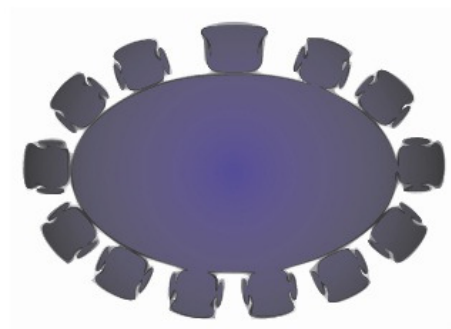

Slovenski slavistični kongres
Ljubljana 2015

Bilten ob štiridesetletnici pokrajinskih slavističnih društev

Uredila Andreja Žele
Izdala Zveza društev Slavistično društvo Slovenije
v Ljubljani

Slovenski slavistični kongres
Ljubljana 2015

Zbornik Slavističnega društva Slovenije 26

Bilten ob štiridesetletnici
zveze pokrajinskih slavističnih društev

Uredila
Andreja Žele

Zveza društev Slavistično društvo Slovenije
Ljubljana 2015

Zbornik Slavističnega društva Slovenije 26
Slovenski slavistični kongres, Ljubljana, 25. september 2015
Bilten ob štiridesetletnici zveze pokrajinskih slavističnih društev

Urednica: red. prof. dr. Andreja ŽELE
Recenzenta: red. prof. dr. Miran HLADNIK, prof. dr. Miran KOŠUTA

Lektoriranje in tehnično uredništvo: Petra JORDAN
Računalniški prelom: Matjaž ZAPLOTNIK
Oblikovanje ovitka: Matjaž ZAPLOTNIK
Izdala Zveza društev Slavistično društvo Slovenije,
Ljubljana, september 2015

Tisk: Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana
Naklada: 120 izvodov

Imetnik materialnih pravic na tem delu je Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. Tekstovna vsebina v tej publikaciji je objavljena pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija (CC BY-SA 2.5 SI) in dovoljuje prosto širjenje vsebine za kakršne koli, tudi tržne, namene. Dovoljena sta tako deljenje (reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem in priobčevanje dela javnosti) kot predelava, in to pod naslednjimi pogoji: *priznanje avtorstva* – pri uporabi dela morate navesti izvirne avtorje, kot so navedeni v tej publikaciji, prvotnega založnika (Zveza društev Slavistično društvo Slovenije) in izvirno mesto objave, kot je navedeno v kataložnem zapisu publikaciji (CIP); *deljenje pod enakimi pogoji* – če spremenite, pretvorite ali gradite na tem delu, lahko takšno predelavo dela širite samo pod isto, podobno ali kompatibilno licenco. Več informacij: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/si/>.

Slike, objavljene v zborniku, so last njihovih avtorjev.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6(082)
061.2(497.4):811.163.6(082)

SLOVENSKI slavistični kongres (2015 ; Ljubljana)

Bilten ob štiridesetletnici zveze pokrajinskih slavističnih društev / [Slovenski slavistični kongres, Ljubljana, 2015] ; uredila Andreja Žele. - Ljubljana : Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2015. - (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, ISSN 1408-3043 ; 26)

ISBN 978-961-6715-19-5
1. Gl. stv. nasl. 2. Žele, Andreja, 1963-
281143296

Kazalo

Andreja ŽELE: Ob 40. obletnici ustanovitve Zveze društev SdS	7
Pregled delovanja pokrajinskih društev	9
Danica RANGUS: Tkanje vezi med pokrajinskimi društvi (SD Dolenjske in Bele krajine)	11
Jasna ČEBRON, Nada ĐUKIĆ: Razvoj delovanja SD Koper od podružnice SdS do samostojnega pokrajinskega društva ZD SdS	17
Bojana VERDINEK: Pregled dela SD Koroške od ustanovitve do leta 2015	25
Vita ŽERJAL PAVLIN: Pregled delovanja Slavističnega društva Ljubljana	38
Melita ZEMLJAK JONTES, Ana ROŠER: Slavistično društvo Maribor	47
Ernesta DEJAK FURLAN, Nada MAJCEN, Sonja ŽEŽLINA: Slavistično društvo Nova Gorica – od prvih korakov do danes	56
David KRIŽMAN: Približati slovenski jezik (SD Posavja)	64
Katarina BALAŽIC: Kronika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja	68
Vera TUTA BAN, Neva ZAGHET: Predstavitev delovanja SD Trst-Gorica-Videm (1975–2015)	83

Aktualno v slovenistiki	91
Boža KRAKAR VOGEL Nekaj novosti iz teorije in prakse književnega pouka	
– teze	93
Miran HLADNIK Kam slovenistika	100
 Okrogla miza <i>Slovenistike v zamejstvu – aktualno stanje</i>	111
Milena Mileva BLAŽIČ: Slovenistike na univerzah na Dunaju, v Gradcu in	
Trstu	113
Elizabeta JENKO: Slovenistika na Univerzi na Dunaju – kratka predstavitev	116
Andrej LEBEN: Aktualna situacija slovenistike na Univerzi v Gradcu	118
Miran KOŠUTA: Slovenistika na Univerzi v Trstu	120
 Delavnice in ekskurzija	123
Hotimir TIVADAR: Pravorečje pri pouku v slovenskih šolah	125
Mojca SMOLEJ: O težavah pri pouku skladnje	131
Alojzija ZUPAN SOSIČ: Sodobna slovenska književnost	133
Marjan DOLGAN: Vznemirljiva literarna Ljubljana	135
 Priznanja Slavističnega društva Slovenije	139

Ob 40. obletnici ustanovitve Zveze društev Slavističnega društva Slovenije

Letos, približno v tem času, mineva štirideset let, odkar je izredni občni zbor Slavističnega društva Slovenije v oktobru 1975 v Postojni sprejel prenovljena društvena pravila, po katerih je Slavistično društvo Slovenije postalo zveza samostojnih pokrajinskih slavističnih društev. Pobuda za organiziranje občnih zborov društva tudi zunaj Ljubljane je bila dana 3. junija 1956 na občnem zboru v Gorici z obrazložitvijo, da bi se tako slavisti in slovenisti lahko seznanili z različnimi govornimi področji in bolje spoznali tudi predele, kot so npr. Istra, Bela krajina, Koroška, Prekmurje.

V zvezi s temi organizacijskimi spremembami so bila v peti številki *Jezika in slovstva* (1961/62) objavljena deloma prenovljena pravila Slavističnega društva Slovenije). Dejavnosti društva so se tako prek začetniških področnih strokovnih aktivov postopoma prenašale na podružnice, medtem ko je osrednji odbor oz. t. i. upravni odbor obdržal iniciativno in koordinacijsko vlogo.

Delo po podružnicah se je z leti utrjevalo, njihova povezanost z republiškim odborom pa ni bila vedno najboljša. V Mariboru je že v 50. letih delovala prva samostojna podružnica društva, nekoliko pozneje pa sta bili ustanovljeni še podružnici na Jesenicah in v Murski Soboti. Po sklepu občnega zbora v Piranu

oktobra 1960 so bile zaradi boljše povezave društva s članstvom iz drugih delov Slovenije ustanovljene še podružnice v Celju, Novem mestu, Kopru, Kranju, Novi Gorici in Ljubljani. Pobude za intenzivnejše sodelovanje tudi z zamejskimi slovenisti in slavisti so prišle v začetku sedemdesetih let in tako sta se sestanka republiškega odbora Slavističnega društva Slovenije februarja 1970 udeležila tudi predstavnika tržaških slovenistov. Odbor se je istega leta natančneje seznanil tudi s problematiko dvojezičnega šolstva v Prekmurju in podružnica na Jesenicah se je tesneje povezala s slovenisti na Koroškem ter ustanovila sekcijo za strokovno sodelovanje s koroškimi Slovenci. Na novo je bila ustanovljena podružnica za Zasavje v Trbovljah. Svojo podružnico so ustanovili tudi študentje slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Verigo ustanavljanj podružnic slavističnega društva so zaključili tržaški slovenisti v maju 1971 z ustanovnim občnim zborom Slavističnega društva v Trstu (danes je to SD Trst-Gorica-Videm). V 70. letih je republiški odbor ponudil redno članstvo v Slavističnem društvu Slovenije tudi slavistom iz drugih jugoslovanskih univerz.

Zaenkrat še vedno velja že šestdesetletna praksa, da vsakoletno slavistično zborovanje pripravi eno izmed pokrajinskih društev v sodelovanju z osrednjim upravnim odborom, in tako so se slavistična srečanja že nekajkrat zvrstila od Nove Gorice, Trsta do Murske Sobote, od Celovca, Jesenic do Krškega. Prvo takšno zborovanje je bilo konec junija 1954 v Mariboru.

Za Slavistično društvo Slovenije kot zvezo društev je torej najpomembnejša čim širša in čim številčnejša področna organiziranost slovenistov ter slavistov in tako bo tudi ostalo.

red. prof. dr. Andreja Žele,
predsednica Slavističnega društva Slovenije

Pregled delovanja pokrajinskih društev

DANICA RANGUS

Slavistično društvo Dolenjske in Bele krajine

Tkanje vezi med pokrajinskimi društvi

Naše društvo je bilo ustanovljeno 26. 3. 1976, združuje pa slaviste ter sloveniste Dolenjske in Bele krajine. Predsednica društva sem od leta 2006. Člani skrbimo za dvig strokovnega znanja, organiziramo predavanja, delavnice, ekskurzije. Vključujemo se v aktivnosti, ki so povezane z ustrezno družbeno vlogo in pomenom slovenskega jezika. Odgovorno opravljamo naloge pri izboru nalog za tekmovanje Slovenščina ima dolg jezik. Poleg izmenjave mnenj smo si kot prioritete zadali strokovne ekskurzije, ki smo jih nekaj tudi že izpeljali.

Šli smo za Trubarjevimi stopinjami v tisto Nemčijo, iz katere smo Slovenci dobili svojo prvo knjigo. Naključje je hotelo, da smo se podali na pot prav pred dnevom reformacije in v času, ko je jesen pisano obarvala pokrajino. Ogleдали smo si staro mestno jedro Innsbrucka in se ustavili v mestu Kempten v deželi Allgau, kjer je krajši čas živel Trubar. V znanem letoviškem mestu Bad Urach je Trubar po svojem umiku s Kranjske vodil Slovanski biblijski zavod. Ob tamkajšnji župnijski cerkvi so mu postavili lep spomenik. V Tübingenu je dal naš veliki literat leta 1550 pri tiskarju Morhartu natisniti prvi slovenski knjigi Katekizem in Abecednik pod imenom Rodoljub Ilirski. To je bilo rojstvo prve slovenske tiskane knjige, ki je sprožila plaz. Predramila je namreč še druge slovenske pisce. V predmestju Derendingen je Trubar med letoma 1567 in 1586 vodil župnijo. V tamkajšnji cerkvi je tudi pokopan. Slavisti smo mu na grob položili cvetje in prižgali sveče, ob tem pa je zadonela slovenska pesem Lipa zelenela je.

Foto: Arhiv SDDbK

Ustavili smo se v mestu Rothenburg ob reki Tauberi, ki slovi kot eno najbolj ohranjenih srednjeveških mest v Evropi. Tu se je kot pridigar ustavil tudi Trubar. Je najplodovitejši izmed vseh naših protestantskih piscev. Prevajal je Sveto pismo, zlagal pesmi, pisal razlage. Naredil je tudi načrt za slovensko protestantsko šolstvo. Kmetom je zapisal, da nimajo pravice upirati se gosposki ali sami sebe maščevati, plemstvu pa pravi, da ne sme biti krivično in nasilno do svojih podložnikov. S svojim pisateljskim delom je Slovence uvrstil med druge kulturne narode. To je njegova trajna zasluga in tudi v tem je še danes njegov pomen.

Na strokovni ekskurziji po Trubarjevi poti je nastalo več pesmi, med njimi tudi ta sonet:

PO TRUBARJEVI POTI

Iščoč svoj smisel, človek se potika ...
Ta si želi domačega vogala,

da v svet bi šel, bil trden kakor skala,
spet drugega v življenju kdaj zamika.

Včasih sta glas, beseda lepa kakor slika,
enako domovina naša mala.
Na obeh straneh Gorjancev nas je zbrala
ljubezen do slovenskega jezika.

Jesen spreminja lice spet narave,
v dolenskih zidanicah mošt se čisti.
Ko pozni že oktober barva trave

in z belokranjskih brez letijo listi,
smo v Derendingen, steber naše Slave,
šli Trubarja slavit, da smo slavisti.

Tomaž KONCILIJA,
nekje pri Heilbronn, u,
28. 10. 2006

V NUK-u smo si ogledali neprecenljivo Trubar-Ugnadovo zbirko slovenskih in hrvaških protestantskih tiskov iz Univerzitetne biblioteke v Baslu ter prvi izvirni izvod knjige Noviga testamenta pusledni dejl, 1577. Knjige so bile prvič razstavljene na slovenskih tleh in so izrednega pomena za kulturno zgodovino reformacije v južni Evropi, nekatere so unikatne, odlikuje jih izjemna vezava. Razstava je pomenila mednarodno počastitev 500. obletnice rojstva Primoža Trubarja, stvaritelja slovenske knjige, bila je pomemben kulturni dogodek v času predsedovanja Republike Slovenije Evropski uniji, hkrati pa potrjuje dobre kulturne in meddržavne odnose med Republiko Slovenijo in Republiko Švico.

Na Raščici smo obiskali Trubarjevo domačijo, si ogledali razstavo in prisluhnili razlagi vodiča. Druženje smo sklenili s »Trubarjevo večerjo« Pri Kuklju v Velikih Laščah.

Spoznavali smo Tržaško in bili očarani nad narečjem v Reziji. V letu 2009 smo obiskali Prekmurje in Porabje. Prisostvovali smo dvojezičnemu pouku v

Osnovni šoli Dobrovnik in na Srednji dvojezični šoli Lendava. Poklonili smo se spominu pisatelja Miška Kranjca. V Monoštru smo se v Slovenskem domu Lipa srečali s Porabskimi Slovenci in se seznanili z njihovimi težavami za obstoj slovenskega jezika in naroda za mejo.

V sodelovanju s Knjižnico Mirana Jarca smo organizirali več strokovnih predavanj (dr. Milena Mileva Blažić: *Ženska v Trubarjevih besedilih*, dr. Kozma Ahačič: *Abecednik ...*).

Vsako leto se udeležujemo Slovenskega slavističnega kongresa ter na njem aktivno sodelujemo tudi s predavanji in kot udeleženci okroglih miz (Celovec – o Jezikovnih počitnicah v Novem mestu, Monošter – Delovni zvezek za pouk književnosti v OŠ).

Svoje znanje smo obnavljali in izpopolnjevali na delavnici o pravopisu, ki jo je vodila priznana strokovnjakinja.

V aprilu 2011 smo se odpravili na Kras in ob strokovnem ter prijaznem vodenju kolegic iz SD Nova Gorica šli po Gregorčičevi poti. Ob razstavi smo spoznali tudi pretresljive usode aleksandrink, žensk iz okolice Renč, ki so zapustile domove in odšle služiti v Egipt, zato smo si dopoldne v Renčah ogledali razstavo predmetov, ki so se še ohranili pri družinah, in se seznanili z nekaj življenjskimi zgodbami teh pogumnih in požrtvovalnih žensk. Nato smo se sprehodili po gričih od Renč do Gradišča, po poteh, ki jih je večkrat prehodil »primorski slavček« Simon Gregorčič. Na Gradišču so nas, pohodnike, sprejeli in pogostili s frtaljo predstavniki krajevne skupnosti. Mnogi smo kljub poznavanju Gregorčičeve življenjske zgodbe in njegove poezije šele iz strokovne razlage na poti začutili tragiko pesnikovega samotnega življenja. Vedno znova pa smo se vračali tudi k aleksandrinkam – kar desetina vseh prebivalcev iz vasi nad Renčami in Vogrskim, večina seveda žensk, je bila na delu v Egiptu. Popoldne smo obiskali Miren, Mirenski grad in nato krenili na Kras. Vozili smo se po makadamskih cestah, speljanih mimo pomnikov soške fronte (sprehodili smo se po jarkih, ki so jih v neprijazna kraška tla vkopali vojaki od bogve kod, ustavili smo se tudi ob kamnitem stolu, pripravljenem za obisk generala Borojeviča). Vse poti in spominska obeležja so lepo označena in so del t. i. Poti miru po Krasu. Na robu Krasa je vzpetina Cerje, kjer so pred leti postavili monumentalni stolp, ki bo nekoč muzej v spomin vsem, ki ustvarjali slovensko

državo. Razgled je bil nepozaben – na eni strani Triglav, na drugi morje, vmes pa Vipavska dolina, Goriška, Čaven in na nasprotni strani še Kras! Dan se je prevešal v večer, ko smo se ustavili na Gorjanskem na največjem pokopališču avstro-ogrske vojske iz 1. svetovne vojne pri nas, kjer je pokopanih več kot 10000 vojakov različnih narodnosti. Po obvezni degustaciji terana in pršuta smo se odpeljali domov.

Ekskurzija, ki sem jo pripravila ob pomoči svoje primorske kolegice Sonje Žezlina, je navdušila vse udeležence. Videli smo koticke svoje domovine, ki bi jih sami težko našli. Ponovno so nas prevzeli energija, pozitivnost in vztrajnost Primorcev in Kraševcev, ki smo jih spoznali na poti. V te kraje se bomo še vračali!

Na predzadnjo Martinovo soboto smo se odpravili v Brkine in slovensko Istro. Najprej smo si v bivši ljudski šoli na Premu ogledali muzej, posvečen tam rojenemu pesniku Dragotinu Ketteju, ki je Novomeščanom še posebno pri srcu.

Foto: Arhiv SDDbK

Znamenit je tudi grad, v veličastni vaški cerkvi pa so freske Toneta Kralja. Po literarnih poteh Kopra nas je s posebno vnemo popeljala Jasna Čebtron, članica SD Koper in, kot smo se v dvournem sprehodu po Kopru lahko tudi sami prepričali, velika poznavalka zgodovine tega obmorskega centra in njegovih prebivalcev. Presenečeni smo bili nad kulturno-zgodovinskim bogastvom, ki ga skrivajo trgi, stare kamnite hiše in zavite ozke ulice starega mestnega jedra. Ga. Čebtronova nam je stvari, ki jih ne moremo najti v nobenem zgodovinskem učbeniku, pripovedovala s takim žarom, da smo si zaželeli Koper pod njenim vodenjem še večkrat obiskati.

Po krajšem postanku v Strunjanu, kjer smo doživeli praznik kakija, smo se odpeljali v Hrastovlje pod Kraškim robom. V zahajajočem soncu so nam pokazali značilnosti istrske vasi, ki je moderni arhitekturni posegi še niso uničili. Obiskali smo kmetijo, ki skrbi za ohranitev avtohtonih pasem živine ter se trudi obstati na 200 hektarjih skromnih kraških pašnikov. Med sprehodom po vasi smo si ogledali galeriji kiparja in slikarja Jožeta Pohlana ter restavratorja in slikarja Viktorja Snoja. Ogled smo zaključili v cerkvi sv. Trojice z izčrpno razlago njene zgodovine in znamenitih srednjeveških fresk Mrtvaški ples. Obisk smo zaokrožili s primorsko Martinovo pojedino.

Ekskurzija, ki je bila zasnovana ob pomoči Boštjana Debelaka, člana SD Koper, je bila popoln uspeh. Slovenisti, ki smo že desetletja v pedagoškem poklicu, smo ponovno ugotovili, kako veliko je naše kulturno-zgodovinsko bogastvo, in bili očarani nad znanjem svojih (premalo cenjenih) kolegov.

Letos je na sončno majsko soboto nekaj članov našega društva vodilo člane Slavističnega društva Nova Gorica po Novem mestu ter Dolenjski, kjer so spoznavali naravne lepote in obiskali mnoge kulturne spomenike. Želimo si še več sodelovanja med pokrajinskimi društvi, kar bi zagotovo doprineslo tudi k strokovnemu izpopolnjevanju članov.

JASNA ČEBRON in NADA ĐUKIĆ
Slavistično društvo Koper

Razvoj delovanja Slavističnega društva Koper od podružnice Slavističnega društva Slovenije do samostojnega pokrajinskega društva Zveze društev Slavistično društvo Slovenije

Kontinuiteti razvoja Slavističnega društva Koper lahko sledimo od začetnega angažiranja slavističnih aktivov do uradnega sklepa o ustanovitvi podružnice Slavističnega društva Slovenije v Kopru leta 1960. Upravno-administrativno je bilo društvo registrirano leta 1980. Danes je eno izmed samostojnih pokrajinskih društev Zveze društev Slavistično društvo Slovenije. Ves ta čas pa se je obseg njegovega delovanja nenehno poglobljal in širil, kar potrjujejo njegova raznovrstna področja in posamezne dejavnosti znotraj teh.

1 UVOD

Zgodovino delovanja Slavističnega društva Koper lahko v njegovi razvojni kontinuiteti spremljamo posredno prek poročila naših predhodnikov (Jožeta Hočevarja, Jožeta Sorte, Mire Zorec, Emila Navinška) in neposredno ob pričevanjih sedanjih članic (Jasne Čebtron, Rafke Kirn, Sonje Toncetič, Vide Medved Udovič, Nade Đukić).

2 PODRUŽNICA SLAVISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE V KOPRU (1960–1975)

Sprva, tj. »po priključitvi cone B STO Sloveniji, ko je bila v Slovenski Istri v celoti uveljavljena slovenska šolska zakonodaja« (Hočevar 2004), je delovanje slovenskih slavistov temeljilo na angažiranju slavističnih aktivov. »Po sklepu

piranskega zbora oktobra 1960« je bila tudi v Kopru ustanovljena podružnica Slavističnega društva Slovenije »zaradi boljše povezave društva s članstvom iz drugih delov Slovenije« (Žele 2004, prim. tudi Jan 2004).

Skladno z osnovno naravnostjo Slavističnega društva Slovenije je tudi predhodnica Slavističnega društva Koper vzpostavila tesno sodelovanje s slovenskimi slavisti iz Furlanije - Julijske krajine, ki so bili sprva organizirani znotraj Slavističnega društva v Trstu (1971) oz. kasneje znotraj Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm. Za slovenske slaviste z avstrijskega Koroškega pa je med drugim organizirala odmevna nastopa pisateljev Cirila Kosmača in Pavleta Zidarja.

Delovala je na območju južne Primorske, torej v občinah Koper, Izola, Piran, Sežana, Postojna in Ilirska Bistrica. Težišče njenega delovanja je bilo usmerjeno v organiziranje literarnih natečajev, tekmovanj za bralno značko in Cankarjevo priznanje, literarnih ekskurzij, obiskov gledaliških in filmskih predstav ter naročanje knjig za domače branje iz zbirk Kondor in Sinji galeb. Središča njenega delovanja so bile koprskie šole, v začetku gimnazija.

Organizirala je zborovanje Slavističnega društva Slovenije v Piranu (1960) in Portorožu (1976) ter soorganizirala zborovanje Slavističnega društva Slovenije v Postojni nekaj let pred tem. Vodili so jo predsedniki Jože Hočevar, Alenka Breskvar, Jože A. Hočevar in Jože Sorta. Poleg predsednikov so vidno prispevali k njeni prepoznavnosti in odmevnosti zlasti njene naslednje članice in člana: Mika Čebtron, Mira Zorec, Karmen Furlan, Metka Morovič, Ivica Eller, Olga Bertok, Boža Brecelj, Silvo Fatur in Igor Škrap.

Silvo Fatur, avtor esejev *Zapisi o materinščini*, v pogovoru z Jasno Čebtron leta 2000 v knjigarni Libris (Foto: Tomaž Primožič)

3 SAMOSTOJNO POKRAJINSKO DRUŠTVO ZVEZE DRUŠTEV SLAVISTIČNO DRUŠTVO SLOVENIJE (1975–2015)

Slavistično društvo Koper je postalo samostojno pokrajinsko društvo znotraj Zveze društev Slavistično društvo Slovenije v 70. letih. Uradno je bilo upravno-administrativno registrirano kot strokovno združenje leta 1980 s sedežem na sedanji Gimnaziji Koper, svoj prvi statut pa je dobilo leta 1997. V tem obdobju se je njegovo delovanje začelo še bolj strokovno poglobljati ter interdisciplinarno in multidisciplinarno širiti, kar potrjujejo njegova raznovrstna področja in posamezne dejavnosti znotraj le-njih.

3.1 Dejavnosti Slavističnega društva Koper

V piranski mestni hiši je Slavistično društvo Koper leta 1981 pripravilo *simpozij o Cirilu Kosmaču* (ob prvi obletnici pisateljeve smrti), ki ga je organizirala in vodila Rafka Kirn, z referati smo nastopili Helga Glušič, Breda Pogorelec, Silvo Fatur, Vida Medved Udovič in Jasna Čebtron.

Na Radiu Koper/Capodistria smo v letih 1981/1982 pripravljali tedenske oddaje z naslovom *Pogovor o jeziku*. Urejala sta jih Rafka Kirn in Janko Mikic, sodelovali pa smo mnogi člani (Metka Morovič, Sonja Starc, Vida Medved Udovič, Jasna Čebtron idr.). V Primorskih novicah smo sodelovali v rubriki *Za boljši jezik*. Njen urednik je bil Janko Mikic. Na TV Ljubljana (1982) smo nastopili v več jezikovnih oddajah z naslovom *Jezikovna zrna* (Rafka Kirn, Jasna Čebtron, Vida Medved Udovič idr.). Janko Mikic je leta 1986 začel zbirati gradivo za istrska narečja.

V portoroškem Avditoriju smo bili oktobra 1987 soorganizatorji tridnevnega zborovanja *slovenskih slavistov* z literarnim srečanjem *Pisatelji z meje*, na katerem so nastopili pesnik Marko Kravos, pisatelj Marjan Tomšič in istrski italijanski pisatelj Fulvio Tomizza (povezovala Jasna Čebtron), in okroglo mizo o manjšinah na sedežu italijanske skupnosti v Piranu.

V drugi polovici osemdesetih let smo za člane našega društva organizirali več *strokovnih predavanj*. Gostje so bili France Bernik, Marjan Dolgan, Janko Kos, Jože Toporišič idr. Sodelovali smo tudi z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper, Obalnimi galerijami Piran in Domom knjige Koper ter pripravljali *literarna srečanja* z Ivanom Mrakom, Rudijem Šeligom, Denisom Ponižem idr. V

teh letih je Slavistično društvo Koper javno *opozarjalo na neustrezno rabo slovenskega jezika* (srbohrvaška besedila na plakatih, v trgovinah, reklamnih oglasih, pri nagovorih na javnih prireditvah, npr. v televizijski oddaji Igre brez meja v Portorožu idr.) in dosledno zahtevalo rabo dvojezičnosti (slovenščine in italijanščine) na javnih mestih v obalnih občinah.

3.1.1 Tekmovanje za Cankarjevo priznanje

Največ moči in pozornosti pa smo namenjali tekmovanju iz materinščine. Dokler je bilo tekmovanje v domeni Slavističnega društva Slovenije, smo redno delovali tako kot mentorji na šolah kakor tudi kot člani Slavističnega društva Koper, saj smo organizirali šolska, regijska in celo republiška tekmovanja. Tako smo:

- a) vsakoletno organizirali regijska tekmovanja na različnih južnoprimorskih šolah,
- b) pripravljali tekmovalce (učence in dijake), ki so se tekmovanj množično udeleževali,
- c) ocenjevali esejska besedila in teste tekmovalcev po stopnjah,
- č) organizirali vsakoletna srečanja z izbranimi literati (Alojz Rebula, Boris Pahor, Miran Košuta, Marjan Tomšič idr.),
- d) organizirali vseslovensko tekmovanje na Osnovni šoli Lucija pri Portorožu (1984),
- e) pripravljali slovesne podelitve priznanj za najboljše tekmovalce in jih skromno nagrajevali s knjigami.

3.1.2 Primorski slovenistični dnevi

Na pobudo Silva Faturja pripravljamo od leta 1990 primorska slavistična društva (novogoriško, tržaško-goriško-videmsko in koprsko) vsakoletna tematska srečanja o primorskih kulturnih temah. Posamezna organizacija je trienalna. Slavistično društvo Koper je doslej organiziralo osem tridnevni slovenističnih srečanj, in sicer: *Srečko Kosovel* (1991 v Sežani), *Pavle Zidar in Ciril Kosmač* (1994 v Kopru), *Spodbujanje dijakov in učencev za kulturne posebnosti* (1997 v Štanjelu), *Primorska kratka pripoved 20. stoletja* (2000 v Izoli), *Zidarjeva motivika* (2003 v Piranu), *Dragotin Kette* (2006 na Premu pri Ilirski Bistrici),

Cesarsko-kraljevo možko učiteljišče v Kopru, 1875–1909, Slovenski oddelek (2009 v Kopru, referati so bili objavljeni v zborniku z istim naslovom leta 2010) in *Istrska slovenska književnost. Slovenistične strokovne novosti. Primorščina* (2012 v Izoli in Kopru).

Referati so bili objavljeni v tematskih številkah *Primorskih srečanj*.

3.1.3 Slovenski slavistični kongres 2000 v Kopru

Z Zvezo društev Slavistično društvo Slovenije smo soorganizirali slavistični kongres s temama *Ciril Kosmač in sodobna slovenska proza* (ob pisateljevi 90-letnici rojstva) ter *Slovenska narečna književnost*. Koprski člani so nastopili kot referenti, vodje literarne poti po Kopru (Jasna Čebtron), povezovalci na literarnem večeru (Ines Cergol) ali okrogli mizi s člani SAZU o Zbranem delu slovenskih pesnikov in pisateljev (Rafka Kirn), organizatorji ekskurzij po Istri (Alferija Bržan) in Tržaškem. Častni član Zveze društev Slavistično društvo Slovenije je takrat postal Silvo Fatur, zaslužni slovenist, didaktik, publicist in dolgoletni pedagoški svetovalec tržaškim in južnoprimorskim učiteljem slovenščine.

3.1.4 Slovenski slavistični kongres 2012 v Kopru

V soorganizaciji s članico Univerze na Primorskem, Fakulteto za humanistične študije, in Zvezo društev Slavistično društvo Slovenije smo pripravili kongres s temo *Slavistika v regijah – Koper*. Člani Slavističnega društva Koper so sodelovali kot referenti (Nada Đukić, Sonja Starc, Vida Medved Udovič), vodiči po koprskih literarnih poteh (Jasna Čebtron) ali na obisku Radia Koper/Capodistria (Vladka Tucovič), povezovalci na literarno-glasbenem večeru (Jasna Čebtron) ter organizatorji ekskurzije po vaseh slovenske Istre in po Sečoveljskih solinah (Senija Smajlagič). Rafka Kirn je prejela priznanje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije za življenjsko delo na strokovno-pedagoškem področju.

3.1.5 Literarni večeri v koprski knjigarni Libris od leta 1993

Pogosti sogovorniki z literarnimi gosti, ki knjigarno obiskujejo najmanj mesečno, so bili: Alferija Bržan, Jasna Čebtron, Ines Cergol, Silvo Fatur, Rafka Kirn idr. (gl. zbornik Libris, prvih 10 let, 2003). Zvrstilo se je več kot 200 večerov.

Literarni večer v Gledališču Koper na slavističnem kongresu leta 2012, kjer smo (z desne):
Jasna Čebtron, Alferija Bržan, Josip Osti, Marco Apollonio, Milan Rakovac,
Vanja Pegan in Kristof Jacek Kozak. (Foto: Lorella Fermo)

Ob Pahorjevi 100-letnici smo brali odlomke v več jezikih v sejni dvorani Univerze na Primorskem: Mojca Butinar, Jasna Čebtron, Elen Slavec, Neda Zorman (ang.), Maša Avsenak Zobec (fra.), Lorella Fermo (ita.), Maja Smotlak, Senija Smajlagič in Alen Mesarić.
(Foto: Maksimiljana Ipavec)

3.1.6 Literarna branja v knjigarni Libris

Slavisti in drugi koprski ljubitelji književnosti se ob obletnicah poklanjamo literatom z branji, in sicer: ob 100-letnici rojstva pesnika *Edvarda Kocbeka* (2004), 80-letnici pesnika *Toneta Pavčka* (2008) in njegovi smrti, 70-letnici pisatelja *Marjana Tomšiča* (2009), 100-letnici rojstva pisatelja *Cirila Kosmača* (2010), 70-letnici *Tomaža Šalamuna* (2011) in njegovi smrti, 100-letnici pisatelja *Borisa Pahorja* (2013). Branja pripravlja in vodi Jasna Čebtron.

3.1.7 Literarni pogovori *Pogovori o branju* v kavarni Gledališča Koper od 2012

Mesečna srečanja z literarnimi ustvarjalci iz Primorske, s Tržaškega, iz Istre in od drugod organizirata Slavistično društvo Koper in koprski Kulturni Klub/Club culturale. Do letošnje jeseni je nastopilo več kot 20 književnic in književnikov v naslednjem časovnem zaporedju: *Marko Sosič, Gašper Malej, Neven Ušumović, Klarisa Jovanović, Marko Kravos, Bert Pribac, Stanislava C. Repar, Aljoša Curavić, Vanja Pegan, Enzo Santese, Karlo Hmeljak, Marko Matičetov, Ines Cergol, Vita Žerjal-Pavlin, Jure Vuga, Patricija Peršolja, Vilma Purič, Iztok Geister, Polona Glavan, Andrej Medved, Milan Rakovac, Esad Babačić in Erika Vouk*. Vsako srečanje je napovedano v programskem mesečniku Gledališča Koper, pogovore zvesto spremljajo novinarji *Primorskih novic*, *Radia Koper/Capodistria* in *Vladka Tucovič* na *Slovlitu*. Poleti 2014 smo pripravili v avli študijske knjižnice v Kopru dvomesečno razstavo predstavljenih knjig in karikatur gostov Pogovorov o branju, saj vsakega literarnega gosta obdari koprška karikaturistka *Lorella Fermo* z izvirno upodobitvijo. Pogovore pripravlja in večinoma vodi Jasna Čebtron ob sodelovanju *Vladke Tucovič, Senije Smajlagič, Elen Slavec, Mojce Butinar Mužina, Alferije Bržan* in *Irene Urbič* (članice Kulturnega kluba).

3.1.8 Slovenščina ima dolg jezik

Slavisti redno sodelujemo na tekmovanju *Slovenščina ima dolg jezik* kot mentorji mladim filmarjem (*Mojca Butinar Mužina, Boštjan Debelak, Alen Mesarić, Elen Zrinski, Lilijana Gustinčič* idr.) ali kot člani ocenjevalne žirije (*Jasna Čebtron, Senija Smajlagič*). Na tem tekmovanju dosegajo učenci in dijaki obalnih šol visoka priznanja.

V štirih desetletjih smo predsedovali Slavističnemu društvu Koper: *Rafka Kirn, Sonja Starc, Danica Filipčič, Mira Hedžet Krkač, Sonja Toncetič, Jasna Čebtron, Vida Medved Udovič, Breda Švara, Boštjan Debelak in Nada Đukić*. Meddruštveni povezovalci (koordinatorji) Primorskih slovenističnih dnevov so bili: *Silvo Fatur*, pobudnik in dolgoletni spodbujevalec, *Marija Mercina* (Slavistično društvo Nova Gorica), *Elen Slavec in Senija Smajlagič*.

VIRI

HOČEVAR, Jože, 2004: O delovanju slavističnih aktivov in Slavističnega društva Koper v letih 1956–1976. <http://www2.arnes.si/~sskpseps1/zgodovina.html>. Dostop 9. 8. 2015.

JAN, Zoltan, 2004: Slavistično društvo Slovenije. <http://641.gvs.arnes.si/programsds.html>. Dostop 9. 8. 2015.

ŽELE, Andreja, 2004: Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovi 60-letnici. <http://641.gvs.arnes.si/zgod-sds.html>. Dostop 9. 8. 2015.

BOJANA VERDINEK

Slavistično društvo Koroške

Pregled dela SD Koroške od ustanovitve do leta 2015

Začetek stanovskega društva slavistov in slovenistov sega v leto 1964, in sicer Marjan Kolar piše v Koroškem fužinarju o tem, da so »zgodovinarji in slavisti slovenjgraške in ravenske občine ustanovili svoje društvo. Namen tega društva je [...] zbrati in obdelati stare dokumente [...] Med naloge so zapisali tudi, da je treba »popisati matične knjige po krajevnih uradih, šolske in župnijske kronike, popisati ledinska imena, kopišča, apnenice ... z magnetofonom posneti značilna narečja« idr. (Marjan Kolar: *Zgodovina naj nas obogati*. Koroški fužinar 1964, št. 11–12, 32.). To sodelovanje teče še v osemdesetih letih, ko se organizirajo ekskurzije skupaj za sloveniste in zgodovinarje. Enkrat jeseni v letih 1982–1985 je red. prof. dr. Andrej Rozman, ki je v teh letih poučeval slovenščino na RŠC Velenje, organiziral tridnevno ekskurzijo na Slovaško. (Področje je poznal, saj je študiral v Bratislavi.) Poleg slovenistov, slavistov in zgodovinarjev so se je udeležili tudi knjižničarji – vseh je bilo čez 30. Glavne postaje so bile Bratislava, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Radvan, Banská Štiavnica, Kremnica, Bojnice in Trenčín.

Andrej Rozman se iz tega časa spominja tudi dveh delovnih srečanj gimnazijskih slavističnih aktivov, enega v Guštanju in drugega v Velenju.

Od ustanovitve do leta 1990 so nam znani predsedniki, in sicer **Tone Turičnik, Tone Sušnik, Andrej Makuc, Miran Kodrin in Marija Kolar**. Dogovor je bil, da se sedež društva izmenjava med slovenjgraškimi in ravenskimi slavisti.

V času predsedovanja **Toneta Sušnika** je bil tajnik društva Maks Kotnik, blagajničarka pa Iva Potočnik. (Prvič so popisali članstvo in pobrali članarino, a

zapis ni ohranjen. Iva Potočnik se spominja sestankov, ki so jih imeli kar v prostorih takratne trgovine Nama na Ravnah na Koroškem, in dveh ekskurzij: prve v Globasnico k Lesičjeku, na Sele in Djekše ter druge k Miklovi Zali.

Tridnevna ekskurzija na Slovaško v letih 1982–1985; pred kužnim znamenjem. Na fotografiji: spredaj levo I. Leitinger, J. in V. Mrdavšič, X; čepe M. Boštjan, B. Kumprej, I. Krivograd; za njo in desno stoje: S. Sešel, gostitelj, A. Grošelj, A. Krivograd, organizator A. Rozman, T. Sušnik; druga vrsta z leve: X, X, X, X, X, X, B. Verdinek, X, F. Grošelj, K. Mithans, B. Sešel; tretja vrsta z leve: X, M. Kodrin, X, X, X, H. Gorenšek, A. Jug, M. Žaže, X; zadnja vrsta z leve: I. Leitinger, I. Potočnik, G. Jukič, X, X, J. Kolarič, A. Jug, M. Horjak.

Tone Sušnik je vlogo predsednika predal **Andreju Makucu**, tajnica društva je postala Marija (Mojca) Kutnik. »V tem času smo gostili Silva Faturja in premlevali v zvezi s Cankarjevim tekmovanjem (kot se je temu takrat delovno reklo). Zastavljen je bil delovni plan, toda kaj se je v njem zastavljalo – odnesla je pozaba« (Andrej Makuc, e-pošta). **Miran Kodrin** je v letu 1990 predsedništvo predal **mag. Irmi Mariji Vačun Kolar**, ki pa je še v istem letu odstopila zaradi zdravstvenih težav in upokojitve.

Naslednja predsednica je bila **mag. Irena Oder**, znano je le eno ime v upravnem odboru, in sicer Ivanka Stopar. V tem mandatu je društvo organiziralo ekskurzijo k zamejskim Slovencem na Madžarsko v Zgornji Senik in skupaj z Občino Ravne na Koroškem leta 1993 odmeven simpozij v znamenju 100-letnice rojstva Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca. Zadnji sestanek upravnega odbora društva je bil sklican 26. 9. 1995 na gimnaziji na Ravnah, kjer so se dogovorili o novem predsedniku in novih članih odbora.

V Slovincu beremo, da je bila **skupščina društva 5. oktobra 1995** in da so sklenili, da sedež ostane na Ravnah. Predsednica je postala **Erika Rejec**, ki je društvo vodila **do leta 2000**, v novi odbor so izvolili za namestnico Franjo Razdevšek, članice upravnega odbora pa so postale Milena Sečnjak, Blanka Dlopst in Mojca Potočnik. Sicer so na skupščini največ razpravljali o smislu obstoja društva in finančnih težavah. Za njegov obstoj se je najbolj zavzel Janez Mrdavšič, ki je menil, »da imajo slavisti veliko skupnih težav in tudi interesov [...] ter da je treba povezati osnovnošolske in srednješolske učitelje« (M. P. 1995: 9).

Društvo je izpeljalo **strokovno ekskurzijo** za svoje člane (povabili so tudi knjižničarje, ravnatelje koroških šol in predstavnico Zavoda za šolstvo), in sicer so se 13. novembra 1996 odpravili na avstrijsko Koroško. 30 udeležениh je prisostvovalo dvojezičnemu pouku na ljudski šoli Vrba ob Vrbskem jezeru, za kar so potrebovali dovoljenje Deželnega šolskega sveta. Pri organizaciji je bil v veliko pomoč Tomaž Ogris iz Avstrije. SD Koroške je udeležениm krilo vse stroške, razen prehrane.

7. junija 2000 se je predsednica SD Koroške Erika Rejec udeležila slavnostne prireditve ob 65-letnici SDS v vili Podrožnik, kjer je vse predsednike pokrajinskih društev in častne člane SD sprejel predsednik države Milan Kučan. To se

ji je zdela lepa poteza in hkrati priznanje najvišjega državnika, da ceni delo članov slavističnega društva.

Občni zbor je bil sklican za 27. 10. 2000 na OŠ Muta. Udeležilo se ga je le 6 članov. Sprejeli so sklep, da »se staro vodstvo razreši in predlaga, da se čim prej dogovori za novo. Ga. Erika Rejec se obveže, da se skupaj z go. Darinko Rosc - Leskovec dogovori, da se sedež društva prenese na eno od šol v Slovenj Gradecu.« (Zapisnik občnega zbora SD Koroške, 27. 10. 2000.)

Do realizacije sklepa je prišlo **na občnem zboru društva 25. maja 2001** na Prevaljah. Predsednica je postala **Marjana Skralovnik in društvo vodila do leta 2003**. UO so sestavljali podpredsednica Marija Kutnik in članice: Maja Senica, Terezija Jamnik, Mirjam Lapanja, Petra Škrlovnik). Občni zbor so načrtovali skupaj z dvema predavanjema, in sicer dr. Zinke Zorko o slovenski dialektologiji in dr. Marije Stanonik o slovstveni folklori, ter predstavitev knjige *Pripovedovali so jih mati moja*. O njej je spregovorila avtorica Iva Potočnik.

15. 5. 2003 je v organizaciji Zavoda RS za šolstvo, OE Slovenj Gradec in SD Koroške potekal **seminar Razvijanje sporazumevalne in metajezikovne zmožnosti** (dr. Marja Bešter Turk), in sicer v prostorih gostišča Aerodrom Slovenj Gradec. Udeležilo se ga je 26 učiteljev slovenščine s koroških osnovnih in srednjih šol.

Marjana Skralovnik svoje funkcije ni opravljala ves mandat, ker se je preselila v Ljubljano. V letu 2004 je njeno vlogo začasno prevzela **Petra Škrlovnik**. Po skupščini 25. 5. 2005 **pa je postala predsednica društva Bojana Verdinek**. UO so sestavljale podpredsednica Petra Prohart Tomažič, tajnica Vanja Benko in članice Marija Kutnik, Lidija Mlinšek, Maja Senica in Petra Škrlovnik. Predsednici teče v letu 2015 tretji mandat, enako dvema članicama Petri Škrlovnik in Vanji Benko. Podpredsednica je Sabina Pačnik, druge članice UO pa so še: dr. Anja Benko, Verica Jaušovec in Darja Skutnik.

Aktivnosti Slavističnega društva Koroške v letih 2005–2015

Prva tri leta je društvo v sodelovanju z Zavodom za šolstvo še organiziralo tekmovanje za Cankarjevo nagrado in to je bila ena njegovih temeljnih nalog. Tekmovanje je povezovalo vse sloveniste osnovnih in srednjih šol in po letu

2008, ko je SD Slovenije odstopilo od organiziranja tekmovanja, se je za vsa pokrajinska društva in tudi krovno društvo marsikaj spremenilo.

Osnovna naloga našega društva je postala vsako leto izdelati program, ki bi zadovoljil potrebe vseh slavistov in slovenistov (ne le šolnikov) in bi ti tako ostali člani društva oz bi se mu pridružili, hkrati pa želimo na nekatere naše dogodke privabiti čim širši krog ljudi.

1 STROKOVNA SREČANJA:

Akademikinja dr. Zinko Zorko izroča svojo monografijo Mitji Šipku na srečanju v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2010.

- **Seminar z učbeniki MK za učitelje slovenščine** v OŠ na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, 2007.
- **Sodelovanje pri predstavitvi učbenika** za 1. letnik gimnazij z naslovom Govorica jezika avtorice Karle Zajc Berzelak (članice društva) na Gimnaziji na Ravnah, 2007.

- **Predstavitve diplomskih del na letni skupščini:** **Martina Smolak:** **Blaž Mavrel – koroški bukovnik**, **Zala Rožej:** **Primerjalni frazemi v govoru Prevalj na Koroškem** in **Anja Benko:** **Sienčnikov rokopisni narečni slovar** v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2008.
- **Pravopisni seminar** za slaviste in sloveniste koroške regije z **dr. Marto Barle Kocjan** na OŠ Franja Goloba Prevalje, 2009.
- **Razgovor** o Cankarjevem tekmovanju in **izmenjava gradiv** za pripravo učencev na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, 2009.
- **Delavnica Ive Potočnik** *Ustvarjalno delo mentorjev in izmenjava izkušenj* mentorjev tekmovanja za Cankarjevo priznanje na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, 2010.
- **Srečanje z akademikinjo dr. Zinko Zorko** ob izidu njene monografije *Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih* v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2010.
- **Strokovno srečanje mentorjev tekmovanja za Cankarjevo priznanje** na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem. Posvet in delo v delavnicah sta vodili naši članici **Vanja Benko** in **Bojana Verdinek**, 2010.
- Predstavitev diplomskega dela **Jasmine Boromise** o nagrobnih spomenikih v Mežiški dolini v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2010.
- **Strokovni posvet z delavnico za učitelje osnovnih šol v zvezi z novimi učnimi načrti za slovenščino v 7. razredu** na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem. Posvet in delo v delavnicah je vodila naša članica **Marta Rubin**, 2011.
- **Seminar za vse učitelje slovenščine o motivaciji za branje** z **dr. Božo Krakar Vogel** na Šolskem centru Slovenj Gradec, in sicer v prostorih Višje strokovne šole, 2011.
- Predstavitev diplomskega dela **Brede Hovnik** *Slog umetnostnega besedila* v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2011.
- **Lektorska delavnica** z **dr. Eriko Kržišnik** na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem.
- Predstavitev **Slovarja slovenskih frazemov**, avtorja Janeza Kebra, v KOK dr. Franca Sušnika. Predstavila ga je **dr. Irena Breznik Stramljič**, recenzentka slovarja, 2012.

- **Predavanje dr. Anje Benko z naslovom Strokovni narečni slovar koroškega podjunskega narečja** v prostorih KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2013.
- Predavanja **izr. prof. dr. Igorja Saksida**, predavatelja mladinske književnosti in književne didaktike, **na temo aktualnega tekmovanja za Cankarjevo priznanje** na OŠ v Dravogradu, 2014.
- Predavanja **Pot do novega pravopisa** v izvedbi **doc. dr. Helene Dobrovoljc** na Srednji šoli Ravne, 2014; **predstavitev dveh svežih monografij: Medmeti v slovenskem jeziku** avtorice **red. prof. dr. Irene Stramljič Breznik** in **Medmeti na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika** avtoric **red. prof. dr. Irene Stramljič Breznik** in **Ljubice Podboršek**, tolmačke znakovnega jezika (osnovnega jezika gluhih in naglušnih) v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, 2014.
- **Predstavitev diplomskega dela slovenistke Ines Gerold** na Srednji šoli Slovenj Gradec in Muta, 2014.
- **Strokovno srečanje učiteljev slovenščine v osnovni šoli z naslovom Zvočna gradiva pri pouku književnosti in e-gradiva Založbe Mladinska knjiga** s predavateljem **izr. prof. dr. Igorjem Saksido** na OŠ Koroških jeklarjev, 2015.
- Lektorska delavnica z Lektorskim društvom Slovenije na Srednji šoli Ravne, 2015.

2 LITERARNI VEČERI IN PREDSTAVITVE NOVIH KNJIG KOROŠKIH USTVARJALCEV:

- **Marija Kolar: Mladi bralec** v KOK dr. Franca Sušnika, 2005.
- **Literarni večer s Tonetom Partljičem in Primožem Suhodolčanom**, ki ga je vodila študentka **Anja Benko**, članica našega društva, v sodelovanju z Občino Prevalje, Kulturno skupnostjo Prevalje in Gostilno Brančurnik v gostišču Brančurnik, 2006.
- **Bojana Verdinek: Lesene cikle** v sodelovanju z Muzejem Ravne. Z gostjo dr. Zinko Zorko se je pogovarjala naša članica **Petra Škrlovník**, 2006.
- **Irma Marija Vačun Kolar: Prežihov ustvarjeni svet** v knjižnici v Dravogradu, 2007.
- Predstavitev e-knjige, ki jo je uredil **Miroslav Osojnik** z naslovom *Lovro Kuhar – Prežihov Voranc v ogledalu Koroškega fužinarja (1951–2007) v okviru*

Kuharjevih dnevov v Kotljah za KD Kotlje. S tem je društvo pridobilo tudi nekaj zgoščenk za priložnostna darila oz. zahvale, 2011.

- **Literarni večer o noveli Ljubezen na odoru (Miroslav Osojnik in Bojana Verdinek)** v okviru Kuharjevih dnevov v Kotljah, 2012.
- **Literarni večer s pisateljico Cvetko Bevc** v prostorih KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem. Pogovor z njo je vodila članica društva **Mateja Čuk**, 2013.

3 RAZSTAVA

na temo Martin Krpan ob dnevu slovenskih splošnih knjižnic v sodelovanju s KOK. Uvodno predavanje je imela **Anja Benko** z naslovom *V iskanju prave podobe Martina Krpana*, 2006.

4 POVEZOVANJE Z DRUGIMI USTANOVAMI:

- **Organizacija in vodenje ekskurzije za študente slovenistike** na Pedagoški fakulteti v Mariboru za predmet Slovsstvena folkloristika, 2006.
- **Pomoč pri organizaciji skupščine Prežihove ustanove** z oblikovanjem vabil in kulturnim programom, 2007.
- **Organizacija in izpeljava nagradnega vseslovenskega literarnega razpisa za osnovne in srednje šole v Republiki Sloveniji in v zamejstvu z namenom promoviranja koroškega pisatelja Prežihovega Voranca** za Prežihovo ustanovo in Občino Ravne na Koroškem, 2008.
- **Izvedba nagradnega vseslovenskega literarnega razpisa na temo prebranih del Prežihovega Voranca** z naslovom *Preprostost je poezija življenja* za Prežihovo ustanovo. Najboljše odlomke smo razstavili v avli osnovne šole Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, 2009.
- **Organizacija okrogle mize z naslovom Prežih 60 let pozneje** v sodelovanju z Občino Ravne na Koroškem, 2010.
- **Vključitev v načrtovanje strokovnega posveta o Prežihovem Vorancu v organizaciji Prežihove ustanove in Občine Ravne na Koroškem**. Rezultat sodelovanja sta bila dva referata naših članic (Vanja Benko, Bojana Verdinek) na mednarodnem simpoziju v Ljubljani oktobra 2010.
- **Sodelovanje naše članice Vanje Benko na predstavitvi izdaje revije *Jezik in slovstvo***, v kateri so zbrani članki s simpozija v Ljubljani o Lovru

Kuharju – Prežihovem Vorancu; predstavila je svoj članek z naslovom Živalske omembe v Prežihovi Požganici, 2011.

– Naša članica Iva Potočnik je 2012 sodelovala z Zvezo društev slovenskih likovnih umetnikov Ljubljana. Na Koroškem je zbirala in v narečju zapisala manj znane pregovore, ki jih je ilustriralo 18 znanih slovenskih likovnikov. Izšli so kot katalogni komplet z naslovom *Temne mitne, svetle parne*. Originali so bili razstavljeni v Ljubljani v prostorih društva likovnikov in v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika na Ravnah.

– Skupaj s KS Kotlje in KD Kotlje smo predlagali za častnega občana Občine Ravne na Koroškem pisatelja, urednika, novinarja, esejista in nagrajenca Prešernovega sklada Marjana Kolarja (predlog je bil sprejet), 2015.

– V letih 2012–2015 se v društvu v na pobudo Prežihove ustanove vsako leto pripravi **nagradni literarni/likovni razpis za učence šol s Prežihovim imenom**. Nagrade se podelijo na vsakoletnem srečanju šol s Prežihovim imenom.

– **Srečanje s koroško pesnico Aleksandro Kocmut in mladimi osnovnošolskimi pesniki** ob zaključku literarnega razpisa za vse šole s Prežihovim imenom za Prežihovo ustanovo, 2015.

5 DRUGO

Ena glavnih nalog in v kakšnem letu do 2007/08 tudi edina naloga, ki jo je izpeljalo društvo v soorganizaciji z Zavodom za šolstvo, organizacijsko enoto Slovenj Gradec, je bila organizacija vseslovenskega tekmovanja za Cankarjevo priznanje za koroško regijo. Pri izpeljavi se je društvo pogosto srečevalo s finančnimi težavami, saj povračila iz SD Slovenije niso vedno zadoščala. Stroškom za izvedbo tekmovanja so se pridružili tudi stroški podelitve srebrnih in zlatih priznanj, saj je vodstvo društva skupaj z zavodom zagovarjalo stališče, da je treba dosežke mladih nagraditi s posebno pozornostjo. Npr. leta 2002 je tekmovanje potekalo na Poklicni in srednji ekonomski šoli v Slovenj Gradcu. Za pomoč pri izpeljavi je društvo prosilo Koroške pekarne Dravograd, Spar Hipermarket in Mercator, in vse koroške občine za plačilo prijavnin kandidatom. Tudi podelitev srebrnih in zlatih priznanj je bila v tem letu posebej slovesna, saj je bila **združena z ekskurzijo na Gorenjsko in ogledom gledališke**

predstave *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* v Prešernovem gledališču Kranj. Strošek so na prošnjo SD poravnale občine.

V nekem obdobju se je delo društva povezovalo z delom študijskih skupin – zaradi njih sta bili aktivnost in prisotnost članov večji, tudi organizacija tekmovanj za Cankarjevo priznanje je vsaj enkrat letno nujno povezala člane in nečlane sloveniste in slaviste. Tekmovanje so predsedniki izkoristili za povabilo k članstvu, delu v odboru, udeležbi na dogodku ali celo za izvedbo skupščine društva. Odkar tekmovanje ni v domeni društva, člani UO skušamo izhajati iz potreb naših članov in širšega okolja.

V zadnjih dveh letih smo si organizirano ogledali **dve gledališki predstavi** *Angel pozabe* v Slovenj Gradcu (2013) in Partljičevo komedijo *Moj ata, socialistični kulak na Ravnah* (2014).

Člani društva smo v preteklosti večkrat razpravljali o tekmovanju za Cankarjevo priznanje in predlagali spremembe. Leta 2005 smo poslali **predlog Ministrstvu za šolstvo in Slavističnemu društvu Slovenije o nujnih spremembah tekmovanja za Cankarjevo priznanje**. Naši bistveni poudarki so bili: tekmovanje je storilnostno naravnano in preveč podobno nacionalnim preizkusom, poudariti je treba kreativnost in ustvarjalnost učencev oziroma dijakov ter odpraviti teste objektivnega tipa. Pripombe glede načina tekmovanja je ministrstvo po letu 2007 glede načina tekmovanja upoštevalo.

Druga pogosta razprava je tekla v zvezi z **vrednotenjem dela slovenistov**. Pisno smo izrazili tudi nestrinjanje s politiko nacionalnih preskusov v osnovni šoli, vendar nismo doživeli nobenega odziva.

Članstvo

Najstarejši ohranjen seznam članov SD Koroške je iz leta 1997, in sicer vsebuje 25 imen koroških slavistov in slovenistov srednjih šol z Raven na Koroškem, Mute in Slovenj Gradca. Zapisal ga je Andrej Makuc. Naslednji ohranjen seznam je iz leta 1999 – konča se s številko 12.

V dveletnem poročilu (2000/01–2001/02) je takratna predsednica Erika Rejec zapisala, da so uredili osnovne podatke o članih društva. Na osnovi dopisa vsem šolam v koroški regiji so izdelali **seznam slavistov in slovenistov in popisali člane društva**. (Od 39 na osnovnih šolah jih je pristopilo k SD Koroške 24; od

29 na srednjih šolah pa 17; skupno torej 41. Članarino je v letu 2001 plačalo 12 članov.)

Natančen seznam članov in plačevanja članarin se vodi od leta 2005. V tem letu je bilo registriranih 58 članov, članarino pa jih je poravnalo 19. V zadnjih štirih letih se je število članov ustalilo in v letu 2014 pristalo pri 19 članih.

Formalna plat društva

Prvi vpis v register društev smo zasledili pri Upravni enoti Radlje ob Dravi št. 16/4-S-024/11-78 dne 25. 10. 1978, arhiv društva pa je ohranjen od leta 1995 dalje. Za starejšo dobo so nam dostopni le drobci v posameznih upravnih enotah ter spominih ljudi in na fotografijah.

Dokumentacijo društva obsegajo pravilnik oz. statut, zapisniki, odločbe o registraciji na različnih upravnih enotah, vpisi zakonitih zastopnikov na upravnih enotah, podpisniki žiro oz. tekočih računov, vpis v poslovni register Republike Slovenije. Z vsakokratnim novim predsednikom se je v večini spremenil tudi sedež društva in to je potegnilo za sabo druge spremembe – društvo je bilo treba na novo registrirati in vsakokrat posodobiti dokumentacijo oz. jo prilagoditi zahtevam posameznih upravnih enot. (To aktivnost društva spremljamo v arhivu od leta 1995 dalje.) Spremembe se niso zgodile hkrati z izvolitvijo, ampak so trajale dlje, npr. Erika Rejec je bila izvoljena 1995, sedež pa se je prenesel v občino Radlje šele 1998. Z izvolitvijo Bojane Verdinek se je sedež ponovno prenesel na Ravne, kjer je še danes. Poslovanje društev je postalo zahtevno, zato za blagajniške zadeve od prenosa društva na Ravne skrbi računovodkinja Marija Krevh.

Ker smo v ravenskem občinskem registru društev, dobimo (od leta 2006) po vsakokratnih volitvah različne pozive za predlaganje novih predstavnikov v različne svete in komisije. V mandatu 2006–2010 je bila v Svetu JSRS za kulturne dejavnosti, območna izpostava Ravne na Koroškem, predstavnica našega društva Bojana Verdinek.

SD Koroške deluje s pomočjo članarin in Občine Ravne na Koroškem. Od leta 2006 smo se vsako leto (razen 2008) prijavili na javni razpis za sofinanciranje programov v kulturi in pridobili nekaj sredstev (od 100 do 300 evrov

letno, odvisno od prijavljenih programov). Sredstev iz drugih občin ne dobimo, saj so razpisi oblikovani tako, da občine podpirajo le svoja društva.

Posebno poglavje so skupščine, ki morajo biti po statutu vsako leto. Zadnja leta jih načrtujemo v decembru, da pregledamo delo v koledarskem letu. Skoraj vse skupščine društva so bile uvodoma nesklepčne, razen če smo jih nismo povezali s kakšnim zanimivim dogodkom. Sicer smo izkoristili člen v statutu, po katerem se po določenem času skupščina lahko nadaljuje in zavzema sklepe.

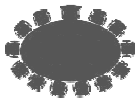
Del naše osebne izkaznice je tudi **uradno potrdilo SD Koroške**, ki ga je izdelala dr. Anja Benko. V ozadju potrdila je slika arhitekta Franca Meznerja iz leta 1947 z naslovom *Grad Ravne poka po šivih*. Sliko hranijo v arhivu KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (2007).

6 ZA KONEC

SD Koroške nima svojih prostorov, zato gostujemo v različnih stavbah, ki so navedene v začetku prispevka ob organiziranih dogodkih; največkrat gostujemo na Osnovni šoli Prežihovega Voranca, kjer je trenutno sedež društva, in v KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem.

Glede na arhiv našega društva bi težko kaj rekli o dobrih in slabih časih SD Koroške, obojega je bilo obilo. Gotovo je, da je vsak predsednik dal od sebe vse po svojih najboljših močeh, da bi ohranil društvo in njegovo delovanje ter pridobil več članov. Da je bilo stanje podobno tudi v drugih društvih, kaže zapisnik 2. seje SDS z 31. 1. 1997. V drugi točki so člani UO SDS razpravljali o predlogih za poživitev dela krajevnih društev – aktualni in dobrodošli so še danes.

Ponosni smo, da sta bila dva člana našega društva **častna člana SD Slovenije**. To sta **dr. Franc Sušnik** (1898–1980), ugleden profesor, literat, zgodovinar, publicist, odličen govornik in knjižničar, pobudnik in ustanovitelj gimnazije na Ravnah in nato še študijske knjižnice, danes imenovane KOK dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, in **Janez Mrdavšič** (1928–2004), ugleden profesor na Gimnaziji Ravne, ravnatelj prej omenjene knjižnice (1979–1994), literarni ustvarjalec in avtor knjig: *Utrujeno otroštvo* (1975), *Krajevna in domača imena v Črni in njeni širši okolici* (1988), *Skozi soteske* (1997), *Krajevna in domača imena*

v *Mežiški dolini* (2001). Veliko časa je posvetil raziskovanju Prežihovih literarnih del. Častni član SDS je postal leta 1996.

Med aktivnimi članicami društva je tudi **nagrajenka SD Slovenije, in sicer Ivana Marija Potočnik, ki je leta 2006 na slavističnem kongresu v Zagrebu prejela nagrado za življenjsko delo.**

Program SD Koroške je usmerjen v širjenje strokovnega znanja in iskanje možnosti, kako ga posredovati čim širši javnosti. Prva naloga vsakega člana našega društva pa je gotovo skrb za jezikovno kulturo na vseh področjih, kjer delujemo.

Prepričana sem, da Korošci še nismo rekli zadnje besede.

VIRI

Arhiv SD Koroške 1995–2015.

KOLAR, Marjan, 1964: Zgodovina naj nas obogati. *Koroški fužinar* 14/11–12. 32.

P., M., 1995: Kdo še potrebuje Slavistično društvo? *Slovenec* 79/234 (9. oktober 1995). 9.

ROZMAN, Andrej, ustni vir.

VITA ŽERJAL PAVLIN

Slavistično društvo Ljubljana

Pregled delovanja Slavističnega društva Ljubljana

Naloga, pripraviti zgodovinski pregled delovanja Slavističnega društva Ljubljana v 40 letih obstoja, se je pokazala kot le delno izvedljiva, saj je na razpolago nepopoln arhiv. Tako je prvih petnajst let delovanja mogoče predstaviti le ob blagajniški knjigi, ki zajema sicer še starejše finančno poslovanje kar od 1967, manjka pa tudi arhiv za določena obdobja po 1990. Ta prispevek, pri nastanku katerega so mi pomagali tudi nekatere nekdane predsednice in predsednik društva, za kar se jim zahvaljujem, želi biti spomin na morda včasih pozabljene pretekle uspehe društva, spodbuda za dopolnitev manjkajoče slike njegovega delovanja, predvsem pa motivacija za skupno delo vnaprej.

PRVIH PETNAJST LET

Ob prevzemu funkcije predsednice Slavističnega društva Ljubljana februarja letos sem od predhodnika prevzela tudi obsežen arhiv, ki obsega sedemindvajset fasciklov in moder kovček z različnimi dokumenti finančnega poslovanja društva, med katerimi je gotovo najzanimivejša blagajniška knjiga z vpisi od leta 1967 do 24. 12. 1997, ki je tudi edini dokument društva, prevzet ob primopredaji, ki prinaša vsaj nekaj informacij o delovanju društva od časa, ko je bilo še t. i. podružnica Slavističnega društva Slovenije (o čemer priča žig na platnicah blagajniškega zvezka), do maja 1990, ko se začnejo društvena poročila, zbrana v preostalem arhivu, ki ga hranim kar doma, kar gotovo ni ustrezno mesto.

Med nagovorjenimi pri pripravi tega zgodovinskega pregleda¹ je bil tudi **dr. France Novak**, ki je v deloval v ljubljanski podružnici Slavističnega društva in je 22. 10. 1971 prevzel dolžnost namestnika predsednice **prof. Olge Sterle**, ki je zbolela. Tajnica je bila takrat **prof. Dimitra Lavrič**. Novak nima arhiva za ta čas, spominja pa se, da je bil odbor že prej zelo delaven, kar se je nadaljevalo tudi v času njegovega delovanja, ko so si prizadevali zlasti za strokovno usposabljanje članstva. V odboru je bil do leta 1974, torej do preoblikovanja Slavističnega društva Slovenije v zvezo samostojnih društev. Tudi iz blagajniške knjige na žalost niso razvidna imena predsednikov društva, temveč le (kolikor so podpisi čitljivi) imena blagajnikov in nadzornega odbora, nekaj pa je mogoče posredno razbrati tudi o delovanju društva.

Če se osredotočim na obdobje od 1975 do 1990, lahko ugotovim, da je v letu osamosvojitve društva **blagajničarka Lidija Mastnak** zabeležila 73 vplačanih članarin, kar je skoraj dvakrat več od vplačanih članarin v letu 2015 (čeprav je bilo še leta 2003 zabeleženih 66 članov). Že v naslednjem letu je bil porast članstva izjemen, saj je bilo članov kar 178. Društvo je prvo leto prejelo tudi 500 dinarjev kot pomoč republiškega Slavističnega društva, čeprav je s članarino 20 dinarjev nabralo kar 2360 dinarjev (kot danes je tudi takrat obstajala znižana članarina 10 dinarjev). Število članov je jasno zabeleženo še za štiri leta in kaže precejšnjo stalnost z vrhom leta 1979 (leto 1977 je bilo članov 118, 1978 114 članov, 1979 kar 154 članov, 1980 121 članov), kasneje so zabeležena le posamezna vplačila članarin, pogosto ni jasno, za koliko ljudi, saj članarine niso vplačevali le imenovani posamezniki, med katerimi prepoznamo profesorje in asistente tedanje ljubljanske slavistike, temveč predvsem osnovne in srednje šole, v letu 1982 na primer Gimnazija Poljane za kar 17 članov, pa tudi Mladinska knjiga, SAZU, ki je istega leta vplačal članarino za 33 članov, in lektorji radia Ljubljana.

Leta 1977 je prvič naveden prispevek Ljubljanske kulturne skupnosti, ki je bil od leta 1981 zabeležen kot povračilo stroškov tekmovanja za Cankarjevo

¹ Po elektronski pošti sem se obrnila tudi na večino predsednic in predsednika od leta 1992, vendar se mi vsi niso odzvali, zato njih in tudi druge, ki bi lahko dopolnili prikaz, prosim za naknadne pripombe, ki bodo upoštevane v različici, objavljeni na spletni strani društva.

nagrado. Leta 1986 je tekmovanje financirala Mestna izobraževalna skupnost, Mestna kulturna skupnost pa je prispevala za delovanje društva. Leta 1988 je za Cankarjevo tekmovanje finančno podprla ZKO Vrhnika.

Prvič so stroški honoriranih predavanj navedeni leta 1979 za predavanja profesorjev Žagarja, Goloba, Barbariča, Rozke Štefan in Martine Orožen. Med honoriranci za leto 1982 je tudi Lojze Kovačič, leta 1983 pa je bilo izplačanih kar sedem avtorskih honorarjev. Leta 1988 je bil prvič naveden honorar za predstavo, in sicer gledališča Ane Monro George Dandin.

Po blagajniških zapisih sodeč so se člani društva na ekskurzijo prvič odpravili 1980, in sicer po Beneški Sloveniji in Goriški, naslednjič pa šele 1989 v Belo krajino (vodil jo je dr. Marko Terseglav) in 1990 v Baško grapo (vodil jo je dr. Silvo Torkar). Tega leta je SDL priredilo tudi družabni večer.

V tem dejavno razgibanem času oz. od leta **1986 do 1990** ga vodila **Marta Kocjan Barle, prof.** (tajnica je bila Jožefa Repar Lakovič, blagajničarka Polona Kostanjevec). Poleg že omenjenih ekskurzij in uspešnega pridobivanja denarja za različne dejavnosti društva so se ukvarjali z urejanjem članstva, poglavitna skrb pa je bila posvečena slovenskemu jeziku v vojski (ob predsednici SDL sta bila dejavna še dr. Jože Toporišič, predsednik SDS, in mag. Velemir Gjurin, tajnik SDS, tudi v okviru takratne SZDL in skupine za jezik), potem aferi JBTZ, o čemer so pripravili prispevek za *Delo*, in Cankarjevemu tekmovanju (o neurejenosti, težavah, različnih zapletih so razpravljali na slavističnem srečanju v Celju, o tem je Marta Kocjan Barle napisala tudi članek za *Šolske razgleda*).

DELOVANJE IN PREDSEDNIKI PO LETU 1990

Maja 1990 je mesto predsednika z mandatom **do januarja 1992**, torej prav v času spremembe države in družbeno-ekonomske ureditve, prevzel **dr. Milan Dolgan** s Pedagoške fakultete. Takrat je bil odbor društva še zelo obsežen (za primerjavo, danes sta ob predsednici v njem le še podpredsednica in tajnica, ob njih pa še tričlanski nadzorni odbor, vendar so bila med drugim mandatom Mojce Honzak sprejeta nova pravila SDL, s katerimi so imeli kljub pomoči pravnikov zelo veliko dela). V tem odboru je bila poleg učiteljev iz OŠ (**Lidija Golc, Mira Hrstič Gregl, Beatrice Jeglič**) in SŠ (**Mojca Kolenik, Mojca Terseglav, Meta Kogoj, Judita Mohar, Nevenka Gajšek, Nina Bizjan**) tudi

Darja Gabrovšek iz FF, **Janja Nakrst** iz FSPN, **Silvo Torkar** in **Polona Kostanjevec** iz SAZU, **Borut Stražar** iz Zavoda za šolstvo, **Tončka Godina** iz RTV Slovenija, **Peter Kolšek** iz Dela, **Marta Kocjan Barle** iz DZS, **Jože Zadavec**, pisatelj, novinar in duhovnik, in študent **Boštjan Turk**.

Med novostmi dr. Dolgana, ki jih v arhivu nisem zasledila pri delovanju nobenega drugega predsednika, so bili njegovi obiski po šolah in pogovori s slavisti. Manj oseben, a v skladu s sodobnim načinom sporazumevanja, je bil lanski poskus (predsednik Peter Planinc) navezave stika s slovenisti po šolah z dopisom in prošnjo, naj navedejo elektronski naslov učitelja, ki bi zagotavljal stik z društvom, tudi če ni njegov član. Vendar ta dopis ni prinesel pravega odziva. Vsekakor so se za ohranitev zanimanja članstva za delovanje društva na tak ali drugačen način in v spreminjajočih se družbenih pogojih prizadevali vsi predsedniki oz. predsednice SDL, ki jih naštevam, kot so sledili dr. Dolganu: **Mojca Klander, prof., (februar 1992–februar 1994)**, zaposlena na PPT SŠC, Ljubljana, Zavodu za šolstvo in v Gimnaziji Šiška, **Mojca Honzak, prof., (februar 1994–december 1995, drugi mandat december 1995–december 1997)** iz OŠ Riharda Jakopiča, **Mojca Marn, prof., (december 1997–januar 2000, drugi mandat januar 2000–januar 2002)** iz Srednje šole za elektroniko in računalništvo v Ljubljani, **Mira Rutar Arh, prof., (januar 2002–januar 2004)** iz Srednje trgovske šole Ljubljana, **Mojca Stare Aljaž, prof., (januar 2004–december 2005)** ponovno iz Srednje šole za elektroniko in računalništvo Ljubljana, **Marija Leskovar Sulics, prof., (januar 2006–2009)**, **Andreja Pavle Jurman, prof., (2009–februar 2012)** iz Gimnazije Ledina, **Peter Planinc, prof., (februar 2012–februar 2015)** iz Srednje medijske in grafične šole Ljubljana in **dr. Vita Žerjal Pavlin (od februar 2015)** iz Srednje šole za oblikovanje in fotografijo Ljubljana.

Sicer pa se je SDL tudi po osamosvojitvi Slovenije ukvarjal z dejavnostmi, ki jih je opravljal že prej. Na prvem mestu je bilo **izobraževanje članstva**, pri katerem je bil zanimiv cikel predavanj o slovanskih jezikih (»mala šola slovanskih jezikov«), predstavitev nastajanja SSKJ (Milena Hajnšek - Holz), literarni nastop dveh pisateljev – duhovnikov: Jožka Kraglja in Jožeta Topolovca pa tudi predstavitev predloga UN za slovenščino v 1. razredu srednje šole (pripravila Mojca Klander). Podobno nalogo je društvo pod vodstvom Mojce

Klander opravilo leta 1992 s posvetom o Katalogu znanja za zaključni izpit in še istega leta o poučevanju hrvaškega/srbskega jezika v OŠ ter prostovoljnem poučevanju slovenščine za begunske otroke, nato pa med mandatom Mojce Honzak (1994–1995) s posvetom srednješolskih učiteljev o maturi. Izobraževanje slavistov z različnimi delavnicami, živahno spremljanje novih izdaj učbenikov in različnih učnih gradiv ter organizacija literarnih večerov in srečanj z avtorji je v društvu potekalo predvsem do 2004. Naj te dejavnosti kar navedem:

A) 1992–1994 (predsednica Mojca Klander):

- dramaturginja Tatjana Zidar je vodila program Retorika po metodi True Learning,
- predavanje Borisa A. Novaka o sodobni literarni teoriji ob izidu knjige *Oblike sveta*,
- predavanje prof. pedagogike Tatjane Kadunc Verbalna in neverbalna komunikacija pri poučevanju slovenščine.

B) 1994–1995 (predsednica Mojca Honzak):

- dramaturginja Tatjana Zidar je vodila program Retorika,
- pogovor z avtorjem knjige *Pravopis Jožetom Skaza*,
- predavanje M. Kocjan Barle o spremembah v pravopisu,
- predavanje o uporabi učbenika *Moj jezik – tvoj jezik – naš jezik D. Cedilnik* in M. Juvan.

C) 1995–1997 (predsednica Mojca Honzak):

- predstavitev priročnika *Književnost Mojce Honzak*,
- predavanja dramskega igralca Andreja Kurenta o interpretaciji umetnostnih besedil v šoli in vaje iz retorike.

Č) 1997–2000 in 2000–2002 (predsednica Mojca Marn, ki je od mestne občine dobila finančno pomoč za kulturne prireditve):

- predavanje Marka Stabeja o besediloslovju in družbenih razsežnostih materinščine,
- pogovor z Adrijanom Lahom, avtorjem priročnika *Lahka književnost*, in Vido Gomivnik Thuma o mestu »lahke« književnosti v UN,
- predavanje dr. Jože Mahnič ob 120-letnici rojstva Otona Župančiča s kulturnim programom in razstavo,

- srečanje z Branetom Šimencem o esejističnih nalogah,
- pedagoška delavnica z Danico Cedilnik,
- pogovor s Tomom Križnarjem o slovenskem potopisu (vodil Adrijan Lah),
- nastop Jerice Mrzel z interpretacijo Prešernove poezije,
- pogovor z Vido Gomivnik Thumo o pripravnikih in učnem jeziku v pedagoškem sporazumevanju,
- nastop Jurija Součka s Cankarjevim Kurentom,
- recital ob 12. obletnici smrti Gregorja Strniše (izvedla Katarina Stegnar in Adrijan Lah),
- večer z Janezom Menartom in Ervinom Fritzem,
- predstavitev novih priročnikov za pripravo domačega branja avtorjev Mojce Honzak, Marice Žveglič in Zorana Božiča.

D) **2002–2004** (predsednica Mira Rutar Arh):

- predavanje Zdravka Zupančiča iz Šole retorike,
- umetniški večer z zamejskim književnikom Jankom Messnerjem,
- predavanje dr. Helge Glušič o Berti Bojetu.

V delno manjkajočem arhivu (za leta 2004–2009) je kasneje zabeležen le še obisk SSG Trst in ogled filma Aleksandrinke v mandatu Andreje Pavle Jurman (2009–2011). V letu 2015 je dve delavnici za učitelje ponudilo SDS, vendar je bila v soorganizaciji SDL izvedena le ena (Tesno branje, vodila dr. Boža Krakar Vogel), a z zelo majhno udeležbo, kar kaže, da v zadnjih letih stalno strokovno izobraževanje poteka predvsem prek Zavoda za šolstvo in drugih ponudnikov, za predstavitve novih učbenikov in npr. maturitetnih priročnikov pa izobraževanja organizirajo kar založbe, ki tako skrbijo za promocijo teh gradiv. Prav tako se je zadnja leta v Ljubljani na raznih prizoriščih zelo povečala ponudba literarnih dogodkov, zato se mi zdi prizadevanje društva za to ponudbo smiselno le izjemoma, če gre za dosežke naših članov.

Druga dejavnost SDL, ki se je nadaljevala tudi po 1990, so **organizacije ekskurzij** in v mandatu dr. Dolgana so spoznali Tolminsko in Zgornjo Savinsko dolino. Že naslednji odbor pod vodstvom Mojce Klander pa za leto 1992 načrtovane ekskurzije na Štajersko zaradi premalo prijav ni izpeljal in prva naslednja zabeležena ekskurzija je bila šele v drugem mandatu Mojca Honzak,

in sicer Po Prešernovih sledih po Ljubljani, naslednja in hkrati do danes zadnja pa v času predsednice Mojce Marn od Škofljice do Magdalenske gore pod vodstvom Vinka Omerzela.

Iz delovanja odbora dr. Dolgana je v arhivu zabeležena tudi **civilnodružbena, stanovska pobuda** društva, in sicer izjava, naslovljena na Ministrstvo za šolstvo in šport, o podpori bojkota popravljanja pisnih nalog pri pouku SLO, MAT in tujih jezikov zaradi povečanega normativa ur na 20 / 22 oz. izenačitve z učitelji drugih predmetov. Vendar je moralo društvo še pod vodstvom **Mojce Honzak (1994–1995)** posredovati poziv poslancem Državnega zbora, ker niso sprejeli amandmaja za zmanjšanje učne obveznosti za osnovnošolske učitelje slovenščine. Organizirali so tudi srečanje z ljubljanskimi poslanci o tej temi. Kot vemo, je bilo za vse učitelje slovenščine takrat le doseženo zmanjšanje za eno uro, kot velja še danes.

S poslanko Danico Simšič in z našim predstavnikom v državnem svetu dr. Zoltanom Janom pa so se dogovarjali o tem, da se dve uri srbohrvaščine razdelita v eno uro slovenščine in eno uro angleščine. S tem so nadaljevali pobudo, oblikovano že med mandatom **Mojce Klander (1992–1994)**, za več ur slovenščine, oblikovano z geslom *Ni šolskega dneva brez materinščine*.

Že leta 1991 je SDL pomagalo pri **organizaciji zborovanja slavistov** v Ljubljani. Štiri leta kasneje 1995 je bilo društvo pod vodstvom Mojce Honzak kar glavni organizator slavističnega zborovanja v ljubljanskem Cankarjevem domu (lokacijo omenjam zaradi njene prestižnosti, ki si je danes SDS ne more več privoščiti). Soorganizator tako pri izvedbi kot pri financiranju slavističnega kongresa smo bili ljubljanski slavisti še 2010 (predsednica Andreja Pavle Jurman), 2014 (predsednik Peter Planinc, ki je kot posebej pomembno kongresno vsebino poudaril okroglo mizo o smiselnosti delovanja stanovskih društev, saj je ta nakazala prihodnje smeri delovanja in podčrtala smiselnost društev, ker lahko prek njih vsaj nekoliko vplivamo na razvoj svojega področja) in letos (predsednica Vita Žerjal Pavlin). Pred kongresom 2014 smo predlagali, da bi z anketo povprašali člane, kaj si mislijo o smiselnosti slavističnih kongresov in o njihovi izvedbi. Anketo je izvedlo SDS in ugotovilo, da so za večino članov kongresi ena redkih priložnosti za srečevanje slavistov. Žal pa je situacija v

družbi takšna, da se ga člani težko udeležijo zaradi časovnih in finančnih omejitev šol.

Tudi v samostojni Sloveniji je SDL sodelovalo pri **organizaciji in izvedbi Cankarjevega tekmovanja**, sprva pri izvedbi področnega in kot pomoč pri državnem tekmovanju. V času prvega mandata Mojce Honzak je društvo pripravilo celo srečanje področnih ocenjevalcev za Cankarjevo tekmovanje, v času njenega drugega mandata pa je bilo SDL tudi organizator državnega tekmovanja v ljubljanski regiji in proslave za nagrajence, ki je bila v Cekinovem gradu, ob tem pa je tudi aktivno sodelovalo pri nastajanju novega pravilnika Cankarjevega tekmovanja. V času obeh mandatov Mojce Marn se je tekmovanje zelo razbohotilo, saj je na državnem tekmovanju za ljubljansko regijo in zamejstvo na šoli vsako leto gostila približno 600 tekmovalcev in 100 učiteljev, ki so sodelovali kot ocenjevalci ali pri izvedbi tekmovanja. Vsakoletno tekmovanje se je zaključilo s slavnostno podelitvijo nagrad in priznanj najboljšim, zato so se potrudili tudi za sponzorstvo in pridobili knjižna darila ter pisarniški material šestih založb. Med predsednikovanjem Mojce Marn je SD Ljubljana skupaj s predstavniki Občine Vrhnika sodelovalo pri pripravi kulturnega programa ob podelitvi med Cankarjevimi dnevi na Vrhniki. Da je postala Vrhnika kraj zaključne slavnostne prireditve ob podelitvi nagrad in priznanj tekmovalcem, sta zaslužna dr. Zoltan Jan, predsednik SDS, in vrhniški župan. Z izvedbo tekmovanja so imeli zaradi množice tekmovalcev (s srednješolci so gostovali na Filozofski fakulteti, z osnovno šolo na Srednji zdravstveni šoli) veliko dela tudi med mandatom Mojce Stare Aljaž, ko so predsednici volontersko pomagali sodelavci Srednje trgovske šole in tudi v Cankarjevem domu na Vrhniki so šli na roko pri podelitvah priznanj in pogostitvah. Ogledali so si tudi znamenitosti Vrhnik s Cankarjevo domačijo na Klancu. Zavzetosti ni zmanjkalo niti Mariji Leskovar Sulics, ki je med svojim mandatom Cankarjevo tekmovanje organizirala dvakrat, in to kar za 1000 učencev in dijakov. Po njenem mandatu pa je organizacijo tekmovanja prevzel Zavod za šolstvo.

V šolskem letu 2012/13 je steklo novo tekmovanje v organizaciji SDS, in sicer **Slovenščina ima dolg jezik (Literatura na filmu)**, pri katerem je tudi SDL že tri leta (med mandatom Petra Planinca) pomagal z določitvijo ocenjevalne komisije za regijsko tekmovanje in izvedbo ocenjevanja poslanih filmov. Takšna

ureditev tekmovanja se je izkazala za učinkovito, pomagala pa je tudi k prepoznavnosti regijskih slavističnih društev.

Med **drugimi dejavnostmi** društva bi omenila še zbiranje predlogov za častne člane SDS in poskus natančnejšega vodenja članstva s članskimi izkaznicami, ki so bile uvedene med mandatom Marije Leskovar Sulics, lani pa so bile prenovljene. Vredna posnemanja bi bila počastitev spomina na mrtve književnike s cvetjem in svečami na Navju in Žalah, izvajana v času mandata Mire Rutar Arh. Naši člani imajo popust pri nakupu knjig. V mandatu Mojce Klander je bil 15-odstoten v Državni založbi Slovenije, od 2009, ko je bila predsednica Andreja Pavle Jurman, do danes pa so to 10- do 20-odstotni popusti v knjigarnah Beletrine, Miš, Celjske Mohorjeve družbe, založbe Sanje ter v Drami in Šentjakobskem gledališču. Med mandatom mojega predhodnika Petra Planinca so bile prenovljene spletne strani SDL, kjer so javno dostopni podatki o društvu, načrti, poročila. Nekoliko manj je zaživel sprotno objavljane obvestil in reportaž o delu društva in njegovih članov. Kot uporabna se je izkazala tudi baza elektronskih naslovov, prek katere smo lažje obveščali naše člane o dogodkih in dogajanju. Na žalost smo v preteklem letu izgubili status društva v javnem interesu, zato nismo več upravičeni do dela dohodnine.

Naj zaključim z ugotovitvijo, da je zgodovina Slavističnega društva Ljubljana bogata, kar je spodbuda in odgovornost za naše nadaljnje delovanje.

MELITA ZEMLJAK JONTES in ANA ROŠER
Slavistično društvo Maribor

Slavistično društvo Maribor

Slavistično društvo Maribor je začelo delovati vsaj v petdesetih letih 20. st., kar izpričuje prva znana omemba v javnih občilih leta 1952. Temeljna naloga društva je strokovno povezovanje slavistov širšega mariborskega območja, temeljne dejavnosti društva pa so organizacija strokovnih in znanstvenih predavanj, predstavitev monografij, lektorsko delovanje, aktivno vključevanje v jezikovno politiko, povezovanje z društvi in zvezami kulturnih društev, spodbujanje branja za bralno značko, organizacija tekmovanj v znanju materinščine, sodelovanje z (regionalnim) okoljem in skrb za slavistični podmladek.

1 UVOD

Ideja o pregledu delovanja Slavističnega društva Maribor od njegovih začetkov, za katere je bilo slutiti, da so bili v 50-ih letih 20. stoletja, do sodobnosti se je zagotovo porajala že pred letom 2009, dokončno pa je vzniknila ob snovanju društvene spletne strani med letoma 2009 in 2013, ko je društvu predsedovala dr. Alenka Valh Lopert.² Izkazalo se je, da je za uresničitev ideje potrebno vztrajno raziskovalno delo z brskanjem po dokumentih različnih mariborskih ustanov, kar je botrovalo zamisli o pripravi diplomskega dela s področja kulturne zgodovine Slovencev. V delo je z veseljem privolila soavtorica prispevka,

² Zaenkrat je še vedno delujoča društvena spletna stran <http://projects.ff.uni-mb.si/sdm/>, v pripravi pa je nova spletna stran. Študentska sekcija Slavističnega društva je od aprila 2015 aktivna na Facebooku: <https://www.facebook.com/pages/%C5%A0tudentska-sekcija-Slavisti%C4%8Dnega-dru%C5%A1tva-Maribor/753074774807876>.

Ana Rošer, mentorstvo diplomskega dela z naslovom *Iz zgodovine delovanja Slavističnega društva Maribor*³ pa je prevzel jezikoslovec in kulturni zgodovinar dr. Bernard Rajh. Diplomsko delo je bilo v času oblikovanja prispevka v zaključni fazi izdelave. Trenutna društvena predsednica dr. Melita Zemljak Jontes in avtorica diplomskega dela sta temeljne izsledke diplomskega dela združili v pričujočem prispevku.

2 DRUŠTVENI RAZVOJ IN DELOVANJE SLAVISTOV V MARIBORU

Prvi kulturno-združiteni premiki v 20. stoletju so se v Mariboru začeli leta 1950, ko je bila ustanovljena Zveza kulturnih in znanstvenih delavcev Mariborske oblasti. Namen zveze je bil organizacijsko povezati vse kulturno in znanstveno delujoče ljudi, ki so do takrat delovali osamljeno in nepovezano, cilj pa navezovanje stikov s sorodnimi društvi v Sloveniji pa tudi izven njenih meja. Iniciativni odbor je bil mnenja, da spadajo v bodoče društvo vsi tisti, ki v katerem koli smislu ustvarjajo na kulturnem ali znanstvenem področju, torej književniki, glasbeniki, upodabljajoči umetniki, gledališki delavci, novinarji, dobri kulturno-prosvetni referenti sindikalnih podružnic, igralci in režiserji, zastopani pa naj bi bili tudi znanstveni delavci, kot so slavisti, zgodovinarji, biologi, pedagogi, zdravniki, inženirji in tehniki (*Vestnik* 1950: 4).

Natančnih zapisov o ustanovitvi Slavističnega društva Maribor ni,⁴ zagotovo pa je bilo ustanovljeno v začetku 50-ih let, saj je prva znana omemba Slavističnega društva Maribor v *Vestniku* leta 1952, in sicer v vabilu odbora Zveze mariborskih kulturnih delavcev, ki je vabilo člane Zveze mariborskih kulturnih delavcev, Zgodovinskega in Slavističnega društva na predavanje dr. Frana Zwittra: Racionalizem in prosvetljenstvo v Evropi, in sicer 4. februarja 1952 v Gledališko kavarno na Rotovškem trgu (*Vestnik* 1952: 3). Mariborsko Slavistično društvo je torej že v 50-ih letih delovalo kot prva samostojna

³ Diplomsko delo bo po zagovoru dostopno v Digitalni knjižnici Univerze v Mariboru (DKUM), in sicer na spletni strani <https://dk.um.si/Iskanje.php?lang=slv>.

⁴ Trditev je postavljena na podlagi pregleda različnih virov, v katerih je bilo pričakovati kakršno koli omembo Slavističnega društva Maribor, in sicer v časopisnih člankih *Večera*, *Dela*, *Vestnika*, *Našega časa*, *Tednika*, *Dnevnika*, *Slovenca* ter *Kronike Slavističnega društva Slovenije* in Uradnega lista, pa tudi podatkov, pridobljenih v Pokrajinskem arhivu Maribor, Zbirki drobnih tiskov Univerzitetne knjižnice Maribor in v arhivu Slavističnega društva Maribor.

podružnica društva (Žele 2004; 2014: 20), tj. današnje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije. Pobuda za organiziranje občnih zborov Slavističnega društva Slovenije tudi izven Ljubljane je bila dana leta 1956 na občnem zboru v Gorici z namenom, da bi se slavisti in slovenisti lahko seznanili z različnimi govornimi področji; po sklepu piranskega zbora oktobra 1960 so bile ustanovljene podružnice v Celju, Novem mestu, Kopru, Kranju, Novi Gorici in Ljubljani, podružnica v Mariboru pa je aktivno delovala že od začetka (Žele 2004; 2014: 21).

Med letoma 1952 in 1966 je o delovanju Slavističnega društva Maribor znanega in zapisanega relativno malo.

Iz do sedaj zbranih zapisov je razvidno, da je bilo v okviru Slavističnega društva Slovenije konec junija 1954 v Mariboru organizirano enotedensko zborovanje slavistov z naslovom Slovenščina v srednjih šolah, literarnovedno in filološko delo na terenu (Agrež 2014: 30 po Paternu 1954: 357–358 in Koruza 1986: 167–173), ki velja za prvo zborovanje v Sloveniji, ki ga je pripravilo eno izmed področnih društev v sodelovanju z osrednjim Upravnim odborom Slavističnega društva Slovenije (Žele 2014: 23).⁵ O pomembnem dogodku za slaviste iz celotne Slovenije, še posebej pa za mariborske slaviste, je pisal časnik *Večer* 28. junija 1954 (1954: 1). Prvič so se namreč slavisti celotne Slovenije zbrali v Mariboru na zborovanju, ki je potekalo od 26. junija do 1. julija 1954. Obravnavala so se predvsem jezikovna in literarno-zgodovinska vprašanja s področja severovzhodne Slovenije (*Večer* 1954: 1).

Iz zapisov časnika *Večer* je razbrati, da je leta 1962 potekal letni občni zbor Slavističnega društva Maribor, na katerem je bilo ugotovljeno vztrajno večanje števila članov mariborske podružnice. Ravno v tem je uspeh, kot tudi v pritegnitvi slavistov, ki ne delajo v šolah. Takratna predsednica Slavističnega društva Maribor Mira Medved je izpostavila dobro obiskanost strokovnih predavanj, zato je bilo sklenjeno tovrstno delo nadaljevati tudi v prihodnje (*Večer* (T. F.) 1962: 4).

⁵ Prispevek prinaša pregled vseslovenskih slavističnih zborovanj v organizaciji Slavističnega društva Maribor. Vsi simpoziji in konference, katerih (so)organizator je bilo Slavistično društvo Maribor, so zaradi omejitve obsega prispevka zapisani in na vpogled v diplomskem delu Ane Rošar (2015).

Leta 1966 je od 15. do 16. oktobra potekalo slavistično zborovanje v Mariboru in Ljutomeru z naslovom Slovenščina v javni rabi (Agrež 2014: 32 po Sklepi Slavističnega društva Slovenije v zvezi s položajem slovenščine v naši javnosti 1966: 257 in Čar 1968: 48–51), na katero so bili povabljeni tudi predstavniki gospodarskih organizacij in družbenih služb, da bi v soočenju z vsemi uporabniki jezika v javnosti poiskali najboljše možnosti za izboljšanje jezika v javni rabi (sestavljenost mnogih imen gospodarskih organizacij, trgovin in hotelov tudi iz tujih besed; pri poimenovanju blaga in navodil uporabljeni srbohrvaški, nemški ali angleški jezik; javno govorništvo s preveč tujkami; premalo ur, namenjenih slovenščini v šolah, zato mladina premalo obvlada materni jezik (Švajcner 1966: 9)).

Podružnica slovenskega slavističnega društva v Mariboru je v mesecu marcu leta 1967 ustanovila Lektorsko službo za slovenski knjižni jezik. V t. i. »servisni službi« za lepo slovenščino so delovali člani Slavističnega društva Maribor, torej profesorji in predmetni učitelji za slovenščino. S tem naj bi se raven uradno uporabljane slovenščine popravila, dvignila (Forstnerič 1967: 4).

Predsednica mariborske podružnice Slavističnega društva Slovenije Mira Medved je podala poročilo o delovanju društva od leta 1967 do 1969, iz katerega je razvidno, da Slavistično društvo, podružnica Maribor, deluje samostojno na območju severne Slovenije, jeseni leta 1968 pa so slavisti v vzhodnem delu (Murska Sobota, Ljutomer, Lendava, Gornja Radgona) ustanovili svojo podružnico (Medved 1967: 263–265; Pokrajinski arhiv Maribor, fond: Slavistično društvo Maribor).

V 70-ih letih 20. stoletja je Slavistično društvo Slovenije postalo zveza samostojnih slavističnih društev, društvena pravila pa je sprejel izredni občni zbor Slavističnega društva Slovenije v oktobru 1975 na zborovanju v Postojni (Žele 2004).

Slavistično društvo Maribor je bilo po ustanovitvi zveze samostojnih slavističnih društev uradno ustanovljeno na občnem zboru 10. decembra 1975 v Mariboru. Pet mesecev pred ustanovnim občnim zborom Slavističnega društva Maribor, 28. julija 1975, je predsednica društva Mira Medved podala vsebinsko usmerjenost društva (Pokrajinski muzej Maribor; fond Slavistično društvo Maribor): »Osnovna dejavnost slavističnega društva v Mariboru je organiziranje

strokovnih predavanj. Slavisti se shajamo vsaj enkrat mesečno na predavanjih, tiskovnih konferencah, simpozijih, debatnih urah, pri čemer zasledujemo cilj, da seznanjamo članstvo z najnovejšimi znanstvenimi izsledki na področju literarne zgodovine, teorije, jezikoslovja ter metodike.«

Na ustanovnem občnem zboru, ki je potekal v prostorih Pedagoške akademije v Mariboru 10. decembra 1975, po več kot dvajsetletnem delovanju podružnice Slavističnega društva Maribor, je bilo ustanovljeno samostojno društvo (6. točka dnevnega reda: Ustanovitev samostojnega društva), ki je 5. aprila 1976 zaprosilo za vpis v register društev pri SO Maribor na Oddelku za notranje zadeve in ki mu je bila 7. junija 1975 izdana odločba o registraciji društva s sedežem na Rotovškem trgu 1 (poročilo predsednice Mire Medved, Pokrajinski muzej Maribor; fond Slavistično društvo Maribor). Predsednica Slavističnega društva Maribor je v smernicah za nadaljnje delo zapisala, da bo društvo še naprej združevalo slaviste, skrbelo za ugled slavistike v družbi ter ohranjalo in krepilo stike z zamejskimi Slovenci, najširša oblika društvenega delovanja tudi v prihodnje ostajajo predavanja (Pokrajinski arhiv Maribor, fond: Slavistično društvo Maribor).

Predsednica Slavističnega društva Maribor Mira Medved je 6. junija 1977 podpisala sporazum o priključitvi društva v Zvezo kulturnih organizacij v Mariboru, 9. junija 1977 je bil izdan sklep o priključitvi.

Drugo slovensko slavistično zborovanje v Mariboru je potekalo od 8. do 10. oktobra 1981 (Agrež 2014: 35 po Barbarič, Pretnar 1982: [platnice]; *Večer* 1981: 6; Rotar 1981: 583). Prvi dan je bil posvečen referatom, drugi dan je potekala razprava o vprašanih metodike, zvečer je bil občni zbor Slavističnega društva Slovenije, zadnji dan pa je bila organizirana ekskurzija v Gradišče, Videm ob Ščavnici, Bučkovce, Ljutomer, Cerovec, Ormož in Ptuj (*Večer* 1981: 6).

Slavistično društvo Maribor je 2. novembra 1983 izdalo obvestilo, da je bil na občnem zboru sprejet sklep o vključitvi v Mestno zvezo kulturnih organizacij v Mariboru ter sklep o sprejemu statuta MZKO Maribor.

Tednik je 13. oktobra 1983 poročal o strokovnem posvetovanju slovenskih slavistov v organizaciji Slavističnega društva Slovenije in Slavističnega društva Maribor na Ptuju leta 1983 (Dobljekar 1983: 1).

Mariborsko Slavistično društvo je od 13. do 15. oktobra 1989 organiziralo zborovanje slavistov z naslovom Problematika zgodovine slovenskega (knjižnega) jezika v šolah idr. (Agrež 2014: 35 po Toporišič 1989: 122–128).

11. maja 1991 je Slavistično društvo Maribor pripravilo posvetovanje z naslovom O didaktiki pouka slovenskega jezika in književnosti. Posvetovanja so se udeležili člani slavističnih društev iz Maribora, Celja, Koroške in Prekmurja (K. Z. 1991: 6).

Med 3. in 5. oktobrom 1991 je Slavistično društvo Maribor v Mariboru in Ljutomeru organiziralo zborovanje slavistov, po katerem je izšel zbornik prispevkov z naslovom *Slovenski jezik v stiku s slovanskimi in neslovanskimi jeziki in književnostmi* (Agrež 2014: 36 po Orožen, Hočevar (ur.) 1991).

Leta 1998 je bila ustanovljena knjižna zbirka Zora, in sicer po sklepu Izvršnega odbora Kulturnega foruma Maribor (njegovega predsednika Aleša Ariha, dopis 7. februarja 1998) Slavističnemu društvu Maribor o prenosu zbirke Piramida pod okrilje Slavističnega društva Maribor. Ob tem se je zbirka preimenovala v Zoro (po Pajkovi Zori sta jo poimenovala Bernard Rajh in Marko Jesenšek). Od leta 2008 knjižna zbirka Zora izhaja pod okriljem Filozofske fakultete, Oddelka za slovanske jezike in književnosti, sredi istega leta je prerasla v mednarodno založbo Oddelka za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Mariboru.

Na izrednem občnem zboru 16. aprila 1998 je bil sprejet sklep o spremembi in dopolnitvi pravil Slavističnega društva Maribor, sklep o spremembi sedeža (s Partizanske ceste 5 na Koroško cesto 160 v Mariboru),⁶ sklep o delovanju na območju Rače – Fram, Starše, Duplek in Mestne občine Maribor ter sklep o izvolitvi zakonitega zastopnika društva. 30. junija 1998 je bila na Upravno enoto Maribor oddana vloga o spremembi sedeža društva in o spremembi pravil, čemur je bilo 15. julija 1998 ugodeno (arhiv Slavističnega društva Maribor).

Med 3. in 5. oktobrom 2002 je Slavistično društvo Maribor v Mariboru organiziralo zborovanje slavistov, po katerem je izšel zbornik prispevkov z naslovom *Nacionalno, regionalno, provincialno* (Agrež 2014: 38 po Jesenšek (ur.) 2002).

⁶ Od leta 1976 je bil sedež Slavističnega društva Maribor na Rotovškem trgu 1 v Mariboru, podatka o spremembi sedeža na Partizansko cesto 5 ni bilo mogoče najti.

V Mariboru se je od 29. septembra do 1. oktobra 2011 odvijal 22. slavistični kongres kot predstavitev mariborske univerzitetne slovenistike/slavistike in njenih odseviv v slovenski in mednarodni prostor. Po kongresu je izšel zbornik z naslovom *Slavistika v regijah – Maribor* (Krakar Vogel 2011).

3 PODROČJA DELOVANJA

Slavistično društvo Maribor se s svojimi dejavnostmi trudi za vzdrževanje in dvig jezikovne kulture: z organizacijo strokovnih in znanstvenih predavanj (od leta 1972 do vključno 2014 se jih je po arhivskih zapisih Slavističnega društva Maribor zvrstilo 76); s predstavitvami monografij; z lektorskim delovanjem (v preteklosti lektorska služba za slovenski knjižni jezik ter stalna lektorska služba za podjetja in ustanove; danes Lektorska sekcija z lektorskimi delavnicami); z aktivnim vključevanjem v jezikovno politiko Slovenije (akcija Slovenščina v javnosti; društvo je ustanovilo Sekcijo za jezikovno načrtovanje in jezikovno politiko (1995), Sekcijo za slovenščino v javnosti (1995/1996)); s sodelovanjem z različnimi društvi v Mariboru in izven Maribora (Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča v Mariboru, Ruski center, Lektorsko društvo Slovenije idr.) in v zvezah kulturnih društev (Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Zveza kulturnih društev Maribor); pri spodbujanju branja za bralno značko; pri tekmovanjih v znanju materinščine (tekmovanje za Cankarjevo nagrado, kasneje preimenovano v Cankarjevo priznanje (od leta 1976 do prenosa organizacije tekmovanja na Zavod Republike Slovenije za šolstvo), tekmovanje Slovenščina ima dolg jezik (od šolskega leta 2013/2014)); pri ustanovitvi in začetnem delovanju knjižne zbirke Zora (v letih 1998 do 2008 je izšlo 54 monografij); s pripravo prispevkov za radijske oddaje (prvega programa TV Slovenija (Dober dan, slovenščina), Radia Maribor (Al' prav se reče)); študentje predvsem v zadnjih nekaj letih v okviru Študentske sekcije pripravljajo in izvajajo različne projekte (npr. projekt Literatura na cesti – interpretacija poezije ob spremljavi kitare; literarno-jezikovna revija *LITER JEZIKA*) in aktivno sodelujejo na Festivalu Borštnikovo srečanje.

4 KRONOLOGIJA DRUŠTVENIH VODSTEV

?–1958: predsednik: Miha Feguš, tajnica: Mira Medved.

1958–1978: predsednica: Mira Medved, tajniki: Metka Čepič, Janko Čar in Zinka Zorko, blagajničarji: Mira Amon Kosi, Franc Planteu in Jožica Žerdin.

1978–1982: predsednica: Cita Kostevšek, podpredsednica: Majda Potrata, tajnici: Vera Zadravec, Viktorija Gerbič, blagajničarka: Mira Amon Kosi.

1982–1988: predsednica: Majda Potrata, tajnici: Vera Zadravec, Lidija Puklavec, blagajničarka: Jerica Kavur.

1988–1991: predsednik: Leon Štavbar, podpredsednica: Darinka Čretnik, tajnica: Marija Lešer, blagajničarka: Jerica Kavur.

1991–1995: predsednica: Zinka Zorko, tajnica (podatek nedostopen), blagajničarka: Mihaela Koletnik (1994–1995).

1995–1998: predsednik: Marko Jesenšek, tajnica: Jožica Čeh, blagajničarka: Mihaela Koletnik.

1998–2002: predsednica: Irena Stramljič Breznik, tajnica: Mihaela Koletnik (1998–1999), Mira Krajnc (1999–2002), blagajničarka: Melita Zemljak (1999–2002).

2003–2005: predsednik: Drago Unuk, tajnica: Blanka Bošnjak, blagajničarka: Branislava Vičar.

2005–2009: predsednica: Blanka Bošnjak, tajnica: Alenka Valh Lopert, blagajničarka: Mojca Tomišić.

2009–2013: predsednica: Alenka Valh Lopert, tajnici: Natalija Ulčnik (do 2011), Melita Zemljak Jontes (od 2011), blagajničarka: Ines Voršič.

2013–: predsednica: Melita Zemljak Jontes, tajnica: Natalija Ulčnik, blagajničarka: Ines Voršič.

5 VIRI IN LITERATURA

- AGREŽ, Maruška, 2014: Zborovanja, predsedniki in častni člani Slavističnega društva Slovenije. Boža Krakar Vogel idr. (ur.): *Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 29–53. <http://641.gvs.arnes.si/zborniki.html>. Dostop 19. 6. 2015.
- Arhiv Slavističnega društva Maribor, hranjen na sedežu društva, tj. na Koroški cesti 160, Maribor.
- BARBARIČ, Štefan, PRETNAR, Tone, 1982: Iz dela Slavističnega društva. *Jezik in slovstvo* 27/4. [platnice].
- ČAR, Janko, 1968: Stanje slovenščine v javni rabi. *Jezik in slovstvo* 13/2. 48–51.
- DOBLJEKAR, Nevenka, 1983: Slovenski slavisti so zborovali. *Tednik* 36, št. 40, (13. 10. 1983). 1.

- FORSTNERIČ, France, 1967: »Servis za lepo slovenščino« v Mariboru. *Večer* 23 (7. 3. 1967). 4.
- JESENŠEK, Marko (ur.), 2002: *Nacionalno, regionalno, provincialno. Slovenski slavistični kongres. Maribor, 3.–5. oktober 2002*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 13).
- KORUZA, Jože, 1986: Letopis Slavističnega društva. *Slavistična revija* 5–7/1. 167–173.
- KRAKAR VOGEL, Boža (ur.), 2011: *Slavistika v regijah – Maribor*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 22).
- MEDVED, Mira, 1967: Poročilo mariborske podružnice SDS. *Jezik in slovstvo* 8. 263–265.
- OROŽEN, Martina, HOČEVAR, Mateja (ur.), 1991: *Slovenski jezik v stiku s slovanskimi in neslovanskimi jeziki in književnostmi. Zborovanje slavistov ob stoletnici smrti Frana Miklošiča*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport (Zbornik, 2).
- PATERNU, Boris, 1954: Franc Zadravec – šestdesetletnik. *Jezik in slovstvo* 31/5. 357–358.
- Pokrajinski arhiv Maribor, fond: Slavistično društvo Maribor.
- Racionalizem in prosvetljenstvo v Evropi in pri nas. *Vestnik* (1952). 3.
- ROŠER, Ana, 2015: *Iz zgodovine delovanja Slavističnega društva Maribor. Diplomsko delo*. Maribor: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti.
- ROTAR, Janez, 1981: Po slavističnem zborovanju. *Naši razgledi* (23. 10. 1981). 583.
- Sklepi Slavističnega društva Slovenije v zvezi s položajem slovenščine v naši javnosti 1966: *Jezik in slovstvo* 12/8. 257.
- Slavistično zborovanje v Mariboru. *Večer* (6. 10. 1981). 6.
- ŠVAJCNER, Marija, 1966: Beseda o slovenskem jeziku. *Večer* 22 (15. 10. 1966). 9.
- T., F., *Večer* 18 (25. 10. 1962). 4.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1989: K zgodovini slovenskega knjižnega jezika v SJ II. *Jezik in slovstvo* 34/4–5. 122–128
- V Mariboru ustanavljajo Zvezo kulturnih in znanstvenih delavcev Mariborske oblasti. *Vestnik* 51 (1950). 4.
- Z., K., 1991: Posvetovanje o slovenskem jeziku. *Večer* 47, 105 (8. 5. 1991). 6.
- Zborovanje slavistov v Mariboru. *Večer* 10, 150 (28. 6. 1954). 1.
- ŽELE, Andreja, 2004: Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovi 60-letnici. <http://wff1.ff.uni-lj.si/slovjez/sds/zgod-sds.html>.
- –, 2014: Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovi 80-letnici. Boža Krakar Vogel idr. (ur.): *Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 19–27. <http://641.gvs.arnes.si/zborniki.html>. Dostop 19. 6. 2015.

ERNESTA DEJAK FURLAN, NADA MAJCEN in SONJA ŽEŽLINA
Slavistično društvo Nova Gorica

Slavistično društvo Nova Gorica – od prvih korakov do danes

Slavistično društvo Nova Gorica deluje že vrsto let. Združuje sloveniste severne Primorske, predvsem tiste, ki poučujemo na osnovnih in srednjih šolah. Vanj se vključujemo prostovoljno, ker se zavedamo, da je za boljše delo in strokovno napredovanje pomembno dobro delovanje stanovske organizacije. Društvo nam omogoča pogovor in izmenjavo izkušenj, daje nam možnost, da spremljamo delo svojih kolegov, opozarjamo na prezrte teme ter spodbujamo raziskovanje preteklosti, predvsem v povezavi z jezikom in književnostjo na območju ob zahodni meji. Želimo, da bi bilo društvo dejavno, da bi svojim članom pomagalo reševati težave, jim dajalo odgovore na strokovna vprašanja in skrbelo tudi za prijetno druženje na strokovnih srečanjih, zato organiziramo poučna popotovanja, predstavitve del svojih članov ter znanstveno-strokovna srečanja.

Slavistično društvo Nova Gorica⁷ je verjetno začelo delovati v 60. letih prejšnjega stoletja. Spomini sežejo nekako v tisti čas. To potrjujejo bežni utrinki upokojenih kolegic, ki navajajo dogodke iz dela v društvu, predvsem v povezavi s slavističnimi zborovanji v Novi Gorici, ki so zahtevala obsežnejše priprave. Zanimiva sta spominska utrinka kolegic:

Antonija Valentinčič je v telefonskem pogovoru dejala: »Še dobro se spominjam, da sem prinesla cvetje s svojega vrta, s katerim sva z Berto Golob okrasili dvorano ...«

⁷ V nadaljevanju SD NG.

Katarina Vuga se spominja: »Bila sem predsednica tudi jaz, mislim, da od leta 1968 do 1972, a nisem prepričana, da so datumi točni. Imeli smo tudi slavistični kongres v Novi Gorici in ekskurzijo v Beneško Slovenijo. Spomin pa zelo peša, takrat še ni bilo računalnikov. Bil je tudi Iztok Hönn, a ne vem, kdaj ...«

Gradivo je ostajalo v predalih posameznih predsednikov in se sčasoma zgubilo, tako so v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici dosegli podatki le od 80. let prejšnjega stoletja. Delovanje društva je bilo zastavljeno tako, da so v upravnem odboru sodelovali slavisti z ajdovskega, tolminskega in novogoriškega območja, tudi predsedniški dveletni mandat se je menjaval med naštetimi območji. Prav tako za 80. leta ni podatkov o članstvu. Po registraciji društva leta 1996 so podatki o članstvu znani (do leta 2000 smo imeli okrog 50 članov). Članstvo je začelo upadati in z reorganizacijo tekmovanja za Cankarjevo priznanje je v društvu ostala le še peščica slavistov.

Naše društvo je prepoznavno po številnih dejavnostih:

- V vseh letih smo organizirali številne simpozije ter vabili strokovnjake in slavnostne govornike na svoje prireditve.
- Organizirali smo tekmovanja za Cankarjevo priznanje in pripravljali slovesne podelitve priznanj s kulturnim programom.
- Sodelovali smo pri pripravi literarnih večerov in se odzivali na aktualne jezikovne probleme v družbi (jezik v javni rabi, šolske reforme).
- SD NG je skupaj s slovenisti v SD Koper in SD Trst-Gorica-Videm strokovno in moralno zavezano domačemu okolju za posredovanje vedenja o pomembnih osebnostih in njihovih dosežkih v okviru Primorskih slovenističnih dni.⁸

Prvi podatki se navezujejo na leto **1980**, ko je bilo v Novi Gorici **Zborovanje slavistov**. Takrat je bila predsednica SD NG IVANA SLAMIČ iz Ajdovščine. Novembra 1983 je predsedstvo prevzel JANEZ DOLENC iz Tolmina, ki je predsednikoval do 14. 2. 1985. V tem času je ponovno vzknila pobuda o registraciji društva, saj društvo ni pridobivalo dotacij izobraževalne skupnosti, ker ni bilo registrirano. Februarja 1985 je predsedstvo prevzel ZORAN BOŽIČ. Po občnem zboru 13. 3. 1987 je bila na sestanku IO SD NG za predsednico

⁸ V nadaljevanju PSD.

društva izvoljena SLAVKA MODIC, a sta do konca šolskega leta začete naloge izpeljala dotedanji predsednik Zoran Božič in Marjan Štrancar.

V obdobju 1989–1991 je bila predsednica ZDENKA BLAŽKO. V tem obdobju so bili organizirani tudi **1. PSD** (30., 31. 3. 1990) **v Novi Gorici, posvečeni Francetu Bevku**. 11. 10. 1991 občni zbor SD NG podelil predsedstvo NEVENKI JANEŽ, ki je predsednikovanje predala NADI MAJCEN. V času njenega predsedovanja je bil na občnem zboru 21. 3. 1996 sprejet sklep, da **ustanovimo in registriramo društvo**. 20. 5. 1996 smo prejeli odločbo o registraciji. V tem obdobju so bili **v Ajdovščini 4. PSD, posvečeni rojaku Danilu Lokarju**, njegovemu življenju in delu. KSENIJA ČERNIGOJ je društvo vodila od 1996 do 1997, ko je zaradi porodniškega dopusta predsedstvo predala SILVANI MISLEJ. Aprila 1996 so bili v Novi Gorici **7. PSD, na temo Primorska slovstvena folklor kot vrednota in njeno mesto v šoli**. Na tem simpoziju smo spoznali dr. Antona Požarja, primorskega duhovnika in slavista. Predstavil je originalno Dalmatinovo Biblijo iz leta 1584, ki je po njegovi smrti našla svoje mesto na Škofijski gimnaziji Vipava. 3. 12. 1997 je potekal občni zbor SD NG: prisotne sta pozdravila Silvana Mislej in Zoltan Jan, takratni predsednik SDS, ki je v nagovoru razmišljal o društvu in njegovem delu. Poudaril je, da povsod po Sloveniji zanimanje za delo v SD upada, zato so po njegovem mnenju smisel društva predvsem stik s stroko in družabna srečanja članov. Pri obnovi rojstne hiše Cirila Kosmača je društvo sodelovalo z Zavodom za kulturno dediščino in Društvom pisateljev. Porodil se je predlog, da bi natisnili razglednico Kosmačeve domačije.

Predsedstvo je leta 1997 prevzela MARIJA MERCINA in nadaljevala že začeto sodelovanje z mediji, s katerimi se je povezala že v mandatu prejšnje predsednice in jih obveščala o delu in nalogah društva. Na občnem zboru novembra 1999 je Zoltan Jan spregovoril o vlogi društva v regiji. Prizadevati si mora za delo v javnosti (jezik v javnih občilih in njegova raba); opozarjati, da je temeljno delo društva delo v stroki. Aprila 1999 so v Novi Gorici potekali **10. PSD z naslovom Goričani – besedi predani**. Ob tem smo odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši Dušana Pirjevca na Prvomajski ulici v Novi Gorici. Osnutek plošče je izdelal Pavel Medvešček, slavnostni govornik je bil Rudi

Šeligo, ploščo je odkril Slavko Bavčar – soborec Dušana Pirjevca - Ahaca. Odkritju plošče je prisostvovala tudi soproga Dušana Pirjevca, ga. Nedeljka Pirjevec.

Marija Mercina je društvo vodila do 7. 11. 2000, ko je predsedstvo ponovno prevzela KSENIJA ČERNIGOJ. Marija Mercina je svoje delo aktivno nadaljevala pri organizaciji PSD. **Ob 90-letnici rojstva Ljubke Šorli je bil del 11. PSD posvečen njej na gradu Kromberk pri Novi Gorici.** Na tem dogodku je bila izražena želja po izidu zbornika, posvečenega Ljubki Šorli, ki je pod naslovom **Pogovori srca** v sodelovanju z Univerzo v Novi Gorici izšel maja 2002. Kulturni dom Nova Gorica je uresničil zamisel društva in predstavil uglasbene pesmi Ljubke Šorli. Na MO Nova Gorica je društvo naslovilo pobudo za poimenovanje ene od novogoriških ulic po Ljubki Šorli. Leta **2001** je SD NG uspešno organiziralo in izpeljalo **Zborovanje slavistov v Novi Gorici.** 29. 11. 2001 je na občnem zboru SD NG predsedstvo prevzela KSENIJA ČERNIGOJ in ga vodila vse do 3. 12. 2003. Aprila 2002 so se odvijali **13. PSD v Vipavskem Križu** na temo Primorsko izseljevanje v literaturi. Ob tej priložnosti je bila v Ajdovščini v sodelovanju z občino odkrita spominska plošča literarnemu zgodovinarju in prešernoslovcu dr. Avgustu Žigonu. Slavnostni govornik je bil akademik dr. prof. Boris Paternu. 17. 3. 2003 je v Lavričevi knjižnici potekala predstavitev zbornika *Pogovori srca* z mag. Marijo Mercina, prof. Marijo Češčut in dr. Marijo Pirjevec.

3. 12. 2003 je bil občni zbor SD NG. Na njem je predsedstvo prevzela BOŽICA ŠPOLAD ŽUBER. Leta 2005 je društvo organiziralo v okviru **16. PSD v Kobaridu** in ob tem odkritje spominske plošče dr. Antonu Ocvirku v Žagi pri Bovcu. Častni gost je bil akademik Ciril Zlobec, ki je sodeloval tudi na literarnem večeru s Sašo Vugo. Primorski literarni zgodovinarji so vrednotili pomen znanstvenega dela Antona Ocvirka. Mag. Marija Mercina je spregovorila o pomenu PSD v povezovanju literarne vede in šolske prakse. Razstava »Anton Ocvirk 1907–1980« se je selila po univerzitetnih središčih Slovenije. Na občnem zboru SD NG 2006 je predsedstvo prevzela BOJANA MODRIJANČIČ REŠČIČ. Ves ta čas je Marija Mercina uspešno vodila meddruštveni odbor SD NG, Koper in Trst-Gorica in organizacijo PSD.

Občni zbor SD NG 2007 je potrdil za predsednico ANDREJKO MARKOČIČ ŠUŠMELJ. V aprilu 2008 smo z **19. PSD-ji gostovali v Občini Dobrovo s temo**

Brda v slovenski književnosti in jeziku. Častni gost je bil akademik Ciril Zlobec. Sobotna ekskurzija nas je popeljala po Brdih in v Medano na Gradnikovo domačijo. Jeseni 2008 smo počastili praznovanje Trubarjevega leta z ekskurzijo na Dolenjsko. Aprila 2008 je IO SD NG predlagal dr. Zoltana Jana za častnega člana SDS. V letu 2009 smo sodelovali v organizacijskem odboru pri pripravi in organizaciji prireditev v Kosmačevem letu.

25. 11. 2009 je na občnem zboru SD NG predsedstvo prevzela SONJA ŽEŽLINA. V aprilu 2010 smo začeli pospešene priprave na ekskurzijo v BIH, ki smo jo poimenovali Po Cankarjevih poteh v Sarajevu in smo jo izpeljali od 15. do 17. maja 2010. Pred odhodom smo gostili sarajevske otroke iz šole slovenskega jezika pri Društvu Ivana Cankarja v Sarajevu pod vodstvom Melite Osmanagič. Strokovno ekskurzijo je vodila Ernesta Dejak Furlan. V začetku leta 2011 smo začeli pripravo **21. PSD**, ki smo jih izpeljali 8. in 9. aprila 2011 v Bukovici, na temo **Aleksandrinke – motiv ekonomske emigracije v literaturi in kulturi**. Slavnostni gost je bil pisatelj Marjan Tomšič. Drugi dan smo se sprehodili po Gregorčičevi poti in si ogledali razstavo o renških aleksandrinkah.

Ob 100-letnici rojstva Ljubke Šorli leta 2010 smo na občinsko komisijo ponovno poslali pobudo za poimenovanje ulice v Novi Gorici po pesnici. Komisija je predlog postavila na čakalno listo. Začeli smo uresničevati zamisel o meddruštvenem povezovanju, saj so nas aprila 2011 obiskali člani SD Dolenjske in Bele krajine. Popeljali smo jih po Gregorčičevi poti in Krasu. Člani prijateljskega društva so bili zelo zadovoljni in so o tem pisali v lokalnem časopisju. Člani dolenjskega društva so nas prijazno povabili na obisk na Dolenjsko.

Ves čas opozarjamo na problematiko v zvezi s Cankarjevim tekmovanjem. Dvakrat smo nagovorili neposredno predsednika državne komisije za izvedbo Cankarjevega tekmovanja dr. Igorja Saksido, tako v zvezi s Pravilnikom o tekmovanju iz slovenskega jezika za Cankarjevo priznanje kot tudi v zvezi z izvedbo. Naše pripombe še niso bile upoštevane.

Decembra 2011 je predsednikovanje društva prevzela ERNESTA DEJAK FURLAN. SD NG je v soboto, 12. 5. 2012, organiziralo študijsko ekskurzijo na avstrijsko Koroško in v Celovec. Ekskurzijo je vodila mag. Marija Mercina v sodelovanju z domačinom, g. Francem Kukovico. V letu 2012 je SD NG sprožilo

pobudo za postavitve spomenika pesnici Ljubki Šorli. 25. 5. 2012 je bil sestavljen pripravljalni odbor. Doprsni kip je delo akademske kiparke Milene Braniselj iz Cerknice. Delo je potekalo pod okriljem KS NG in s pomočjo sponzorjev. Prireditve je potekala 26. 4. 2013 na Erjavčevi ulici. Na njej je ob odkritju spomenika kot slavnostna govornica nastopila mag. Marija Mercina. Ob bogatem kulturnem programu pevskih zborov je Nataša Konc Lorenzutti nastopajoče povezovala z umetniško interpretacijo pesmi Ljubke Šorli, spomenik, ki ga je blagoslovil mgrs. Metod Pirih, pa je odkrila hčerka pesnice Lojzka Bratuž. Dogajanje se je nato preselilo v galerijo Frnaža na otvoritev razstave, ki jo pripravlja Melanija Kerševan. Razstava z naslovom »Uporno sem viharjem kljubovala« je nastajala ob tesnem sodelovanju z družino Ljubke Šorli. SD NG je v sodelovanju s KS NG v njenih prostorih 7. 2. 2014 priredilo Večer bosanske poezije, ki je nastal kot znak prijateljstva, stkanega na ekskurziji v Sarajevo. Na večeru sta se predstavila gosta Rasim Zlatan Pršte in prof. dr. Besim Spahić. Večer je moderirala Melita Osmanagić, dolgoletna učiteljica slovenskega jezika v Sarajevu.

Maja 2013 je Katarina Vuga, upokojena profesorica, avtorica knjige Soukan an Sukenci u sukenščini, predstavila zbornik o solkanski govoric. Predstavila je svoje delo, pobude za nastanek zbornika in svoje poglede na to delo v prihodnosti. Opisala je pot do prispevkov: od iskanja pripovedovalcev, snemanja govora, težav pri zapisovanju nekaterih glasov do finančne plati. Posebno pozornost je namenila strokovnim vprašanjem. Predstavila je poklice, ki so v Solkanu prevladovali, dele Solkana, pa tudi nekaj solkanskih posebnežev. Srečanje je bilo spodbuda za razmislek o vključevanju narečja v šolsko delo.

Od 3. do 5. oktobra 2013 je v prostorih Univerze v Novi Gorici v dvorcu Lanthieri v Vipavi, v Gimnaziji Nova Gorica ter na terenu, po poteh soške fronte, potekal **Slovenski slavistični kongres**. Med obkongresne dejavnosti smo poleg drugega ponovno vključili Škrabčevo knjižnico, ki nam jo je predstavila ga. Mirjam Breclj. Osrednja pozornost je bila namenjena predstavitvi najmlajšega slovenskega slavističnega univerzitetnega središča, ki pod okriljem Univerze v Novi Gorici obstaja od njene ustanovitve l. 2006. Raziskovalci, učitelji in študenti so predstavili njeno znanstvenoraziskovalno usmerjenost in pedagoško organiziranost, svoje uspehe in dileme. Ob osrednji temi se je

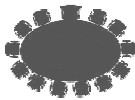
zvrstilo še veliko drugih tematskih razprav in dve okrogli mizi. Spregovorili smo o vedno aktualnih temah, ki zadevajo pouk slovenščine: diferenciaciji in širših ciljih poučevanja tega osrednjega šolskega predmeta. Pozornost smo namenili tudi 200-letnici rojstva F. Miklošiča. Svečano smo posebno priznanje podelili dvema zaslužnima pedagoginjam in kulturnima delavkama z novogoriškega konca, Nadi Majcen in Heleni Čujec Stres.

Leta 2014 smo se vključili v postavljanje Slovenske pisateljske poti v Grgarju in skupaj s KS Grgar na različne načine obeležili spomin na Mateja Bora. Zelo dejavna pri teh dejavnostih je bila mag. Marija Mercina. **24. PSD se odvijali na Krasu** na temo **Tematika 1. svetovne vojne v slovenski književnosti**, in sicer 7. 11. 2014 v Temnici. Dogodek smo zaključili z ogledom spomenika Braniteljem slovenske zemlje na Cerju in razstave na gradu Kromberk. Maja 2015 smo sobotni dan preživeli v družbi novomeških slavistov, ki so nas popeljali po Novem mestu in okolici. Druženje je pripravila ga. Danica Rangus s sodelavci.

Dejavno smo se vključevali v družbeno življenje (naša članica Marija Mercina je zasluženo prejela občinsko priznanje Bevkovo nagrado), odzivali smo se na dogajanje v pedagoškem okolju (pridružili smo se tekmovanju Slovenščina ima dolg jezik), opozarjali na težave stanovskih kolegov, se trudili za medijsko prepoznavnost (pomena) našega dela ... Pomemben dosežek je tudi postavitve društvene spletne strani www.sdng.si.

Finančna bilanca našega društva je še vedno pozitivna. Evidenca članov žal ni urejena, saj nekateri plačujejo neposredno SDS, marsikdo pa je priznal, da mu članarina predstavlja previsok strošek. Bojimo se, da bo v prihodnjih letih še slabše, še posebej, če člani ne bodo imeli določenih ugodnosti, npr. popustov pri plačilu leposlovnih in strokovnih del, revij, seminarjev ... Naši člani že lahko uveljavljajo popuste pri SNG Nova Gorica. SD NG je že dala pobudo SDS, da bi omogočila upokojenim članom SD brezplačno udeležbo na kongresu oz. vsaj s simbolično kotizacijo.

Predstavitev društva na naši spletni strani zaključujemo s povedjo: Ker so naše želje smeje, ljubezen močna in volja neuničljiva, tudi veliko zmoremo. Ljubezen do slovenske besede in do vsega lepega nam daje zagon ter nas zavezuje k zagnanemu delu in tehtnemu premišljevanju o tem, kako naprej. Ta prispevek je pogled v preteklost za trezen premislek o prihodnosti.

VIRI IN LITERATURA

Arhiv Slavističnega društva Nova Gorica.

Slavistično društvo Nova Gorica. Kdo smo? <http://www.sdng.si/kdo-smo/>. Dostop 14. 6. 2015.

DAVID KRIŽMAN

Slavistično društvo Posavja

Približati slovenski jezik

Slavistično društvo Posavja je bilo ustanovljeno leta 1997 in je v času svojega delovanja zamenjalo štiri predsednike. Ustanovitelje društva je vodila misel, da bi učenci in dijaki Posavja imeli enake možnosti na tekmovanju za Cankarjevo priznanje kot ostali tekmovalci po Sloveniji. Danes ima Slavistično društvo Posavja nove cilje.

Dokler je bilo Slavistično društvo Slovenije še soorganizator Cankarjevega tekmovanja, je posavsko društvo prirejalo svečane podelitve priznanj najboljšim tekmovalcem in organiziralo zanimive ekskurzije za tekmovalce in njihove mentorje. Že na samem začetku je društvo preseglo le skrb za čim boljšo izpeljavo Cankarjevega tekmovanja, prirejalo je tudi razna strokovna srečanja (Pleteršnikovi dnevi)⁹ in poskrbelo je za prijetno druženje članov, največkrat z ogledom kakšne gledališke predstave.

Danes ima Slavistično društvo Posavja nove cilje, s katerimi želi nadgraditi predhodne. Najpomembnejše vprašanje, s katerim se je ukvarjal zbor občanov na zadnjem srečanju, je bilo, kako na najprimernejši način približati slovenski jezik posamezniku. Društvo je na rojstni dan Primoža Trubarja¹⁰ – tudi malce

⁹ Pleteršnikovi dnevi so vsakoletni simpoziji na področju slovenskega jezika, predvsem slovaropisja. Potekajo od leta 1994, lani je bilo jubilejno 20. srečanje, ki je potekalo 2. oktobra 2014. Jubilejno prireditev so popestrili vsi osnovnošolci brežiške občine, ki so sodelovali na kvizu o Maksu Pleteršniku, na okrogli mizi z naslovom Slovensko slovaropisje pa smo med drugim tudi že dobili vpogled in bežen prikaz v drugo izdajo Slovarja slovenskega knjižnega jezika.

¹⁰ 8. junij 1508.

na simbolni ravni – začelo pridobivati simpatizerje preko Facebooka. Preko omenjene strani dnevno objavljamo odlomke književnih besedil iz slovenske in svetovne književnosti literata, ki se je na dotičen dan rodil oziroma umrl. Vsak drugi dan razlagamo in rešujemo vprašanja iz vsakodnevne rabe slovnice/jezika. Gre predvsem za vprašanja, za katera menimo, da ljudi zanimajo, pa težko naredijo prvi korak in se pozanimajo o odgovoru (npr.: *Kakšna je razlika med slovenistiko in slavistiko?*). V mesecu dni smo postali prijatelji z več kot tisoč ljudmi, število pa dnevno narašča.

Zelo dobro se je prijela tudi ideja literarnih večerov na Pleteršnikovi domačiji v Pišecah. Književniki se radi odzovejo povabilu in neskončno uživajo v pristnosti in prijaznosti domačinov. Do danes sta pri nas gostovala pesnik Jurij Marussig in pesnica Barbara Korun. V prihodnosti načrtujemo tudi tematske večere francoske, španske in portugalske literature, ki jih bomo podkrepili z glasbo, značilno za ta prostor.

Literarni večer z Barbaro Korun (desno). V ozadju Pleteršnikova domačija

Društvo nikakor ne bi zmoglo brez povezovanja z ostalimi zavodi in društvi, ki podpirajo naša prizadevanja in dejavnost. Društvo Maks Pleteršnik, ki skrbi za kulturno in materialno zapuščino velikega slovaropisca, KUD Liber, ki s podobnimi nastopi, podkrepjenimi z gostinsko ponudbo, skrbi za šepet literature, in Posavski muzej Brežice, ki je povezovalni člen kulturnih dejavnosti v regiji, so samo nekatera, s katerimi odlično sodelujemo.

Posavci smo zelo ponosni na naše uspešne sokrajane, zato smo se odločili, da na poseben način izkažemo čast tudi velikemu jezikoslovcu dr. Jožetu Toporišču. Pridružili smo se več zavodom in društvom v iniciativo, ki so jo organizirali Moščani, sokrajani dr. Toporišča, s katero želijo trajno ovekovečiti delo dr. Toporišča.

Obležitev 90-letnice rojstva in razglasitev »Toporiščevega leta 2016« je skupek večdelnih aktivnosti, ki vključujejo mnogo programskih sklopov in se začenejo z 11. oktobrom 2015 s preimenovanjem OŠ Dobova v OŠ dr. Jožeta Toporišča Dobova. Nadaljevalo se bo z osrednjo prireditvijo ob kulturnem prazniku 6. 2. 2016, ki bo posvečena dr. Toporišču in njegovemu prizadevanju za slovenski jezik. Na vaški dan vasice (*Petrovo*)¹¹ bo odkritje spominske plošče na rojstni hiši v Mostecu.

Našteti je samo nekaj prireditev, s katerimi se bomo Posavci poklonili dr. Toporišču, omenili pa bi še načrtovane vsakoletne strokovne posvete v Dobovi in na Mostecu o ohranjanju slovenskega knjižnega jezika, ki bodo nosili ime po dr. Toporišču. Tako bi se vodilni slavisti in slovenisti letno dobivali pri nas v Posavju. Na sodo koledarsko leto v Pišecah, kjer bodo načenjali teme slovaropisja, na liho pa v Dobovi in Mostecu, kjer bodo razpravljali o jezikoslovju.

Cilj, ki si ga je društvo zadalo na dolgi rok, pa je oblikovanje učne poti po Posavju. Za tako majhen prostor imamo izjemno paleto jezikoslovcev, ki so tu delovali ali od tu izhajajo in so pripomogli k izoblikovanju današnjega knjižnega jezika (Adam Bohorič, Jurij Dalmatin, Janez V. Valvasor, Maks Pleteršnik, Jože Toporišč ...).

¹¹ 29. junij.

Pleteršnikovi dnevi 2014 (z leve: dr. Marko Snoj, dr. Ludvik Karničar, dr. Zinka Zorko, Marjanca Ogorevc, dr. Marko Jesenšek)

Pleteršnikovi dnevi 2014 (kviz o Pleteršniku)

KATARINA BALAŽIC

Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja

Kronika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja

1968		Nastane pomurska podružnica SDS.
1969		
1970		tajnik Avgust Posavec
1971	Vida Korošak	
1972	Vida Korošak	Slavistično zborovanje poteka v Murski Soboti od 15. do 17. septembra.
1973	Vida Korošak	Oktober: simpozij o Štefanu Küzmiču, ureditev spominske sobe Stanka Vraza v Cerovcu (otvoritev 23. junija 1973).
1974	Jože Vogrinec	
1975	Jože Vugrinec	
1976	Jože Vugrinec	Slavistično društvo Pomurje vpisano v register društev.
1977		
1978		
1979	Janez Glažar	
1980	Janez Glažar	
1981	Terezija Gornjec	
1982		
1983		
1984		
1985	Boža Trajbarič	
1986	Boža Trajbarič	
1987	Boža Trajbarič	
1988	Boža Trajbarič	

1989	Franci Just	Strokovna ekskurzija na Dolenjsko.
1990	Franci Just	
1991	Franci Just	Proslavljanje Miklošičevega leta, izdaja Miklošičeve zlaganke za OŠ in Miklošičeve mape za SŠ.
1992	Irena Štuhec	Društvo je delovalo kot stanovsko in strokovno združenje slavistov takratnih štirih občin: Ljutomera, Murske Sobote, Gornje Radgone in Lendave. Kot stanovsko združenje je društvo kulturno in družabno ter strokovno povezovalo pomurske slaviste. SLAVISTIČNO ZBOROVANJE V MURSKI SOBOTI OD 1. DO 3. OKTOBRA 1992, v sklopu zborovanja smo organizirali strokovno ekskurzijo v Porabje in kulturno-etnološki večer z Vladom Kreslinom in Beltinško bando. Jezikovna rubrika v Vestniku Za zeleni jezik, urednik Franci Just.
1993	Irena Štuhec	Ogled gledališke predstave Carmen v režiji Tomaža Pandurja (Maribor, januar 1993).
1994	Irena Štuhec	Zelo pogumno in odmevno je SDP takrat ob podpori lokalne skupnosti in SDS organiziralo prireditve ob 90-letnici rojstva Edvarda Kocbeka, in sicer: 23. in 24. septembra 1994 smo v osnovni šoli Videm ob Ščavnici organizirali dvodnevni simpozij in literarni večer o Edvardu Kocbeku ter kulturni program ob otvoritvi Kocbekovega doprsnega kipa.
1995	Irena Štuhec	Trinajst razmišljanj o Edvardu Kocbeku, zbornik simpozija, so člani uredniškega odbora dr. France Zadavec, dr. France Novak in predsednica SDP Irena Štuhec predstavili 15. februarja 1996. Slavistično društvo Pomurja je bilo vsekakor med prvimi, ki je Kocbeka pogumno predstavilo javnosti. Literarno srečanje za vse dobitnike Cankarjevih priznanj, mentorje in širšo javnost s pisateljem Ferijem Lainščkom (Dom kulture Ljutomer, 23. 3 1995), vodila Irena Štuhec. Fiziki, režija Cilka Jakelj (marec 1995).
1996	Miran Korošec	Po sklepu upravnega odbora se Slavistično društvo Pomurja preimenuje v Slavistično društvo Prekmurja in Prlekije. Preimenovanje uresničimo po oblikovanju logotipa (za pečat, pisemsko ovojnico, pisemske liste) in izdelavi novega pečata. V š. l. 1996/97 načrtujemo naslednje aktivnosti: – oblikovanje in izdaja vsaj ene številke glasila območnega slavističnega društva; – zlaganka o literarni poti po Prekmurju in Prlekiji; – pomoč pri organizaciji šolskega tekmovanja za Cankarjevo priznanje

		in organizacija vseslovenskega tekmovanja za srebrno in zlato Cankarjevo priznanje; – pripraviti vsaj eno strokovno predavanje; – izrazitejše aktivnosti za čistejši jezik; – sodelovanje s kulturnimi skupnostmi in društvi.
1997	Miran Korošec	PREIMENOVANJE DRUŠTVA V SLAVISTIČNO DRUŠTVO PREKMURJA IN PRLEKIJE Izjava za Radio Slovenija (povzetek 30. 1. 1997 ob 5.30). Slavistično društvo Pomurja šteje okrog 60 članov. Združuje predvsem sloveniste osemnajstih obmurskih občin. V torek, 28. januarja, smo na občnem zboru društva sprejeli nova Pravila, usklajena z Zakonom o društvih in Pravili Slavističnega društva Slovenije. Še pomembnejše pravno-formalno dejanje je bil sklep občnega zbora o preimenovanju SDP v Slavistično društvo Prekmurja in Prlekije, skrajšano SDPP. (Novinarka je po pogovoru s predsednikom društva po radiu povedala še o načrtu izdati prvo številko glasila SDPP.) Analiza tekmovanja za Cankarjevo priznanje: koncept tekmovanja je dobro zastavljen, predstojnica Zavoda za šolstvo je opisala popularizacijo novega načina tekmovanja in poudarila, da so rezultati povsem verodostojni in da ne gre primerjati tega tekmovanja z ostalimi, vseslovensko tekmovanje in podelitev Cankarjevih priznanj sta na našem območju potekala na solidni ravni. SIMPOZIJ O PETRU DAJNKU, KI BO 27. IN 28. OKTOBRA 1999 v Črešnjevcih in ga organizira predvsem Pedagoška fakulteta iz Maribora: dogovorili smo se, da se vključimo v izvedbo simpozija morebiti s kulturnim programom ali drugimi organizacijskimi/nefinančnimi aktivnostmi. 13., 14. in 15. novembra bo v Murski Soboti potekala zdaj že tradicionalna prireditev OKO BESEDE. Člane društva in druge slaviste bomo informirali o simpoziju Mladinska književnost v času elektronskih medijev in jih povabili k udeležbi.
1998	Miran Korošec	Na seji UO SDS je bilo predlagano, da naj bo organizator letošnjega zborovanja slavistov naše društvo. Predlog bomo ponudili v premislek in odločitev Občnemu zboru. Slavistično društvo Prekmurja in Prlekije je na rednem občnem zboru 30. januarja 1998 sklenilo, da bo organiziralo ZBOROVANJE SLAVISTOV OD 1. DO 3. OKTOBRA 1998. Člani UO so sprejeli naslednje zadolžitve:

		• stik s strokovno delavko za kulturo in mladino pri Mestni občini Murska Sobota, • zagotovitev kinodvorane, grajske dvorane in rezervacijo prostora v Galeriji za predstavitev strokovnih publikacij, • dogovor z muzejem za ogled stalne razstave, • priprava in pošiljanje sponzorske ponudbe gostincem, • prošnje za denarno pomoč, • organizacija družabnega večera v hotelu Diana (Marko banda in Milan Zrinski), • organizacija literarnega in gledališkega večera, • ogled evangeličanske cerkve, • kulturni program ob začetku zborovanja, • priprava zborovanijske mape in ponudbe založbam, • priprava scene v avli in kinodvorani, • organizacija avtobusov za ekskurzije, • priprava in vodenje ter materialna realizacija strokovnih popotovanj: 1. PREKMURJE–PORABJE, 2. PREKMURJE–PRLEKIJA, 3. RADGONSKI KOT. Dogovorili smo se, da strokovno popotovanje članov Upravnega odbora SDPP izvedemo 28., 29. in 30. oktobra, in sicer v Prago.
1999	Miran Korošec	Predsednik društva je tudi za to leto predvidel predvsem že utečene aktivnosti. Franci Just je predlagal povezavo in aktivno sodelovanje s Porabjem. V Monoštru je namreč odprt kulturno-informacijski center z vsemi možnostmi dela. Norma Bale je predstavila problem jezikovne asimilacije v Radgonskem kotu; pripravlja publikacijo o tej temi in SDPP bi to lahko finančno podprlo. Svečana podelitev srebrnih in zlatih Cankarjevih priznanj bo 21. 3. 1999 v Hotelu Radin Radenci s pesnikom Tonetom Pavčkom. V Slavističnem društvu Prekmurja in Prlekije negujemo odnose tudi s Slovenci na Madžarskem. To počnemo na različne načine: z odkupom knjig in s posredovanjem pri prodaji podpiramo Košičev sklad iz Budimpešte, ob pomembnih kulturnih dogodkih organiziramo ekskurzije v te kraje, zamejce vabimo k nam – npr. lani ob slavističnem zborovanju v Murski Soboti –, bogatimo njihov fond slovenskih knjig, izmenjujemo šolske izkušnje, skratka, življenje Slovencev ob Rabi poskušamo razumevati in mu pridati kanček »našosti«. Aprila smo člani Upravnega odbora SDPP že uresničili del letošnjega tovrstnega programa: s predstavniki Zveze Slovencev na Madžarskem smo opravili delovno srečanje, pod vodstvom

		svetovalke na šolah s predmetnim poukom slovenščine smo spoznali probleme ohranjanja materinščine skozi proces šolanja, osnovno šolo v Števanovcih pa smo obdarili z več leposlovnimi knjigami. V začetku junija načrtujemo dvodnevno srečanje z zamejci pri nas. V oktobru ali novembru izvedemo srečanje s porabskimi Slovenci, to je obisk predstavnikov Zveze Slovencev na madžarskem in učiteljev pri nas v Sloveniji. Ekskurzijo bomo začeli na Dvojezični srednji šoli v Lendavi, nato pa bi obiskali Ljutomersko gimnazijo; pri spoznavanju naravnih, kulturno-zgodovinskih znamenitosti bi dali poudarek prleško-slovenskogoriškemu delu. Srečanje bi trajalo dva dni.
2000	Miran Korošec	
2001	Miran Korošec	Literarni večer s predstavitvijo knjige FRANCIJA JUSTA: MED VERZUŠKO IN PESMIJO.
2002	Štefan Kardoš	Izvedba vseslovenskega tekmovanja za Cankarjevo priznanje na Dvojezični osnovni šoli I Lendava ter podelitev zlatih in srebrnih Cankarjevih priznanj v Lendavi (na prireditvi so sodelovali kulturni delavci in umetniki slovenske manjšine v Porabju in madžarske manjšine v Sloveniji).
2003	Štefan Kardoš	Predstavitev knjige <i>FRANCIJA JUSTA BESEDE IZ PORABJA, BESEDE ZA PORABJE</i>. Izvedba vseslovenskega tekmovanja za Cankarjevo priznanje na Osnovni šoli Gornja Radgona ter podelitev zlatih in srebrnih Cankarjevih priznanj v Gornji Radgoni (nastop pisatelja Ferija Lainščka in igralca Milivoja Roša).
2004	Štefan Kardoš	Strokovno vodenje skupine 70 ravnateljev slovenskih srednjih šol po Porabju. Priprava in izdaja zbornika <i>Stolpnica na brazdah</i>, v katerem je predstavljeno več kot dvajset pomurskih izobražencev mlajše generacije in njihovo umetniško ali strokovno delo, in predstavitev zbornika v Lendavi (nastopili so nekateri od avtorjev, predstavljenih v zborniku, kot posebna gostja pa pisateljica Joolz iz Velike Britanije). Priprava in izvedba pogovora o t. i. jezikovnem zakonu v Murski Soboti. Oblikovanje spletne strani SDPP (pripravila Gabriela Zver; več kot 1500 obiskovalcev). Posredovanje pri razdelitvi knjižnih daril Košičevega sklada iz Budimpešte pomurskim srednjim in dvojezičnim osnovnim šolam.

2005	Štefan Kardoš	PREDLOG ZA PODELITEV PLAKETE ZA POMEMBNE DOSEŽKE Slavistično društvo Prekmurja in Prlekije predlaga, da se na osrednji občinski slovesnosti ob slovenskem kulturnem prazniku februarja 2005 plaketa Mestne občine Murska Sobota za pomembne dosežke na področju kulture podeli profesorju Franciju Justu. Njegovo raziskovalno delo je doseglo enega od svojih vrhov z izdajo monografske publikacije <i>Besede iz Porabja, besede za Porabje: pregled slovstva pri porabskih Slovencih</i>, Franc-Franc, Murska Sobota 2003. Publikacija je vsebinsko nadaljevanje njegove prejšnje monografske publikacije <i>Med verzuško in pesmijo: poezija Prekmurja v prvi polovici 20. stoletja</i>, Franc-Franc, Murska Sobota 2000, pa tudi drugih strokovnih in publicističnih publikacij (npr. Miklošičeva zlaganka in Miklošičeva mapa, Slavistično društvo Pomurja 1991; Panonski portreti, podlistek, Vestnik, 1997–1999). S svojim raziskovalnim delom, predvsem pa z omenjenima monografijama, se je Franci Just uvrstil med najpomembnejše raziskovalce in poznavalce literarne zgodovine panonskega prostora v Sloveniji in širše, kar mu priznavajo tudi največje strokovne avtoritete na tem področju. Znanstvena monografija literarnega zgodovinarja Francija Justa <i>Med verzuško in pesmijo</i> je celovit sprehod skozi zgodovino prekmurske poezije, ki strokovnemu bralcu nudi ustrezno literarnozgodovinsko informacijo, hkrati pa ne želi odvrniti domoznanskega ljubitelja ali bralca, ki ga zanima predvsem zbrano pesniško gradivo. Visoke ocene je ta monografija prejela od številnih literarnozgodovinskih avtoritet in kritikov. Monografija <i>Besede iz Porabja, besede za Porabje</i> pa ni samo prvi literarnozgodovinski pregled ustvarjalnosti porabskih Slovencev, ampak tudi celovit in kompleksen prikaz kulturne zgodovine tega prostora. Ali kot je o Justovem vpisu porabskih Slovencev na slovenski literarnozgodovinski in kulturni zemljevid v Delu zapisal ugledni kritik Peter Kolšek: »Tako smo Slovenci dobili pregledno in po svoje utemeljitveno poročilo o svojem skoraj odmrlem delu – v času, ko smo že skoraj pozabili, da ga imamo!« Monografiji predstavljata ustvarjalna vrhova literarnega zgodovinarja, publicista, literarnega kritika, založnika in pedagoga Francija Justa. Gre za znanstveno delo, s katerim se avtor postavlja ob bok slovenskim in tujim avtoritetam na tem področju in je
------	---------------	--

	logično nadaljevanje njegovih že več kot dve desetletji trajajočih prizadevanj na znanstvenem, publicističnem, založniškem in pedagoškem področju. Bil je tudi mentor več šolskim literarnim skupinam, ki so se kalile ob literarnem glasilu Nova pota, je pa tudi pobudnik Kulturnega tedna na SPTŠ, tradicionalne več-dnevne kulturne prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku, na kateri sodelujejo tako dijaki kot učitelji šole. Na začetku 90. let je svoje pedagoško delo v učilnici nadgradil z dvema pedagoškima publikacijama, Miklošičevo zlaganko in Miklošičevo mapo, ki sta bili označeni kot pomožno učno gradivo za slovenski jezik v osnovnih in srednjih šolah. Začetke njegove publicistike predstavljajo presoje aktualne pomurske literarne scene, pozneje pa je v 80. in 90. letih v različnih časopisih ter revijah (Vestnik, Delo, Večer, Mentor, Dialogi) priobčeval literarnokritične zapise o aktualni slovenski književni produkciji. V 90. letih se je intenzivneje posvetil vprašanjem jezikovne kulture in javne rabe slovenščine. Plod tega je 100 zapisov v časopisu Vestnik v rubriki Za zeleni jezik v letih 1992–1996 in nekaj člankov s sociolingvistično vsebino. Je soustanovitelj založbe Franc-Franc in v njej vodja knjižnega programa ter urednik za humanistiko. V založbi je uredil več kot 30 knjig, v 80. letih je bil tudi odgovorni urednik kulturološke revije Separatio in uredil je zbornik »100 let Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota«. PREDLOG ZA USTANOVITEV KULTURNO-INFORMACIJSKEGA SREDIŠČA IN LITERARNE KAVARNE V MURSKI SOBOTI Razvoj kulturnih dejavnosti v Murski Soboti ni sledil razvoju mesta v regionalno gospodarsko in politično središče. Vlogo kulturnih centrov v Pomurju uspešno prevzemajo manjša mesta, kot sta npr. Lendava in Ljutomer. Lendava postaja z ustanovitvijo Zavoda za promocijo kulture in odprtjem Gledališke in koncertne dvorane regionalno zbirališče pomurske podjetniške, politične in še kakšne elite. Murska Sobota v tem pogledu zaostaja in grozi ji, da bo postala kulturna periferija tudi v primerjavi s sosednjimi, manjšimi mestnimi okolji. Prav lendavski primer kaže, da bi regionalno središče potrebovalo objekt, v katerem bi bilo mogoče prirejati gledališke in druge kulturne dogodke na ravni, ki bi bila primerna mestnemu okolju in ki bi mesto reprezentirala tudi kot regionalno kulturno središče.
--	---

		Če je Murska Sobota tekmo s soslednjimi mesti na tem področju že izgubila, pa si ne bi smela dovoliti, da se ji enako zgodi tudi na področjih, kjer zaenkrat še ima prednost. Eno od teh je zagotovo področje slovenske pisane in govorjene besede, saj v mestu deluje osrednja regionalna knjižnica in edini založbi v SV Sloveniji vse do Maribora (Edicije revije Separatio in Franc-Franc). Mesto bi moralo izkoristiti velike potenciale na tem področju in ustanoviti kulturno-informacijsko središče, zavod, ki bi povezal energije v mestu delujočih društev, skupin in posameznikov. Tovrstno središče bi moralo ponujati literarne in druge kulturne dogodke kontinuirano skozi vso leto v primernem, mestnemu občinstvu privlačnem okolju. Zelo primerna za ta namen bi bila npr. Hartnerjeva vila, v kateri je prej domovala Študijska in pokrajinska knjižnica (to lokacijo je na 1. seji Komisije za kulturo v tem smislu omenjal tudi župan), kajti vila je prostor z zgodovinsko in meščansko patino. S tem bi se zapolnila prostorska vrzel za prireditelje literarnih večerov, simpozija na prireditvi Oko besede in še česa, saj Murska Sobota v tem trenutku nima primerne prostora za tovrstne dejavnosti (izkazalo se je, da nova knjižnica, PAC in podobne institucije iz arhitekturnih in morda še kakšnih razlogov te vloge ne morejo prevzeti). V prostorih bivše knjižnice bi se gotovo našli tudi prostori za stalno razstavo pomurske književnosti, tekoče razstave (npr. fotografij), potopisna in druga predavanja, manjše gledališke, filmske (npr. t. i. art film) in multimedijske dogodke, morda tudi manjše (npr. akustične) koncerte in prostor za znanstveno raziskovalno dejavnost, povezano z mestom (npr. v obliki razpisanih projektov ali kako drugače). Tukaj bi lahko bili sedež Zveze kulturnih društev in drugih društev, na primer slavističnega in pisateljskega, sedeži založb ipd. Da bi tovrstno središče zares zaživel, bi bilo smiselno odpreti okolju primerno literarno kavarno, v kateri bi velik del zgoraj naštetih, predvsem s slovensko pisano in govorjeno besedo povezanih dogodkov po določenem, v daljše časovno obdobje usmerjenem programu tudi potekal. Kavarna nikakor ne bi smela biti prepuščena logiki kapitala, ampak subvencionirana s strani občine (npr. v obliki nizke najemnine), kulturni program pa bi določal npr. svet zavoda. S primernim marketingom bi tovrstno središče z literarno kavarno postalo prepoznaven prostor v ožjem in širšem prostoru, prostor, ki bi bil nekakšno ogledalo pretekle in
--	--	--

		sedanje literarne in znanstvene produkcije v našem prostoru ter zbirališče umetniških, znanstvenih in kulturnih potencialov v regiji. Slavistično zborovanje v Lendavi SLOVENSKI SLAVISTIČNI KONGRES 2005 – VLOGA MEJE Kongres je potekal od 6. do 8. oktobra 2005 v Lendavi. Osrednje prizorišče dogajanja je bila nova Gledališka dvorana (kulturni dom), del programa pa bo potekal v nekaj korakov oddaljeni dvorani lendavske sinagoge. 1. dan Dopoldne v kulturnem domu: sprejem gostov, kulturni program, pozdravni nagovori, predavanja. Vsak udeleženec kongresa prejme privlačno gradivo. Ob tradicionalnem zborniku še CD-ploščo Rudija Ringbauerja s posnetki madžarskih popevk, prevedenih v prekmursko narečje, in z dodanim knjižnim gradivom. Odlične prepesnitve Rudija Ringbauerja in Branka Šömna iz šestdesetih let prejšnjega stoletja so nekakšna predhodnica tistega, kar je slovenskemu kulturnemu prostoru postalo znano z etno obarvano glasbo v izvedbi Vlada Kreslina. Vsak udeleženec prejme tudi knjigo – Del tuha, romski pozdrav ali Vodnik po Porabju (knjigi sta neposredno povezani z obema ekskurzijama). Program, povzetki, propagandno in drugo gradivo so speti v posebnem zvezku. Popoldne v kulturnem domu: predavanja in predstavitev knjižnih novosti. Zvečer v hotelu Lipa: družabni večer (Rudi Ringbauer in Halgato). Rudi Ringbauer je v živo zapel nekaj popevk, ki so jih udeleženci prejeli na CD-ju v gradivu. Pozno v noč nas je zabavala ciganska etno skupina Halgato. Skupina je v sodelovanju s pisateljem in pesnikom Ferijem Lainščkom že zmagovala na festivalu narečnih popevk v Mariboru. 2. dan Dopoldne na dvojezični osnovni in srednji šoli: predstavitev, demonstracija dvojezičnega pouka. Popoldne v kulturnem domu: okrogla miza o aktualni problematiki. Popoldan po Lendavi: strokovno vodeni ogled mesta Lendava s predstavitev madžarske narodne skupnosti. Zvečer v kulturnem domu: glasbeno-gledališko-literarna prireditev <i>Občutek za veter</i>.
--	--	--

		3. dan Strokovna ekskurzija v Porabje (Lendava, Lenti, Sombotel, Monošter). Strokovna ekskurzija po Prekmurju (Kamenci, Velika Polana, Mala Polana). Ob obisku romske vasi Kamenci ogled muzeja in folklorni program (za mnoge prvo srečanje z romsko kulturo). Po kosilu obisk obnovljene domačije Miška Kranjca v Veliki Polani, od tam vožnja v Malo Polano do znamenitega Copekovega mlina, še prej ogled obnovljene panonske hiše društva Pomelaj in tradicionalnega izdelovanja izdelkov iz koruznega ličja.
2006	Miran Korošec	UO SDPP organizira kolesarsko ekskurzijo v Istro ali na Madžarsko. Franci Just je predstavil prvo knjigo o pomurskih avtorjih, pisateljih. Člani UO so mu čestitali za to strokovno literarno-zgodovinsko delo. Uradne čestitke bomo izrekli tudi na javni predstavitvi monografije.
2007	Vera Granfol	V društvu si že nekaj časa prizadevamo, da bi nagovorili sloveniste po šolah in poskrbeli za večjo aktivno strokovno udeležbo v društvu. Slavistično društvo Prekmurja in Prlekije je skupaj z ZRSS OE MS poskrbelo za izvedbo Vseslovenskega Cankarjevega tekmovanja, in sicer 17. marca 2007 v Gimnaziji MS. Sodelovanje z ekipo gimnazije je bilo vzorno. Organizacija je stekla brez problemov. 17. maja 2007 pa smo izvedli svečano podelitev zlatih in srebrnih Cankarjevih priznanj v grajski dvorani, prav tako v Murski Soboti. Izpostavimo izredno ustvarjalnost članov UO SDPP. V tem letu je izšlo kar nekaj knjig oz. projektov, na katere smo zelo ponosni (Štefan Kardoš, Rizling polka; Franci Just in Norma Bale sta velik del svoje ustvarjalnosti usmerila v monografijo o Gornji Radgoni; Gornjo Radgono so prav po zaslugi Ferija Lainščka spoznali vsi Slovenci (po njegovem Petelinjem zajtrku je bil posnet najbolj gledan slovenski film doslej (istoimenski naslov), Vesna Radovanovič, dve pravljici: Rožnati avtobus in Puhačka ...
2008	Vera Granfol	Literarni večer Kulturna srečanja v Špitalu 2008. Pisatelj Štefan Kardoš bo predstavil svoj roman Rizling polka. Težišče delovanja Slavističnega društva Prekmurja in Prlekije v zadnjem letu dni je bilo usmerjeno v Porabje. Že februarja 2008 smo na občnem zboru SDPP povabili k sodelovanju tudi Slovence iz Porabja. Nato je ta ideja o priključitvi

		zorela vse do izredne seje občnega zbora (19. 9. 2008), ko smo povezali sloveniste in zainteresirane za slovenščino iz Prekmurja, Prlekije in Porabja v društvo, ki smo ga na novo preimenovali SLAVISTIČNO DRUŠTVO PREKMURJA, PRLEKIJE IN PORABJA. Priključilo se nam je pet novih članov (tudi predsednik Zveze Slovencev v Porabju), v nekoliko člansko spremenjen UO društva pa smo imenovali Marijano Sukič, glavno urednico časopisa Porabje, in mag. Valerijo Perger, višjo svetovalko na ZRSS OE Murska Sobota. Najmočnejši razlog za to, da se vsi, ki smo v Prekmurju, Prlekiji in Porabju strokovno predani slovenščini, povežemo in razširimo svoj krog delovanja, je bilo vsestransko razvijanje slovenske besede in iz nje izhajajoče kulturne ustvarjalnosti. Zavedamo se, da le BESEDA, njeni razlagalci, ustvarjalci in širitelji, imajo to moč, da presežejo meje – seveda spoštuječ drug drugega in njegovo besedo. Le tako lahko prestopamo fizične in duhovne meje, ki nas ločujejo. Hkrati pa želimo slovenisti (kdo drug pa je zato prvi poklican) simbolno pokazati, da je doslej pogosto odrinjeno Porabje vendarle del nas. Želimo si, da na videz majhen, a pomemben korak sprejmejo vsi. Naša skupna dogovarjanja, da organiziramo Slovenski slavistični kongres v Monoštru (2009), so obrodila sadove. Namreč – SDS (Slavistično društvo Slovenije) – je z navdušenjem podprlo naš predlog (še posebej izpostavimo prizadevanja profesorja Francija Justa) in začela so se prizadevanja za okvirno vizijo kongresa v Porabju. 19. 11. 2008 nam je UE MS poslala odločbo, v kateri je navedeno, da se v register društev napiše novo ime, in sicer SDPPP; nov naslov: Murska Sobota, Lendavska ulica 9 (pred tem smo pridobili soglasje Založbe Franc-Franc). Spremenili smo tudi temeljni akt društva (Pravila SDPPP) v skladu z določbami Zakona o društvih. Profesor Damijan Sovec je oblikoval nov logotip društva.
2009	Franci Just	KONGRES V MONOŠTRU OD 1. DO 3. OKTOBRA 2009 Slovenski mikrokosmosi – medetični in medkulturni odnosi 1. in 2. oktobra je v Gledališkem domu v Monoštru in kongresni dvorani hotela Lipa v Monoštru potekal strokovni del kongresa. V spremljevalnem delu kongresa so potekale kulturne dejavnosti,

		vezane na predstavitev porabske kulture, in sicer: – gledališka predstava porabske gledališke skupine, – predstavitev porabskih književnikov Franceka Mukiča in Karla Holeca, – predstavitev porabskih folklornih in pevskih skupin. Na kongresu so bila podeljena priznanja Slavističnega društva Slovenije za zasluge pri ohranjanju in razvijanju slovenske narodne skupnosti v Porabju. Prejeli so jih: – škof dr. Jožef Smej, – porabski pisatelj, publicist in jezikoslovec Francek Mukič, – urednica časopisa Porabje in publicistka Marijana Sukič. 3. oktobra je bila izvedena ekskurzija v spominski park v Blatogradu (Zalavaru) in v Keszthely. Kongres je uresničil vse zastavljene cilje, pri čemer poudarjamo zlasti naslednje: – z zornega kota slavistične stroke je osvetlil narodnostno-kulturni položaj porabskih Slovencev in s tem pomembno povečal strokovno védenje o Porabju; – pripomogel je k večji prepoznavnosti Porabja v matični domovini in preko medijskih ter strokovnih poročil afirmiral Porabje v splošni slovenski narodni zavesti; – in nenazadnje, kongres je bil pomemben tudi za Slovence na Madžarskem: na simbolni ravni je dokazal, da so v zavesti in »referenčnem polju« slovenskih slavistov, na konkretni ravni pa je bilo vzpostavljenih kar nekaj dogovorov o prihodnjem sodelovanju med porabskimi Slovenci in slovenskimi šolami iz matične domovine.
2010	Franci Just	V okviru strokovnega izobraževanja smo od 25. do 27. junija 2010 izvedli EKSKURZIJU V KRAKOV, kjer smo mdr. obiskali tudi lektorat za slovenski jezik tamkajšnje Filološke fakultete Jagelonske univerze, se seznanili z delom lektorata in mu podarili nekaj slovenskih leposlovnih in strokovnih knjig, ki jih je donirala založba Franc-Franc. Ekskurzijo ocenjujemo kot uspešno in kot pomemben prispevek k širitvi strokovnih obzorij članstva. Od oktobra do decembra 2010 je SDPPP sodelovalo v projektu širjenja bralne kulture z naslovom Domača beseda/Domanja reč v Porabju, v okviru katerega se je porabski kulturni javnosti predstavilo šest slovenskih pesnikov in pisateljev.
2011	Franci Just	Literarni večer ob 30-letnici izida pesniške zbirke Slutnja. Takrat je bila le slutnja, danes je dejstvo: ta drobna pesniška knjižica je v pomurskem kulturnem prostoru napovedala prihod nove literarne generacije, katere ustvarjalnost – literarno in jezikoslovno – tudi v SDPPP s ponosom spremljamo.

		V petek, 16. decembra 2011, smo obudili spomin na ta kulturni dogodek in avtorje Ferija Lainščka, Valerijo Perger in Milana Vincetiča radovedno pobarali o občutjih, ki jih vežejo na to skupinsko literarno dejanje. Hkrati smo podali PREDLOG NAGRADE OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU 2012. Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja predlaga pisatelja FERIJA LAINŠČKA za nagrado za vrhunske dosežke. Letos mineva 30 let, kar je pri Pomurski založbi izšla skupinska pesniška zbirka Kot slutnja radovedno, v kateri se je poleg Milana Vincetiča in Valerije Perger literarno predstavil tudi Feri Lainšček. V minulih treh desetletjih je Feri Lainšček svoje literarno ustvarjanje zvrstno razširil še na pripovedno prozo, dramatiko, scenaristiko in mladinsko književnost ter postal eno osrednjih vrhunskih pisateljskih imen sodobne slovenske književnosti. O tem pričajo uvrstitve njegovega literarnega opusa v literarnozgodovinske preglede slovenske književnosti, prevodi njegovih romanov v tuje jezike in literarne nagrade, ki jih je prejel. O vsem tem prilagamo ustrezno dokumentacijo. Prav tako velja opozoriti na uvrstitve njegovih literarnih del v osnovnošolske in srednješolske učbenike ter na šolska tekmovanja iz materinščine, ki ga potrjujejo kot kánonskega avtorja sodobne slovenske književnosti. Čeprav je pripovedni in izpovedni svet Lainščkove literature raznolik, pa je njegovo jedro slovenski panonski prostor, natančneje Prekmurje (tudi Murska Sobota), ki ga – po »poetu prekmurskih ravníc« Mišku Kranjcu – v duhu sodobnih literarno-filozofsko-psiholoških iskanj ponovno umetniško prepričljivo vrisuje v slovenski literarni zemljevid. Ali povedano v jeziku blagovne menjave, ki ga današnji svet menda bolj razume: Lainšček je s svojo literaturo kulturni promotor Prekmurja in Murske Sobote <i>par excellence</i> in zanj predstavlja neprecenljiv kulturni kapital. Molčati nismo mogli ob predlogu za spremembo ustave in podali IZJAVO ZA PODPORO NARODNIM MANJŠINAM NA MADŽARSKEM OB SPREJEMANJU NOVE USTAVE REPUBLIKE MADŽARSKE. Prisotni na občnem zboru Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja, katerega člani so tudi slovenisti iz Porabja, z zaskrbljenostjo spremljamo diskriminatorno obravnavo narodnih
--	--	--

		manjšin v nastajajoči ustavi Republike Madžarske. Seznanjeni smo sicer z dejstvom, da so na pobudo manjšin bili vloženi amandmaji, kljub temu pa apeliramo na parlament Republike Madžarske, da skrajno odgovorno in resno in v duhu demokratičnih načel EU v novi ustavi Republike Madžarske upošteva narodne manjšine. Občni zbor smo združili z nadvse prijetnim dogodkom: Milan Vincetič je v pogovoru z avtorjem predstavil najnovejši roman našega kolega in bivšega predsednika Društva Štefana Kardoša Pobočje sončnega griča.
2012	Katarina Balažic	Poleg vseh ustaljenih aktivnosti smo 6. decembra 2012 s predavanjem Francija Justa »Ustvarjalni opus Ferda Godine« obležili 100-letnico rojstva pisatelja Ferda Godine. Predavanje je bilo pospremljeno z recitalom iz Godinovih del, ki ga je pod mentorstvom Irene Štuhec pripravila literarna skupina Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer.
2013	Katarina Balažic	Občni zbor 3. 4. 2013 smo združili z literarnim večerom. Naša slavistična kolega in člana SDPPP Milan Vincetič in Štefan Kardoš sta namreč lani svojim doslejšnjim knjigam dodala še eno: Milan pesniško zbirko <i>Stajanke</i>, Štefan pa roman <i>Zajčja sled/Zaveča slejd</i>, zanimiv literarni pogovor je z avtorjema opravil urednik Franci Just. Kot vsako leto smo sodelovali na srečanju Oko besede in Dialekta v organizaciji založbe Franc-Franc. 29. in 30. 11. 2013 smo si »privoščili« strokovno ekskurzijo v Brno, kjer smo bili gostje študentov slovenščine in zanje pripravili literarni večer v zasedbi Proza štirih: Štefana Kardoša, Milana Vincetiča, Roberta Titana Felixa in Norme Bale, ki so predstavili svoje literarne dosežke prejšnjih let, Norma pa premiero novega romana z naslovom Karamel. Zasedba Sekstanta se je znova srečala po 10-ih letih, študenti so bili navdušeni nad literaturo, mi pa nad lepotami nočnega in dnevnega Brna, po katerem so nas sijajno vodili tamkajšnji študenti in lektorica Mateja Kosi. (https://prezi.com/3chqmpysl2gf/literarni-vecer-s-slovinskyh-autoru/)
2014	Katarina Balažic	24. 10. 2014 smo organizirali literarni večer. Naš kolega in član SDPPP Milan Vincetič je letos svojim doslejšnjim knjigam dodal še dve: kratki roman Lebdeča prikazen/Lebdeča prilika in pesniško zbirko Pristave. Knjigi sta predstavila avtor Milan Vincetič in urednik Franci Just. Naši kolegi Franci Just, Miran Korošec in Štefan Kardoš so

		poletno kolesarjenje ob Blatnem jezeru izkoristili za obisk literarno zelo zanimivih krajev. Predstavili so jih v PWP-obliki. Uspel nam je podvig uvrstiti se med upravičence za del dohodnine, ki pripada društvom in organizacijam v javnem interesu, in tako smo rešili svoj »finančni obstoj«.
2015	Katarina Balažic	Izlet Slavističnega društva Prekmurja, Prekije in Porabja od 16. do 18. 4. 2015 v srbsko prestolnico Beograd, kjer se je odvijal LITERARNI VEČER LITERATOV, KATERIH GENIUS LOCI JE PREKMURJE: FRANCIJEM JUSTOM, MILANOM VINCETIČEM IN ŠTEFANOM KARDOŠEM. Slavisti smo si ogledali Filološko fakulteto v Beogradu in se seznanili s študijem slovenščine na tej fakulteti, študenti so se nam predstavili s kulturnimi in zgodovinskimi znamenitostmi Beograda v slovenščini, nas popeljali na zanimiv sprehod po prestolnici, zvečer pa smo se zbrali v prostorih društva Sava na literarnem večeru. Rada bi posebej poudarila, da je bil literarni večer, za razliko od Slovenije, množično obiskan, v dvorani je »zmanjkalo« prostora za vse, željne slovenske sodobne literature, občinstvo, staro in mlado, je bilo navdušeno nad zanimivimi predstavitvami Francija Justa ob tristoletnici prekmurske knjige, Milanovim branjem in interpretiranjem svojih pesmi in zanimivimi literarnimi liki iz Štefanove proze. Pogovor je z zanimivimi vložki sproščeno in strokovno podkvano vodila lektorica za slovenski jezik, mag. LAURA FEKONJA, ki jo imajo študenti in sploh Slovenci v Beogradu zelo radi. Za prevode in branje pesmi ter odlomkov so poskrbeli študenti slovenistike pod mentorstvom prof. dr. MAJE ĐUKANOVIĆ, ki se ji zahvaljujemo za prijazen sprejem in soorganizacijo dogodka. Kar nismo mogli narazen in zato smo »literarni večer« podaljšali na znameniti Skadarliji. Hkrati gre zahvala založbi Franc-Franc, ki je slovenistično knjižnico obogatila s kar nekaj knjigami, navdušenja nad darili pa niso skrivali niti obiskovalci literarnega večera, ki so se veselili »podpisanih« knjig naših ustvarjalcev, te imajo zanje še posebno vrednost. Hvala tudi Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki v okviru programa Slovenščina na tujih univerzah podpira razvoj slovenistike izven matične države. Če vas mika videti, kako lepo smo se imeli, več na: https://prezi.com/nflg1eb8aeut/slavisti-prekmurja-prlekije-in-porabja-obiscejo-beograd/.

VERA TUTA BAN in NEVA ZAGHET
Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm

Predstavitev delovanja SD Trst-Gorica-Videm (1975–2015)

Slavistično društvo Trst je bilo ustanovljeno in pravno registrirano leta 1971. V prvih letih je bilo njegovo delovanje omejeno predvsem na predstavitve knjig in občasne literarne večere. Začetek aktivnega delovanja društva sega v leto 1985, ko je pritegnilo tudi slaviste iz Gorice in Benečije. Na pobudo prof. Silva Faturja so leta 1990 nastali Primorski slovenistični dnevi, ki jih izmenično organizirajo SD Nova Gorica, SD Koper in SD Trst-Gorica-Videm. To je priredilo številne simpozije in od leta 1993 do 2015 izdalo šest zbornikov.

Slavistično društvo Trst je bilo ustanovljeno in pravno registrirano **leta 1971**, najbrž po prizadevanjih Marka Kravosa, ki se je po opravljeni slavistiki v Ljubljani vrnil v Trst. Ustanovni člani so bili poleg Kravosa še Martin Jevnikar, Zora Tavčar Rebula, Jože Seražin in Maks Šah. Ker društvo ni imelo stalnega sedeža, se je arhivsko gradivo v glavnem porazgubilo, izgubil pa se tudi del prvotnega knjižnega fonda (prof. Jože Seražin je namreč našemu društvu podaril del svoje knjižnice). V prvih letih je bilo društveno delovanje omejeno predvsem na predstavitve knjig in na občasne literarne večere. Pri tem ne gre prezreti, da je ob stoti obletnici rojstva Ivana Cankarja oktobra 1976 SD Trst prvič sodelovalo s Slavističnim društvom Slovenije (SDS) na strokovnem posvetovanju slavistov v Portorožu in v Trstu.

Obnovitev društva in začetek aktivnega delovanja sega v **leto 1985**, ko se je z občnim zborom umestil številčen društveni odbor, za predsednika je bil imenovan Boris Pangerc, za tajnico pa Vera Tuta. Tedaj je bil zasnovan širši obseg delovanja, tudi v geografskem smislu, saj je društvo pritegnilo še slaviste iz Gorice, iz Benečije pa Živo Gruden, ki je nekaj let sodelovala v ožjem odboru.

Društvo je skrbelo za strokovno povezovanje in izpopolnjevanje učiteljev slovenskega jezika, koordiniralo tekmovanja za Cankarjevo priznanje, ob tem pa imelo stalne stike s SDS in s sorodnima društvoma iz Kopra in Nove Gorice. Začeli so se tudi literarni večeri ob Cankarjevem rojstnem dnevu, ki so se vrstili kar nekaj let, kot tudi predavanja in strokovne ekskurzije. Tedaj se je vidno okrepilo število članov z različnih delovnih področij, mnogi med njimi so se udeleževali slavističnih kongresov in na njih nastopali z referati. Glavni cilj društva in stroke je bil, kot je še danes, ohranitev, raziskovanje in razvoj slovenskega jezika, literature in kulture na ozemlju, kjer smo Slovenci kot avtohtoni prebivalci prisotni že več kot tisočletje, vendar je bil naš razvoj skozi stoletja zavrt zaradi vse prej kot naklonjenih političnih in družbenih razmer.

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm je s formalnega stališča sicer samostojno društvo s statutom in pravilnikom, kot ga predvideva italijanska zakonodaja, v praksi pa deluje kot eno področnih društev SDS. Na tem mestu je treba poudariti, da so mu od ustanovitve dalje izkazovali veliko naklonjenost nekateri slovenisti iz matične domovine, med njimi posebno prof. Breda Pogorelec, prof. Martina Orožen, prof. Silvo Fatur in sploh vsi dosednji predsedniki SDS.

Od leta 1987 do aprila 1990, ko je vodil društvo Janez Povše, se je društveno delovanje opazno razvilo tudi navzven. Od marca 1988 do novembra 1994 je izšlo devet števil **Biltena**, društvenega glasila, ki je prinašalo obvestila, včasih strokovne članke ali koristne prispevke ob določenih dogodkih; tako je npr. jeseni 1989 izšla posebna številka ob kongresu SDS v Portorožu: v njej je Marija Cenda objavila pripraven *Vodnik po Trstu in okolici* kot gradivo za strokovno ekskurzijo, ki jo je društvo izvedlo za udeležence kongresa. V Biltenu so bili objavljeni vsakoletni razpisi za **Cankarjevo tekmovanje**, ki ga je društvo redno koordiniralo od leta 1985 do leta 2007. Slednje je potekalo najprej v Trstu, kasneje pa ločeno v Trstu in Gorici, ker se je nanj prijavljalo vedno večje število dijakov. Tekmovanje se je končalo v Ljubljani, kamor so bili povabljeni tudi mladi zmagovalci iz zamejstva, le zadnja leta so tržaške dijake usmerili na podeljevanje nagrad v Koper, Goričane pa v Novo Gorico. Povsem razumljivo je, da je bilo nagrajevanje z bronastim in srebrnim priznanjem posebej spodbudno za mladi rod, ki je sodeloval v tekmovanju. V zadnjih letih je naše

SD posebej nagrajevalo mlade tekmovalce: zamejske založbe so poskrbele za knjižni dar, na tovrstne slovesnosti pa je bil ob tem običajno povabljen tudi kak ugleden književnik, da so ga dijaki lahko поближе spoznali in se z njim pogovorili, sami pa so poskrbeli za glasbeno spremljavo slovesne prireditve.

Veliko strokovno in organizacijsko oporo je našemu društvu nudil **prof. Silvo Fatur**, ki je bil do leta 1988 strokovni svetovalec za slovenski jezik v Trstu, kasneje pa predstojnik Zavoda za šolstvo v Kopru. Spodbujal je sloveniste k strokovnemu izpopolnjevanju in trajnemu izobraževanju s tečaji, seminarji in hospitacijami, skrbel za učne načrte in učbenike ter povezoval stroko z obeh strani državne meje. Iz tega snovanja so nastali **Primorski slovenistični dnevi**, ki so stekli prvič v Novi Gorici 30. in 31. marca 1990 ob stoletnici rojstva Franceta Bevka. Od tega datuma dalje so se vrstili nepretrgoma do danes, vsako pomlad v drugem kraju, izmenično pa jih organizirajo SD Nova Gorica, SD Koper in SD Trst-Gorica-Videm. Srečanja naj bi po besedah Silve Faturja prispevala k odkrivanju in ozaveščanju leposlovnih in širše kulturnih vrednot ter posebnosti Primorske, k uresničevanju ideje o skupnem slovenskem kulturnem prostoru pa tudi k ustvarjalnemu in prijateljskemu zbliževanju primorskih slavistov. Namen teh zborovanj je bil sprva v tem, da bi strokovnjaki s Primorskega preučevali in ovrednotili tukajšnje književnike, jezikoslovce in literarne zgodovinarje. Referati članov društva so bili kasneje redno objavljeni v reviji *Primorska srečanja*.

Slovenisti v Italiji (na Tržaškem, v Gorici in v Benečiji) smo torej od leta 1990 naprej organizirali vsako tretje leto naslednja zborovanja: **leta 1992 na Opčinah pri Trstu** (tema: *Vladimir Bartol*); **leta 1995 ponovno na Opčinah** (tema: *Fašizem in primorska književnost – Slovenščina ob zahodni (slovenski) meji danes*); **aprila 1998 v Špetru** v Benečiji (tema: *Slovenščina ob italijansko-slovenski meji - Kulturne posebnosti Beneške Slovenije*); **aprila 2001 v Gorici** ob tisočletnici Gorice (lit. tema: *Humor v primorski književnosti* – jezik. tema: *Smeri jezikovnega razvoja mladih*); **leta 2004 na Opčinah** (lit. tema: *100-letnica rojstva Srečka Kosovele in 80-letnica Alojza Rebule*), leta **2007 v Devinu** ob 400-letnici Alasijevega italijansko-slovenskega slovarja (lit. tema: *Mit Lepe Vide v slovenski književnosti* – jezik. tema: *Od Alasija do Šlenca*) in še **aprila 2013 na Opčinah** (simpozij ob 100-letnici rojstva Martina Jevnikarja; lit. tema: *Okrogla*

miza o sodobnem tržaškem romanu). Referati tržaških slovenistov, predstavljeni na PSD, so bili v glavnem objavljeni v revijah Primorska srečanja, pa tudi v Jeziku in slovstvu in kasneje v Annales.

Vsem udeležencem je ostalo v neizbrisnem spominu predvsem zborovanje na gradu v Devinu, ki se je dogajalo pod pokroviteljstvom devinskega princa Karla Thurn und Taxisa. Narodna in študijska knjižnica iz Trsta je tedaj pripravila zanimivo razstavo vseh italijansko-slovenskih slovarjev in učbenikov.

S krepitevijo medsebojnih stikov med slovenisti v matični domovini in v Furlaniji - Julijski krajini opravljajo Primorski slovenistični dnevi že 25 let pomembno strokovno, didaktično pa tudi zgodovinsko vlogo in prispevajo k soustvarjanju skupnega slovenskega kulturnega prostora, da povemo z besedami, ki so se večkrat ponavljale. Tudi danes so *Dnevi* še vedno pomembni, čeprav so razmere popolnoma drugačne in se jih ne udeležuje po sto in več slavistov kot nekoč. Vendar se ne zdi odveč poudariti, da mreža udeležencev dejansko prekriva vso Primorsko, južno, severno in zahodno, in da so se prav zato kulturne in druge vezi med primorskimi izobraženci vidno utrdile in poglobile.

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm goji ob zborovanjih in tudi ob drugih priložnostih družabnost med kolegi, tako da organizira ekskurzije v Slovenijo ali da vabi kolege slaviste iz matice na strokovna srečanja v Trst, Gorico in Benečijo. Ta oblika sodelovanja je v veliki meri pripomogla k boljšemu poznavanju slovenskega etničnega prostora na skrajnem zahodnem robu slovenske zemlje, ki je pod Italijo. Danes imamo posebno na obali med Trstom in Štivanom nekatere stalne goste iz Slovenije (tako npr. naslednje gimnazije: Brežice, Poljane, Kočevje, Slovenske Konjice idr.).

Slavisti iz Trsta in Gorice se redno udeležujejo **vsakoletnih kongresov SDS** in na njih sodelujejo z referati, predstavitvami publikacij ipd. Udeležba je seveda odvisna samo od individualne zavzetosti in zanimanja posameznikov: italijanski šolski sistem namreč ne predvideva, da bi si ob tovrstnem strokovnem izpopolnjevanju učitelji nabirali točke in s tem poklicno napredovali; tudi osebnih stroškov nam do sedaj še ni krila nobena italijanska institucija. Treba pa je s hvaležnostjo poudariti, da je SDS vedno z velikim razumevanjem odpisalo kotizacijo slovenistom, ki so prihajali iz Trsta ali Gorice. Prav tako gre

naša hvaležnost tudi sedANJI svetovalki za slovenske šole v Italiji, prof. Andreji Duhovnik Antoni, ki na Zavodu za šolstvo skrbi za udeležbo slovenskih učiteljev na kongresih SDS. Nekatere kongrese smo organizirali skupaj s slovenisti v Sloveniji, tako smo npr. leta 1989 za kongres v Portorožu pripravili strokovno ekskurzijo v Trst, ki se je udeležilo kar 200 slavistov. Tudi v Gorici leta 2001 (ob tisočletnici Gorice) je zborovanje potekalo na obeh straneh državne meje, leta 2007 pa se je kongres SDS odvijal v celoti v Trstu pod geslom *Živeti mejo*.

Na zborovanju v Krškem leta 1994 je prof. Martin Jevnikar prejel častno članstvo SDS, ista čast je leta 1998 doletela tudi prof. Lojzko Bratuž in prof. Marijo Pirjevec.

Aprila 1990 je po Janezu Povšetu prevzela predsedstvo Majda Kaučič Baša in bila na tem mestu do leta 2001, sledila ji je Lojzka Bratuž do leta 2012, od tedaj pa vodi društvo Marija Pirjevec, medtem ko je tajnica društva Neva Zaghet. Poudariti tudi moramo, da je vsak predsednik dal društvu tudi svojo osebno usmeritev.

Predavanj, literarnih večerov, predstavitev knjig in publikacij, izpopolnjevalnih tečajev in srečanj je bilo v vseh letih toliko, da jih na tem mestu ni mogoče naštet. Omenili bi le odmevnejše **simpozije**, ki so obeležili življenjske jubileje besednih ustvarjalcev in slovenistov z zamejskega področja in tistih, ki so bili s Trstom globlje povezani (Trubar, Jevnikar). Referati, predstavljeni na simpoziju, so bili kasneje objavljeni v zbornikih, ki ji je izdalo naše društvo. Prav je, da jih naštejemo.

- Ob 80-letnici Borisa Pahorja (1993) smo izdali **Pahorjev zbornik** (ur. Marija Pirjevec in Vera Tuta Ban).
- Leta 2005 je ob 80-letnici Alojza Rebule (1924) izšel **Rebulov zbornik** (ur. Lojzka Bratuž). V njem so objavljeni prispevki s 14. PSD na Opčinah pri Trstu (2004).
- Leta 2008 smo ob Trubarjevi 500-letnici priredili v Narodnem domu v Trstu simpozij **Trubar v Trstu in na Goriškem**, ki mu je leto dni kasneje sledil **Trubarjev zbornik** (ur. Marija Pirjevec).

- Ob stoletnici rojstva našega ustanovnega člana Martina Jevnikarja smo maja 2013 priredili **Jevnikarjev simpozij** in leta 2014 izdali **Jevnikarjev zbornik** (ur. Marija Pirjevec, Marija Cenda, Neva Zaghet).
- Leta 2014 je društvo priredilo tudi **Simpozij v spomin na Ivanko Hergold** (1943–2013), zatem pa je izšel **Zbornik za Ivanko Hergold** (2014, ur. Marija Pirjevec).
- Leta 2014 je ob visokem življenjskem jubileju Alojza Rebule (90-letnica rojstva) društvo organiziralo na Opčinah pri Trstu **simpozij o Alojzu Rebuli**. Zbornik predavanj bo objavljen septembra 2015.

Tudi v zadnjih treh letih je bilo naše društvo zelo dejavno. V tem obdobju smo priredili kar tri simpozije, vsako leto tradicionalni jezikovni tečaj in vrsto drugih pobud, ki so bile deležne ne le naklonjenega sprejema javnosti, temveč tudi medijske pozornosti, kar nas zelo veseli. Za izpeljavo programov skrbi dobro uigrana ekipa članic odbora. Naj jih na tem mestu tudi imenujemo: prof. Marija Pirjevec-Paternu (predsednica), Neva Zaghet (tajnica), Eva Fičur (blagajničarka), Vera Tuta Ban, Olga Lupinc, Magda Jevnikar, Loredana Umek in Vilma Purič.

Posebej odmevne so bile okrogle mize, ki smo jih priredili v Narodnem domu v Trstu leta 2015 (*Tomaž Šalamun v sodobni slovenski literaturi, O raziskovalnem delu Milka Matičetovega in Novo v slovenski leksiki. Predstavitev novosti ob 2. izdaji SSKJ*). Med uglednimi gosti iz Slovenije naj omenimo Borisa Paternuja, predsednico SDS Andrejo Žele in Julijana Strajnarja, iz Trsta Borisa Pahorja, Marija Čuka, Marka Kravosa, iz Benečije in Rezije pa Roberta Dapita, Silvano Paletti, Luigi Negro ter Viljema Černa, ki nas je tudi vodil na strokovni ekskurziji po Terski dolini.

Društvena dejavnost se danes razvija v treh glavnih sklopih:

- tradicionalni jezikovni tečaji, enkrat letno, ki so namenjeni učiteljem slovenskega jezika, pa tudi prevajalcem, časnikarjem ipd.; sestavljeni so iz treh srečanj po dve uri vsako; doslej so se na teh predavanjih zvrstila ugledna imena slovenske slavistike: Peter Weiss, Jože Faganel, Sonja Starc, Andreja Žele, Hotimir Tivadar;

- predstavitve strokovnih publikacij s področja jezikoslovja, literarne vede in publicistike (npr. Lojzka Bratuž, Marija Kacin, Bogomila Kravos, Boris Paternu, Marija Pirjevec, Vilma Purič, Igor Škamperle, Ivan Verč, Janez Vrečko, idr.);
- obeležitev življenjskih jubilejev predvsem zamejskih besednih ustvarjalcev.

Kulturni center Bratuž, večer za prof. Lojzko Bratuž

Knjižne publikacije (zborniki) SD Trst-Gorica-Videm

PIRJEVEC, Marija in TUTA BAN, Vera (ur.), 1993: *Pahorjev zbornik*. Trst: Narodna in študijska knjižnica v Trstu s sodelovanjem Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm.

BRATUŽ, Lojzka (ur.), 2005: *Rebulov zbornik*. Trst: Mladika, Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm.

PIRJEVEC, Marija (ur.), 2009: *Trubarjev zbornik*. Trst: Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm.

PIRJEVEC, Marija, CENDA, Marija in ZAGHET, Neva (ur.), 2013: *Jevnikarjev zbornik*. Trst: Mladika.

PIRJEVEC, Marija (ur.), 2014: *Zbornik za Ivanko Hergold*. Trst: Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm in Sklad Libero in Zora Polojaz.

PIRJEVEC, Marija (ur.), 2015: *Rebulov zbornik 2*. Trst: Mladika, Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm [v tisku].

Aktualno v slovenistiki

BOŽA KRAKAR VOGEL

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

boza.krakar@ff.uni-lj.si

Nekaj novosti iz teorije in prakse književnega pouka – teze

V prispevku poskušam v obliki tez strniti nekaj vsebinskih sklopov o novostih na področju književnega pouka pri nas. Dotakniti se nameravam pojma kompetenc pri pouku književnosti, načel sistemske in recepcijske didaktike v povezavi z razvijanjem zmožnosti in naštetih nekaj uporabnih načel za pouk, ki jih kažejo naše raziskave v zadnjih letih.

Teorijo in prakso književnega pouka v osnovno-srednješolskih programih so v letih po posodobitvi učnih načrtov (2008) zaznamovale nekatere novosti, ki so z uporabnimi načeli in didaktičnimi priporočili vključene že v učne načrte, v teoriji pa z dodatnim raziskovanjem nadgrajene prav v zadnjih nekaj letih. Zato je zdaj mogoče oblikovati dodatna in z novo argumentacijo iz prakse podprta didaktična priporočila za ravnanje. V nadaljevanju skiciram temeljne poudarke v teh novostih.

1 POSODOBITEV KURIKULARNE PRENOVE L. 2008 IN KOMPETENČNI PRISTOPI

Raziskave in spremljanje pouka skozi deset let, praktične izkušnje sodelujočih in nove pedagoške teorije so l. 2008 spodbudile posodobitve kurikularnih dokumentov, predvsem učnih načrtov in gradiv. Pokazalo se je namreč, da pri pouku prevladujejo funkcionalni cilji (razvijanje sposobnosti oz. zmožnosti v pomenu spretnosti),¹² zapostavljeni pa so izobraževalni (znanje kot sistem) in

¹² Izraz *zmožnost* se uporablja v naši didaktiki po eni strani sinonimno z izrazom *spretnost* oz. usposobljenost za opravljanje dejavnosti (funkcionalni cilj), po drugi pa sinonimno izrazu *kompetenca*, kot preplet znanja, spretnosti in vrednot (čezpredmetni cilj). Sama namesto izraza *zmožnost* v prvem pomenu uporabljam izraz *sposobnost*.

vzgojni (spodbujanje vrednot, npr. kulturne, domovinske vzgoje idr.). Nove pedagoške doktrine kompetenc, ki so se razširile v začetku tega tisočletja, pa so opozarjale, da je za kakovostno življenje in delo posameznika potrebno vse troje – torej preplet znanja, sposobnosti oz. spretnosti in vrednot z enakovrednimi poudarki. Zato so se učni načrti kurikularne preнове preoblikovali tako, da bi poudarili potrebo po uresničevanju celotne taksonomije predmetnih ciljev. Hkrati pa se je uveljavilo novo pedagoško spoznanje, da ti niso zadnja etapa pri pouku predmeta, ampak tudi stopnica k razvijanju širše pojmovanih ključnih zmožnosti/kompetenc. Te usposobljenosti posameznika na ključnih področjih življenja in dela so čezpredmetni cilji celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa. Zato se ne morejo v celoti uresničevati le pri posameznih predmetih, čeprav ti prispevajo, glede na svoje področje, pomemben delež k njihovi realizaciji. Tako npr. pouk slovenščine najpomembneje prispeva k razvijanju ključne zmožnosti sporazumevanje v maternem jeziku (a jo morajo razvijati tudi drugi predmeti), pa k razvijanju kulturne zavesti (h kateri svoje prispevajo še npr. zgodovina, umetnostna vzgoja idr.), širših socialnih in osebnostnih zmožnosti, k učenju učenja in k digitalni zmožnosti.¹³

Učinkovito razvijanje ključnih zmožnosti poleg funkcionalnih ciljev (branja, pisanja, govorjenja, poslušanja) predpostavlja spet večji obseg sistemskega znanja kakor tudi sistematično spodbujanje stališč, vrednot pri učencih, saj le povezanost temeljitega temeljnega znanja in njegove uporabe pri samostojni dejavnosti omogoča tudi poglobljeno in argumentirano vrednotenje oz. stališče do določenega pojava. Posodobitev učnih načrtov 2008 je poleg izpeljav teh spoznanj vključila še več medpredmetnega povezovanja, aktualizacij, projekt-nega dela idr.

2 SISTEMSKA DIDAKTIKA KNJIŽEVNOSTI

A če naj pri pouku literature učenci razvijajo kakovostno komunikacijo z literaturo in naštete ključne zmožnosti, morajo literaturo spoznavati ne le kot korpus besedil, ki jih berejo, ampak tudi kot pojav, ki ima kot celota specifične

¹³ Teh pet naštev in njihovo razvitost pri učencih raziskuje Jožica Jožef Beg (2015). Vendar bi lahko dejali, da se pri pouku slovenščine v določenih okoliščinah lahko razvija vseh osem ključnih zmožnosti.

učinke na posameznika in svoje mesto v družbi, ki podobno kakor mnogi drugi pojavi (pravo, gospodarstvo) prispeva k vzdrževanju, ohranjanju ali preoblikovanju družbenih odnosov v sodobnosti in v preteklosti. V ta namen je treba pouk zasnovati ne le kot komunikacijo med učencem in literarnimi besedili, ampak kot komunikacijo, ki od branja sega tudi v refleksijo konteksta, k okoliščinam nastajanja, razširjanja in sprejemanja literarnih pojavov. Učencem je torej za razvoj kulturne zavesti, osebnostnih in socialnih kompetenc idr. potrebno spoznavanje literarnega sistema, na kratko teksta v kontekstu. Ker je tako preučevanje literature predmet systemske literarne vede, smo didaktično paradigmo, ki za cilj postavlja spoznavanje literarnega sistema, imenovali systemska didaktika književnosti. Tudi ta ostaja v okvirih komunikacijskega pouka, saj predpostavlja aktivno učenčevu vključenost v vseh fazah pouka in dejavnemu branju in ustvarjanju dodaja še problemsko raziskovalne dejavnosti. Paradigmo zato s celim imenom imenujemo systemsko-komunikacijska didaktika književnosti. Predpostavlja zahtevnejši pouk, kritično literarno branje, razpravljanje in opredeljevanja, temelječe na trdnem poznavanju literarnega sistema, povezovanje z drugimi humanistično-družboslovnimi področji, oz. kot za pouk v predmaturitetnih programih pravi Evropski literarni okvir (2012):

- široka predstava o literaturi iz različnih obdobj, smeri in kultur,
- široki interesi; zanimanje za estetsko vlogo jezika in poetike različnih avtorjev,
- vsestransko zgodovinsko in kulturno znanje, ki ga je dijak zmožen uporabljati pri postavljanju prebranega besedila v kontekst,
- uporaba različnih perspektiv (psihološke, politične, sociološke, filozofske, kulturne itd.) pri branju in interpretaciji besedil,
- povezovanje literarnih besedil ali drugih umetnosti, (npr. filmi, likovna umetnost).

Našteta didaktična načela systemske didaktike so primerna za gimnazijske programe. Za osnovno šolo na drugi strani so primernejša načela recepcijske didaktike (Krakar Vogel in Blažić 2013), oz. če povzamemo priporočila evropskega literarnega okvira (2012):

- obravnava literarnih, popularnih žanrskih in neliterarnih besedil v skladu z interesi učencev,

- izražanje osebnega odziva in primerjava z lastnimi izkušnjami,
- poznavanje sodobne literature za mladostnike,
- primerjanje literature in medijskih predstavitev.

Za druge srednješolske (strokovne in poklicne programe) je smiselno upoštevati diferenciacijo s prvinami obeh paradigem (Krakar Vogel in Blažič 2013).¹⁴

3 POUDARKI ZA PRAKSO

Posebno v zadnjih letih, tj. po posodobitvah iz l. 2008, smo pridobili številne pomembne raziskave (navedene so med literaturo), ki kažejo tudi na praktične učinke opisanih razmislekov. Na podlagi teh rezultatov je mogoče oblikovati verodostojna uporabna načela – tj. skozi »raziskovalni filter« premišljene smernice za ravnanje v praksi. Gre za strategije, ki so v mnogih primerih sicer že v rabi oz. vsaj v zavesti, vendar vključene bolj naključno ali po presoji posameznika, pa bi bolj splošno razširjene in dosledneje upoštevane učinkovale bolje in pripomogle k boljšemu doseganju predmetnih in čezpredmetnih ciljev. Na tem mestu jih bomo zgolj nekaj našteali, celostna podrobnejša razčlemba pa bo sledila.

- Za poglobljanje sporazumevalne zmožnosti, posebno literarno- in splošnobralne pismenosti, strokovnjaki priporočajo kdaj pa kdaj tudi izvedbo tesnega/podrobnega branja besedil po kratkih sekvencah, s podrobno razčlemba, prevajanjem, pretvarjanjem idr. postopki obravnave vseh izraznih sredstev v njem. Za enak cilj je pomembno tudi povezovanje znanja in dejavnosti, razvitih pri pouku jezika in književnosti.
- Za spodbujanje bralne in književne kulture se obnese vsakodnevno branje knjig po izbiri – vsakdo nosi s seboj svojo knjigo in bere, kadar odpade kakšna ura, med odmori, kadar prej konča nalogo in mora čakati, da jo dokončajo sošolci ...

¹⁴ Da načela diferenciacije, kakor so oblikovana, v praksi držijo, potrjuje mdr. empirična raziskava o obravnavanju Prešernove pesmi *Dekletom* (Kogovšek 2015). Največ tekstno-kontekstnega znanja in razumevanja so pokazali gimnazijci, za kakih 15 % manj dijaki srednjih strokovnih šol in več kot za 25 % manj dijaki poklicnih programov.

- Za razvijanje kulturne zavesti in splošne razgledanosti raziskovalci poudarjajo pomen solidnega literarnozgodovinskega znanja v povezavi s kulturnozgodovinskimi okoliščinami pri nas in po svetu, spodbujanje k urejanju osebne knjižnice, povezovanje kulturno pomembnih krajev, dogodkov, avtorjev idr.
- Širše socialne in personalne zmožnosti bi bilo mogoče razvijati mdr. tako, da bi bolj kakor doslej spodbujali reflektirano domovinsko zavest, ki je v osrednji Sloveniji manj poudarjen cilj kot v zamejstvu in po osamosvojitvi manj kot kdaj prej. Več pozornosti bi morali pri izbiranju namenjati avtoricam, književnostim naših sosedov, zamejcev in izseljencev.
- Smiselne uporabe digitalne tehnologije oz. razvijanja digitalne zmožnosti je pri pouku slovenščine premalo, zato učenci kljub svoji usposobljenosti na tem področju menijo, da je pri slovenščini nimajo za kaj rabiti. Raziskave dokazujejo, da je kakovostna uporaba mogoča pri branju, samostojnem raziskovanju, sledenju medijskim predelavam literarnih del idr. (Žveglič 2010, Čampelj Jurečič 2012).
- Tudi pri učenju učenja bi bili mogoči boljši rezultati ob širši uporabi beril, ki so tudi vir informacij in priložnost za samostojno učenje. K temu bi pripomogle tudi doslednejše domače naloge, ki so posebna oblika individualnega dela, priložnost za utrjevanje, (samo)preverjanje in ustvarjanje.
- Interno pisno preverjanje z nalogami testnega tipa ob literarnem besedilu bi morale vsebovati več nalog na višjih taksonomskih ravneh. Ni dovolj, da učenec v besedilu neki pojav prepozna in poimenuje, za poglobljanje recepcijske sposobnosti in bralne pismenosti bi ga moral tudi pomensko in oblikovno razložiti, razumeti in se opredeliti do njegove (estetske) vloge v besedilu, iskati v njem zgradbene prelomnice idr.

Naštete in mnoge nenaštete možnosti nalagajo učitelju veliko dela. Vendar navedeni poudarki niso odvečno dodatno delo, ampak kot prepričujejo raziskave, pomemben prispevek k izboljšanju znanja, da bi napori, ki jih vlagajo

učitelji, dali pri preverjanju temu ustrezne rezultate. Pri doslednem izvajanju navedenih strategij je zagotovo enako pomembno načrtovanje kot izvedba. Zato bi kazalo razumeti osebni delovni načrt (ČRUS) kot »strateški dokument«, priložnost za enakomerno in usklajeno razporeditev dejavnosti in vsebin v šolskem letu.

LITERATURA

- ČAKŠ, Ada, 2012: Bralna pismenost ob literarnih in neliterarnih učbeniških besedilih v osnovni šoli in gimnaziji. *Slovenščina v šoli* 15/2. 2–12.
- ČAMPELJ JUREČIČ, Renata, 2012: *Doseganje književnovzgojnih ciljev z uporabo novih metod ob podpori informacijsko-komunikacijske tehnologije v gimnaziji. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- FISCHER, Douglas, FREY, Nancy, 2014: Close Reading as an Intervention for Struggling Middle School Readers. *Journal of Adolescent and Adult Literacy* 57/5 (februar 2014). 367–376.
- FLORJANČIČ, Janja, 2014: *Motivacija bralcev za branje literature ob prostem času v povezavi z metodami književnega pouka. Magistrsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- IVŠEK, MILENA (ur.), 2007: *Razmerje med razvijanjem in vrednotenjem sporazumevalne zmožnosti. CRP. Razvojno-raziskovalni projekt 2004-2006. Sklepno poročilo*. Ljubljana: ZRSŠ.
- JARC, Karolina, 2013: Učenci in učitelji o domoljubju – iz raziskave. Boža Krakar Vogel (ur.): *Slavistika v regijah – Nova Gorica*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 24). 221–227.
- JELENKO, Tanja, 2008: *Pisne interpretacije literarnih besedil kot kazalec uresničenosti ciljev pouka pri poklicni maturi. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- JOŽEF BEG, Jožica, 2012: Literarnobralna pismenost v prvem letniku gimnazije. Boža Krakar Vogel (ur.): *Slavistika v regijah – Koper*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 23). 193–198.
- –, 2015: *Razvijanje ključnih zmožnosti pri književnem pouku v gimnazijah. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Key Competencies: A Developing Concept in General Compulsory Education*, 2002. Eurydice Slovenia.

- KODRE, Petra, 2008: *Vzgoja za krepitev zavesti o narodni pripadnosti pri pouku književnosti v 20. stoletju*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Slavistična knjižnica, 14).
- KOFOL, Adelina, 2015: *Ocenjevanje znanja pri pouku slovenščine v osnovni šoli. Diplomsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- KRAKAR VOGEL, Boža, 2004: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DZS.
- –, 2011: Razvijanje kulturne zmožnosti pri pouku slovenščine. Simona Kranjc (ur.): *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Znanstvena založba FF, (Obdobja, 30). 271–277.
- –, 2012: Bralna pismenost in književni pouk. Boža Krakar Vogel (ur.): *Slavistika v regijah – Koper*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Znanstvena založba FF (Zbornik 23). 193–203.
- –, 2014: Bralna pismenost med teoretičnimi načeli in poučevalno prakso. *Slovenščina v šoli* 17/3-4. 139–140.
- KRAKAR VOGEL, Boža, in BLAŽIČ, Milena Mileva, 2013: *Sistemska didaktika književnosti v teoriji in praksi*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Literary Framework for Teachers*: <http://www.literaryframework.eu>. Dostop 7. 7. 2015.
- MELINC MLEKUŽ, Maja, 2015: *Pouk književnosti kot dejavnik oblikovanja narodne zavesti na območju slovensko-italijanskega kulturnega stika. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- POZNANOVIČ, Mojca, 2012: *Načrtovanje in spremljava pouka književnosti v gimnazijah. Magistrsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- ŽVEGLIČ, Marija, 2010: *Raba informacijsko-komunikacijskih tehnologij za doseganje ciljev pri pouku slovenščine v osnovni šoli. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

MIRAN HLADNIK

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

miran.hladnik@ff.uni-lj.si

Kam slovenistika

Slovenistika se trenutno sooča z dvema strateškima dilemama: kako ohraniti slovenščino tudi kot jezik znanosti in kako polno izrabiti komunikacijsko tehnologijo. Da bi bile odločitve optimalne, je treba spremeniti zastarelo in kulturno destruktivno avtorsko zakonodajo, obrambno držo pa zamenjati z udeležbo pri izgradnji digitalne infrastrukture in z zaupljivo in zavzeto strokovno komunikacijo.

Leta naj bi prinašala izkušnje in z izkušnjami naj bi prihajala modrost. Ampak v svetu, ki kopiči znanje tako zelo, da se mora vsaki dve leti podvojiti procesorska moč, da ga obvlada, in v katerem se vrsti *homo sapiens* vsaka štiri leta življenje podaljša za eno leto ... izkušnje ne zaležejo dosti. Modreci, povabljeni k besedi ob slovesnih obletniških priložnostih, se zato v njem ne počutijo varno, ne razumejo in ne obvladajo ga in od tod zaskrbljenost, zagrenjenost, malodušje, zlovolja, gnev in apokaliptične napovedi v njihovih besedah.¹⁵

Spomladansko evalvacijo slovenističnih študijskih programov na Filozofski fakulteti v Ljubljani je vodja evalvatorjev začel z izjavo, da stanje v naši stroki ni rožnato. Podobne izjave beremo tudi drugod po svetu, zlasti v humanističnih disciplinah. Pravzaprav se ne spomnimo obdobja, ko humanistične stroke ne bi

¹⁵ Spomnimo se samo govora Saša Vuge ob obletnici prve slovenske vlade v Ajdovščini, v katerem našteva nacionalne sovražnike in njihova podla dejanja (02.05.2015 Govor Saše Vuge ob 70. obletnici prve slovenske narodne vlade, Youtube 3. maja 2015) ali alarmantnih izjav Iva Svetine ob državni proslavi (Ivo Svetina, Smo res narod knjige? Poslanica ob 20. Slovenskih dnevih knjige, 20. Slovenski dnevi knjige, Facebook 20. aprila 2015).

bile v težavah oz. v krizi, ki je nekakšno naravno stanje humanistike. Humanistovo poslanstvo je, da opozarja na probleme in napake, ki jih drugi ne ugledajo, in da razkriva prikrite pretnje kulturi. Našemu besednjaku dajejo barvo izrazi kriza, propad, strah, skrb, zaskrbljenost, ogorčenje. Govorimo o slabi prodaji predragih knjig, pomanjkanju kulturnega interesa in okusa, umikanju slovenščine iz javne rabe, slabih rezultatih testov pismenosti, porastu banalnosti v literaturi, razpadu vrednostnega sistema ... Znotraj slovenistike nas skrbi šibka stanovska zavest in usihanje članstva Slavističnega društva Slovenije, upad naročnikov na strokovne revije, krčenje števila študentov slovenščine. Naš defetizem se krepi ob znižanem vrednotenju slovenističnih znanstvenih objav in posledično s težjim financiranjem, onemogočenim dostopom do projektov in težkim vzdrževanjem kadrov.

Čemerne prognoze so izrekli že naši predniki, zato bi morali biti pravzaprav veselo presenečeni, da kulturno sploh še obstajamo. Vendar mnogi podatki pričajo, da kulturnemu slovenstvu ne gre tako zelo slabo:

- slovenska Wikipedija je med 50 jeziki z največ članki;¹⁶ slovenščina je med prvimi 100 vitalnimi jeziki na svetu,¹⁷
- digitalizirana literarna dediščina v prostem dostopu (dLib, Wikivir) raste,
- strokovna komunikacija je v porastu (SlovLit),¹⁸
- univerze so končno dobile repozitorije diplom, člankov in knjig,¹⁹
- delež slovenščine pri disertacijah še vedno močno prevladuje nad angleščino,²⁰
- lokalne skupnosti zavzeto odkrivajo svojo kulturno dediščino,²¹
- očitno si lahko privoščimo celo vzporedne konkurenčne slovarske projekte.²²

¹⁶ Slovenska Wikipedija, prosta enciklopedija.

¹⁷ András Kornai, Language Death in the Digital Age. Meta-Forum 2012, Videolectures.

¹⁸ Pa tudi lektorsko društvo, lingvistični krožek, društvo za jezikovne tehnologije.

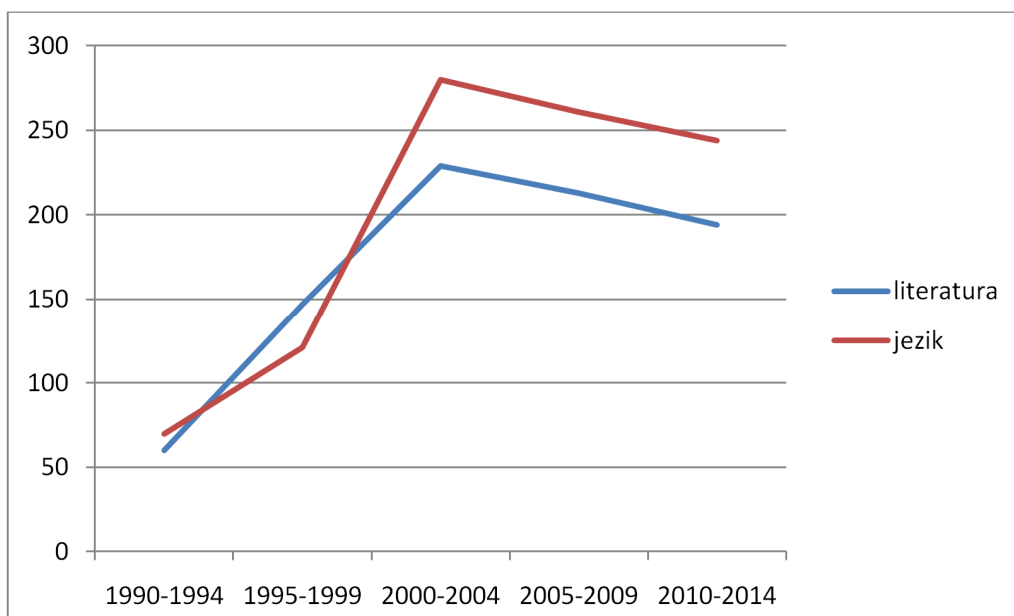
¹⁹ Nacionalni portal odprte znanosti; v repozitirij UL žal še zdaj ne moremo nalagati svojih del.

²⁰ Delež slovenščine v disertacijah, ki jih popisuje Cobiss, je v zadnjih štirih letih 62 %, zgolj v angleščini jih je 15 %.

²¹ Postavljajo spominska obeležja in praznujejo obletnice domačih pisateljev, financirajo izdajo domoznanskih publikacij.

Seznam pozitivnih kulturnih kazalcev razveljavlja naše lamentacije in jih kvalificira kot pretiravanje. Popolnoma brisati jih pa vendarle ne smemo, saj so indikator kulturnega nelagodja, ki ga porajajo spremenjene razmere, in nas silijo v sveže premišljanje, kako se bomo šli svoje kulture in svoje stroke v prihodnje. Pri tem nam včasih pomaga zgodovinska vednost, včasih pa primerjave s preteklostjo niso mogoče in nam sklicevanje na pretekle odločitve ne pomaga prav nič. Premislek ni pomemben samo za slovenistiko. Ker je slovenistika kot nacionalna filologija osrednji del humanistike,²³ zadeva humanistiko v celoti.

Diplome iz slovenskega jezika in književnosti²⁴

Kolikšno populacijo imamo v mislih, ko govorimo o slovenistični strokovni srenji? Gre večinoma za profesorje slovenščine in v manjšem deležu za

²² Mišljena sta Osnutek koncepta novega slovarja slovenskega knjižnega jezika ZRC SAZU in Koncepta Slovarja sodobnega slovenskega jezika Centra za jezikovne vire in tehnologije.

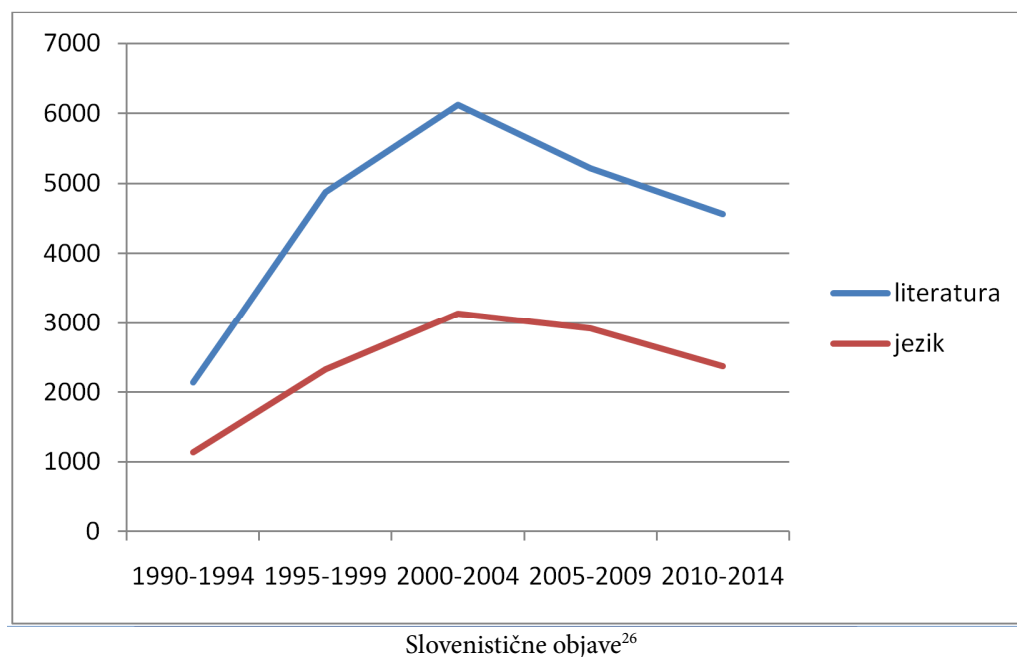
²³ Jezikoslovje, literarna veda in zgodovina so kadrovske najmočnejši del humanistike in se jih je prijel vzdevek *big humanities*.

²⁴ V Cobissu sem uporabil niz »UC=821.163.6.09 and DU=slovenska književnost and PY=2009:2014 and CC=m5« za iskanje diplomskih nalog iz slovenske književnosti in »UC=811.163.6 and DU=slovenščina« za diplomske naloge iz slovenskega jezika. Številke so le okvirne, ker so bolonjski magisteriji uvrščeni ponekod med diplome, drugod pa posebej.

diplomirane sloveniste, magistre in doktorje znanosti s področja slovenistike. Prišteti bi morali še tiste kolege slaviste, komparativiste, germaniste, splošne jezikoslovce, prevodoslovce itd., ki svojo povezanost s slovenistiko izkazujejo, kadar se odločijo za primerjalno slovenistično temo, za razpravni jezik slovenščino in za objavo v slovenističnih medijih. Ob zaokroženo domnevnih 50 diplomantih letno do 1980. let in ob več sto diplomantih letno v zadnjih desetletjih živih vsaj 3000 kolegov.²⁵ Publicistično živih pa je precej manj.

Društveno je organiziranih malo kolegov, samo 200 jih plačuje članarino Slavističnemu društvu Slovenije ali kateremu od pokrajinskih društev. Interes za stroko se izkazuje še z naročništvom na katero od strokovnih revij, ki ga odraža naklada (700 izvodov za JiS in 400 za SR), in s prijavo v diskusijski forum Slovlit: skupaj z nezanemarljivim številom naročnikov iz drugih strok je slovlitovcev 1600. S Cobissom stehtajmo še slovenistične objave:

²⁵ Za dodatno kontrolo je katalog literarnovednih diplomskih nalog iz slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani od 1950 dalje, ki vsebuje 2031 naslovov.

²⁶ Porast publikacij do 2000 je najbrž tudi posledica vedno bolj sistematičnega vpisovanja objav v Cobiss, upad po letu 2000 pa skupaj z upadom števila diplom lahko odslkava postopno

Debate na diskusijskem forumu Slovlit kažejo na dve aktualni nevtralnici točki, ki zahtevata svež premislek. Gre za vprašanje jezikovne izbire in izbire medija; izbiri potegneta za sabo še vrsto drugih odločitev: glede žanra, naslovnika in sloga.

1 IZBIRA JEZIKA

Slovenščina je zaradi globalne komunikacije mednarodno bolj vpeta, kot je bila kdaj prej. Za razliko od 19. stoletja, ko je vpetost zadevala zgolj tanko plast dvojezične inteligence in se je dogajala v razmerju do dominantne nemščine,²⁷ ter 20. stoletja, ko je bila mednarodno vpeta preko Jugoslavije, v 21. stoletju lovi ravnotežje z angleščino, in to v celotni populaciji in na vseh področjih. Starši in država se odločajo, kako zgodaj začeti s poukom drugega jezika, med slovenščino in angleščino kolebajo pisci grafitov, popevkarji in pisatelji, najbolj pa je za angleščino odprta znanost; k vzporednemu slovenskemu objavljanju utegnejo slovenske znanstvenike prisiliti samo še habilitacijske zahteve.

Internacionalizacija načena celo simbolno jedro kreativnega slovenstva, ki se je zdelo do zdaj nedotakljivo, to je slovensko književnost. Deklarativno se bomo seveda branili, da leposlovje v drugih jezikih pač ne more biti slovenska književnost, v praksi pa si komaj kdo dovoli podvomiti v slovenskost avtorjev, ki ne pišejo (samo) v slovenščini: Maje Haderlap, Dušana Jelinčiča, Brine Švigelj, Erice Johnson Debeljak in malo bolj nazaj Louisa Adamiča, Alme Karlin, Jakoba Alešovca, Luize Pesjak, tudi Franceta Prešerna. Pojem slovenske književnosti je očitno prestopil meje slovenskega jezika, pa naj si to priznamo ali ne.

Znanstvene objave v angleščini upajo na širši domet, kot če bi bile v slovenščini. Odmevnost se meri s citati in večkrat ko je objava citirana, višji status ima. Revije, ki se jim uspe prebiti v angleški komunikacijski krog, dobijo višji rang in njihovi avtorji lažje pridobijo projekte in kadre. Za slovenista je izbira slovenščine nekako samoumevna, zato toliko bolj preseneča, da je najradikalnejši nasprotni predlog v zvezi z jezikovno izbiro zapisal jezikoslovec.

zmanjševanje slovenističnega interesa. Večji delež objav o književnosti je v nerazložljivi opoziciji z večjim deležem diplom o jeziku.

²⁷ Ljudstvo je bilo narojeno v slovenščino in obsojeno nanjo, saj ni imelo možnosti jezikovne izbire.

Franc Marušič z novogoriške univerze pravi, da je vztrajanje pri znanstveni slovenščini lahko škodljivo.²⁸ Dilema sploh ni samo slovenska in tare tudi jezike, kot so italijanščina, nemščina in francoščina. Velike vsote, ki jih vladne in privatne inštitucije ZDA in Velike Britanije vlagajo v promocijo angleščine kot jezika svetovnega sporazumevanja (*lingua franca*),²⁹ nas ozaveščajo, da ne gre za »naravni proces«, za logiko najekonomičnejše izbire, ampak za jezikovno politiko s hegemonističnimi nameni ali, izraženo še bolj neposredno, za jezikovni imperializem. Spričo tega bi bilo nespametno, če bi rabo slovenščine popolnoma deregulirali in jo prepustili logiki takega komunikacijskega »trga«.³⁰

Med digitalnimi humanisti se npr. Domenico Fiormonte zavzema proti znanstveni monokulturi in za jezikovno raznolikost.³¹ S prstom kaže na diskriminacijo neangleških objav, ki si jo privoščijo velike indeksirne hiše iz komercialnih pobud, in na ignorantski molk angleško govorečih kolegov.³² Pri zagovoru jezikovne diverzitete se sklicujemo na biološke in druge argumente: raznolikost povečuje stabilnost kulturnega sistema in nam je v veselje. Seveda pa lahko multikulturnost in večjezičnost uspevata samo, če obstajajo primerna orodja za sprotno kvalitetno prevajanje, sicer utegneta pripeljati do getoizacije sporočanja in v komunikacijske nesporazume, kar ni redka izkušnja večjezičnih mednarodnih simpozijev v preteklosti.

Slej ko prej je usoda slovenščine bolj v rokah njenih govorcev, vsakega posebej med nami, kot pa v rokah globalnih promotorjev angleščine. Da jo

²⁸ »[D]osledno vztrajanje na ohranjanju slovenščine v vseh porah družbenega življenja [bi] lahko povzročilo nazadovanje Slovenije«, Odgovor na dopis Deana Komela o znanstvenem jeziku. Slovenščina v znanosti. Wikiverza.

²⁹ Robert Phillipson, *English-only Europe? Challenging language policy*, London: Routledge, 2003, 154, 158. Gl. tudi njegovo knjigo *Linguistic imperialism continued*, New York: Routledge idr., 2009.

³⁰ Vprašanje, ali se ukvarjanje s slovenskim jezikom in literaturo splača, je napačno vprašanje, če pri tem mislimo zgolj na ekonomske učinke takega ukvarjanja. Zakaj pa se pri nakupu dragih prestižnih izdelkov ne vprašamo enako, čeprav je očitno, da bi svoje potrebe lahko potešili z generičnimi proizvodi?

³¹ Domenico Fiormonte, Towards monocultural (digital) Humanities? InfoLet 12. jul. 2015.

³² »Resnična globalnost v humanistiki je po definiciji novi Babilon: neudoben, vendar ne ohromevajoč« (Alex Gil, Monocultures of the (digital) Humanities, GlobaloutlookDH-I 13. jul. 2015).

bomo radi gojili, nam mora biti v veselje, veselje pa bomo imeli z njo, če bo bolj kot sredstvo družbene regulacije sredstvo kulturnega užitka, če bomo v njej lahko sproščeni, igrivi in kreativni.

V tej zvezi se moramo otresti še dveh strahov: a) strahu pred tujim in b) strahu pred zasebnim. S teh dveh strani, od zunaj in od zavzetih posameznikov namreč neredko prihajajo pobude, ki so za slovenščino vitalnega pomena. Država oz. javne institucije, ki jim je zaupana skrb za državljane komuni-kacijske potrebe, informiranost in splošno kulturno blagostanje, svoje naloge ne opravljajo zmeraj dobro. Do državljanov se obnašajo mačehovsko in se poboljšajo šele po drugačnih zgledih od zunaj. Zemljevide je Geodetski zavod do prihoda Googla drago zaračunaval, slovarji so postali na spletu zastojni šele potem, ko jih je dala v brezplačno rabo tuja računalniška firma, digitalizacija starih knjig in njihova prosta dostopnost se je zgodila šele potem, ko so nam prve zastojni pospletili tujci.³³ Zaslužkarski pohlep³⁴ ponudnikov domačih kulturnih in informacijskih dobrin uspešno brzdajo evropske direktive. Zaupljivosti do tujega nas je s prevzemom tujih pesemskih form in s Črtomirjevim prevzemom tuje vere učil pravzaprav že Prešeren.

Slovenstvo je v 19. stoletju nastalo kot liberalski projekt. Začetniki slovenske književnosti so se kot *svobodni* posamezniki zavzemali za *bratstvo* in *enakost*, torej za skupnostno dobro, in je zato strah pred takim posameznikom odveč. Zaupali bomo skratka tistim akterjem, posameznikom ali institucijam, ki bodo uresničevali javni interes z dejanji in ne zgolj z imenom.

2 IZBIRA MEDIJA

Objavljanje še nikoli ni bilo lažje: članek postavimo med Googleve Dokumente ali na Wikiverzo ali v repozitorij Academia.edu itd. in obveščamo o njegovi

³³ Še v socialističnih časih je telefonska družba v državni lasti molzla državljane z dragimi priključki in oderuški impulzi, danes pa si deli mastne zaslužke s ponudniki zavajajočih iger na srečo.

³⁴ »Krajnc, ti le dobička išeš, / bratov svojih ni ti mar, / kar ti bereš, kar ti pišeš, / more dati gótov d'nar!« (France Prešeren, Elegija svojim rojakom, Wikivir).

lokaciji po forumih, e-pošti, družabnih omrežjih. Nekoč so se pisci morali podrediti diktatu založb in urednikov, če niso hoteli pristati v gluhi lozi samozaložništva, danes pa stoji pisec pred izbiro: publicirati na t. i. uglednih mestih (kar mu prinese točke in renome) ali na spletu (kar mu prinese več bralcev, ki niso nujno strokovnjaki, in neposredni odziv). Odločitev potegne za sabo izbiro žanra in sloga: v prvem primeru se drži pravil znanstvenega pisanja, kot jih narekujeta razpravna tradicija in uredništvo, v drugem primeru pa svobodneje išče načine za pridobivanje bralcev. Še vedno pripisujemo večjo težo objavam, ki so bile podvržene recenzijam, uredniški presoji in oblikovanju profesionalnega stavca v tiskarni, torej objavam, za katere se mora avtor bolj potruditi in ki dosežejo redkega poznavalskega bralca.

Spletno pisanje je, ker ima ves čas v mislih naslovnika, bolj angažirano. Bralca dojema kot potencialnega sodelavca in mu ponuja možnost, da sodeluje s komentarji ali neposrednimi posegi v besedilo. Spletni avtor se je odpovedal avtoritativnemu videzu poznavalca, »ki ve več«, odpovedal se je monologu v korist dialoga z bralci. Vzorčna oblika kolaborativnega spletnega pisanja so wiki. Tako angažiranje novih sodelavcev (študentov, upokoјencev, zainteresiranih strokovnjakov z drugih področij in zavzetih laikov) je potrebno, ker je odpiranje alternativnih gledišč nujno za razvoj stroke in ker je količina dela, ki ga je treba opraviti, tako velika, da drugače ne gre. Ponavljam svarilo, da so stroke, ki se ne bodo na ta način odprle javnosti, na najkrajši poti k samoukinitvi; neupoštevanja skupnosti, ki raziskovanje plačuje, si preprosto ni več mogoče privoščiti,³⁵ pa tudi etično ni.

Na to, kako se bomo obnašali v obeh ključnih kulturnih dilemah današnjega časa, pri izbiri jezika in pri izbiri medija, vplivata domača zakonodaja na eni strani in osnovna življenjska drža na drugi strani.

³⁵ »Če mi strokovnjaki ne verjamemo, da je naša prva odgovornost odpreti področje javnosti, kot je to danes v digitalni eri mogoče, potem nisem prepričan, da smemo pričakovati podporo od kogar koli drugega kot od naših kolegov in študentov. Če pa verjamemo, da je naša naloga odpreti področje, potem to v temelju spreminja naše vsakodnevne dejavnosti.« (Gregory Crane, *Greco-Roman studies*, Humanist Discussion Group 21. jul. 2015)

a) Za **slovensko zakonodajo** ne najdem lepih besed. Kriva je, da so elektronske publikacije višje obdavčene in zato predrage, da članka o Ivanu Tavčarju na Wikipediji ne smemo opremiti s posnetkom njegovega kipa na Visokem, ker od smrti kiparja Jakoba Savinška še ni minilo 70 let,³⁶ kriva je, ker stoji za kapriciozno odločitvijo svojcev literarnega zgodovinarja, da ne izdajo dneva njegove smrti, kriva je, ker legitimira kulturno sabotažo »osrednje časopisne hiše«, ki ne da glasila OF *Ljudske pravice* v prosti dostop.³⁷ Slovenski avtorski zakon,³⁸ zakona o varstvu kulturne dediščine³⁹ in zakon o varovanju zasebnosti⁴⁰ povzročajo škodo: otežujejo nam bivanje v svoji kulturi, slovenstvo postavljajo v nekonkurenčno pozicijo in so soodgovorni, kadar v naveličanosti posežemo po lažje dosegljivem kulturnem blagu v drugih jezikih in v drugih okoljih. SdS naj podpre pobudo za spremembo zakonodaje, ki diskriminira slovensko kulturo. Zakoni in resolucije o slovenščini naj ne preprečujejo jezikovne konkurence, ampak naj raje slovenščino spodbujajo. Zakon o varstvu kulturne dediščine pa naj se spremeni v zakon o promociji kulturne dediščine in naj izrecno spodbuja vsakršno reprodukcijo del, ki so že v javni lasti, pod licencami Creative Commons.

b) **Življenjska drža.** Se bomo slovenisti postavili v vrsto s tistimi, ki vidijo kozarec napol poln, ali s tistimi, ki ga vidijo napol praznega? Bomo šli zaupanja polni, samozavestni in pripravljeni na tveganje v soočenje z novostmi, ki nam jih prinaša civilizacija, ali bomo iz nezaupljivosti zavzeli obrambno držo, šli v defenzivo in klicali po inštitucionalni regulaciji reči, ki nam uhajajo iz kontrole? Glasujem za optimistično in zavzemajočo se držo in proti kulturpesimističnemu

³⁶ Drugod po Evropi so manj zadržani: na hrvaški Wikipediji npr. lahko zakonito objavljajo posnetke javnih spomenikov, recimo Augusta Šenoa.

³⁷ Domobranski časopisi iz istega obdobja pa so na dLibu prosto dostopni.

³⁸ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, *Uradni list* 2007, št. 16. Za zglede glej poglavje Copyright v *Novi pisariji*.

³⁹ »Nihče ne sme uporabljati podobe in imena spomenika brez soglasja lastnika spomenika. Lastnik lahko s soglasjem določi tudi višino nadomestila za uporabo.« (44. člen Zakona o varstvu kulturne dediščine, *Uradni list* 2008, št. 16) Za glede gl. poglavje Fotografije kulturne dediščine v *Novi pisariji*.

⁴⁰ Zakon o varstvu osebnih podatkov, *Uradni list* 2007, št. 94, za zglede gl. poglavje Varovanje zasebnosti v *Novi pisariji*.

defetizmu. Naricanje je človeku sicer lahko v uteho, produktivno pa ni. Strah in občutek ogroženosti kličeta po državni zakonski zaščiti, obrambi in konserviranju in nas po zgledu ogroženih živalskih vrst počasi zapirata v kulturni rezervat. Bivanje v rezervatu pa seveda ne sme biti naš cilj.

Slovenskega jezika, literature in kulture ne ogroža nihče tako zelo, kot jih ogrožajo Slovenci sami. Za Slovence ve le razgledana manjšina globalne populacije in ta se zaveda dragocenosti vsake nacionalne entitete. V smiselnost svoje jezikovne, literarne in kulturne eksistence se moramo prepričati samo še sami. In v njej uživati. V dvomih si je dobro priklicati v spomin, da večjezičnost in večkulturnost upoštevajo tudi temeljni akti politične tvorbe, ki ji pripadamo.⁴¹ Smisel in veselje prideta skupaj z osebno zavzetim delom. Zato pa naj slovenist ne bo le uporabnik in razširjevalec akademskega znanja, ampak naj bo njegov kreator: na splet naj postavlja literarno dediščino, sodeluje pri spletnem slovarju, geolocira naj literarna in jezikovna dejstva, sodeluje naj v strokovnih diskusijah.

Odločitve v kulturnih dilemah ne smejo biti izključevalne. Zgrešeno si je predstavljati, da se z izbiro slovenščine odrekamo angleščini ali da izbira spleta predpostavlja sovražni odnos do tiskane knjige. Ni se nam treba odločati med jezikom kot orodjem in jezikom kot simbolom in glavnim elementom nacionalne identitete. Civilizacijski pripomočki nam omogočajo poseči po enem in drugem, po celi paleti raznolikih možnosti. Več ko bo možnih izbir, kvalitetnejše bo naše življenje.

Vedri obeti glede prihodnosti slovenistike, ki dajejo ton temule razmišljanju, vendarle ne smejo potlačiti neizprosne statističnega dejstva, do zdaj nepoznanega ali vsaj ne reflektiranega, da se slovenistika v zadnjih petnajstih letih kadrovsko in publicistično krči.

⁴¹ »Unija spoštuje kulturno, versko in jezikovno raznolikost.« (člen 22 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah) »Spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine.« (3. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije)

Okrogla miza
Slovenistike v zamejstvu – aktualno stanje

MILENA MILEVA BLAŽIČ

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

milena.blazic@pef.uni-lj.si

Slovenistike na univerzah na Dunaju, v Gradcu in Trstu

Slovenistika je študijski predmet na Univerzi v Ljubljani, Mariboru, Kopru in Novi Gorici. Matičnost slovenistike zagotavlja Filozofska fakulteta, kjer se ta poučuje na dodiplomski in podiplomski ravni enopredmetno ali dvopredmetno. Študij slovenistike vključuje dve področji: jezik in književnost. Študenti lahko izbirajo med pedagoškimi in nepedagoškim študijem. Poučevati slovenistiko, jezik ali književnost v matičnem prostoru je svojevrsten izziv. Še večji izziv je poučevati slovenščino v zamejstvu, zdomstvu in/ali izseljenstvu. Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik motivira mednarodno slovenistiko, predvsem slovenščino, na 59 univerzah v 27 državah.

Vse slovenistike so postavljene pred specifične izzive v različnih kulturah, ki jim bo namenjen kak prihodnji tematski kongres. Vendar posebno pozornost zaslužijo slovenistike v zamejstvu (Gradec in Trst) ter slovenistika na Dunaju.

V Avstriji se slovenistika poučuje v Celovcu, Gradcu in na Dunaju kot dodiplomski in podiplomski študij pedagoške ali nepedagoške smeri. Opaziti je globalne smeri razvoja in odnos slavistik do slovenistike (Inštitut za slavistiko v Gradcu in na Dunaju). Slavistika na Dunaju je bila ustanovljena leta 1849 (Fran Miklošič), slovenistika pa 1975, na kateri slovenski jezik poučuje dr. Elizabeta Mojca Jenko. Za slovensko književnost razpisujejo semestralne gostujoče profesure, kar vnaša dinamiko, hkrati pa ne prispeva h kontinuiteti. Slovensko književnost v Gradcu poučuje dr. Andrej Leben, v Trstu pa dr. Miran Košuta.

Poučevati slovensko književnost v Gradcu, na Dunaju in v Trstu je izziv, s katerim smo se soočali vsi gostujoči profesorji in profesorice, ne le zaradi različnih poimenovanj predmetov, ampak predvsem zaradi kulturnega konteksta in različnega (pred)znanja študentov, med katerimi najdemo vse od začetnikov do odličnih govorcev. Postavi se vprašanje, ali poučevati književnost za odrasle in/ali mladinsko književnost, saj so besedila s področja mladinske književnosti krajše enote, pogosto v slikaniški knjižni obliki in podprte z mediji. Eno izmed vprašanj je tudi vprašanje perspektive, npr.: kako obravnavati *Martina Krpana* F. Levstika v Sloveniji in kako v Avstriji? Poudarek poučevanja slovenske književnosti je bil na mladinskih besedilih mladinskih in nemladinskih avtorjev v slikaniški knjižni obliki (npr. *Martin Krpan* ...), na kulturnih temah, relevantnih za evropski kontekst (npr. *aleksandrinke*, *argonavi*, *Barbara Celjska*, *Hallerstein: Slovenec v prepovedanem mestu* idr.), kako poučevati svetovno književnost v prevodih (npr. A. G. Burger – F. Prešeren: *Lenora*, ilustracije Marija Lucija Stupica ...).

Gostujoči profesorji in profesorice za slovensko književnost smo bili postavljeni pred številne strokovne izzive, saj je didaktika slovenščine v mednarodnem prostoru povsem novo področje v primerjavi s poučevanjem doma. Pri tem se odpirajo vprašanja:

- poučevanje klasike (F. Prešeren: *Povodni mož*) in sodobne klasike (A. Rozman Roza: *Urška*),
- povezovanje starejše (J. V. Valvasor: *Uršula Šefer* (odlomek) z novejšo in sodobno književnostjo,
- obravnavanje literarne kulture (M. Dolgan: Literarni atlas Ljubljane, M. Forstnerič idr.: Slovenska pisateljska pot) za pedagoške smeri (I. Cerar: *Pravljичne poti Slovenije*, *Pravljичne poti v zgodovino*, *Kamniške pravljичne poti*).
- obravnava tem, ki so relevantne za mednarodni prostor (Trst: *aleksandrinke*, *argonavi*, *Karel Štrekelj*, *Kosovel*, *motiv Lepe Vide*, *rezijanske pravljice* ...),
- obravnava motiva Dunaja v slovenski književnosti (I. Cankar idr.),

- obravnava pravljič iz zapuščine Karla Štreklja (rodil se je na Gorjanskem pri Komnu, se šolal v Gorici, študiral na Dunaju, bil profesor v Gradcu, deloval v Ljubljani).

Prednosti poučevanja slovenistike, v pričujočem primeru slovenske književnosti, v zamejstvu in/ali mednarodnem prostoru vplivajo tudi na redefinicijo slovenske književnosti v matičnem prostoru in njeno relevantnost za mednarodni kontekst. Na slovenistikah, ki so kratko predstavljene v nadaljevanju, se vsi tokrat sodelujoči predavatelji (M. Košuta, A. Leben, E. M. Jenko) in njihovi kolegi ukvarjajo tudi s književnimi dogodki, promoviranjem slovenskega jezika, literature in kulture, ki ni poklic, ampak poslanstvo. Zato je utemeljeno pričakovati tehtne razprave, članke in vizijo na temo slovenščine in slovenistike v zamejstvu, upamo, da že na kakšnem prihodnjem kongresu, ko bodo imeli učitelji možnost predstavitve odprtih vprašanj in izzivov, ne le specifično strokovnih vprašanj jezika in književnosti, ampak tudi vprašanja slovenističnega sistema v odnosu do slavistik, mednarodnega konteksta in vizije.

LITERATURA

- LEBEN, Andrej, 2013: Slovenska literatura na avstrijskem Koroškem. *Jezik in slovstvo* 58/4. 5–15.
- JENKO, Elizabeta Mojca, 2015: *Didaktika slovenščine v mednarodnem prostoru*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. [V tisku].
- KOŠUTA, Miran (ur.), 2007: *Živeti mejo*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 18).

ELIZABETA JENKO

Inštitut za slavistiko Univerze na Dunaju

elizabetha.jenko@univie.ac.at

Slovenistika na Univerzi na Dunaju – kratka predstavitev

Univerza na Dunaju (UD) leta 2015 slavnostno obhaja svojo 650. obletnico. Častitljivi jubilej sovpada s 40-letnico obstoja slovenistike na Inštitutu za slavistiko UD. Stolico za primerjalno slovansko jezikoslovje je leta 1849 ustanovil Fran Miklošič (1813–1891), ki je s svojim znanstvenim delom utrl pot ustanovitvi slovenistike kot samostojne študijske smeri v okviru univerzitetnega zakona leta 1975.

Slovenščina je bila formalno sicer enakopravna z drugimi slovanskimi jeziki, vendar kadrovsko in s tem tudi znanstveno zapostavljena, saj ji nista bila namenjena niti profesura niti asistentsko mesto za jezik in/ali književnost. Slovenski jezik je skoraj tri desetletja honorarno predaval Pavel Zdovc (*1933), preden se je to mesto po njegovi upokojitvi sistematiziralo in ga odtlej zaseda Elizabeta Jenko (*1964). Poleg tega so slovenistiko sooblikovali Katja Sturm-Schnabl kot honorarna predavateljica (od leta 1984) in Andrej Leben (*1966) kot asistent na področju književnosti (2004–2010) ter Gerhard Neweklowsky (*1941) kot profesor za slovansko filologijo (2000–2006) na področju jezikoslovja. Asistentsko mesto za slovensko književnost so umaknili in ga leta 2012 namenili južnoslovanskemu jezikoslovju. Zaseda ga Emmerich Kelih (*1976). Program slovenistike dopolnjujejo štirimesečne gostujoče profesure, ki so bile urejene leta 1999.⁴²

⁴² Predavanja od štud. leta 1994/95 dalje so razvidna na spletnem seznamu predavanj UD.

Kljub opisanim razmeram je slovenistika UD dokaj ustvarjalna in s svojo produktivnostjo na področju jezikoslovja, književnosti, kulture⁴³ in didaktike prispeva k prepoznavnosti slovenistike v nemško govorečem prostoru.⁴⁴ Za trajno in kontinuirano kakovostno znanstveno delo v naslednjih štiridesetih letih slovenistika potrebuje kadrovske in organizacijske zaledje, h kateremu bi zelo prispevala uresničitev Izvedbenega programa bilateralnega kulturnega sporazuma iz leta 2013. Ta v 6. členu omenja »ustanovitev katedre za slovenistiko na dunajski univerzi« do leta 2015, vendar ta profesura v naj-novejšem razvojnem načrtu UD⁴⁵ ni niti omenjena. Na strani 80 lahko preberemo le, da se bosta v okviru finančnih možnosti uredili profesuri za južnoslovansko jezikoslovje in za južnoslovansko književnost.

Kdaj bo na vrsti slovenistika?

LITERATURA

JENKO, Elizabeta, 2009: Učenje in študij slovenskega jezika na dunajski univerzi.

Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana.

Znanstvena založba FF (Obdobja, 28).

Slovenski večeri:

<https://cewebs.cs.univie.ac.at/persons/jenko/index.php?m=D&t=home&c=show&CE>

WebS_what=MJ_SloAbende. Dostop 15. 7. 2015.

Spletni seznam predavanj UD: <http://online.univie.ac.at/vlvz?extended=Y>. Dostop 15.

7. 2015.

Universität 2020, Entwicklungsplan:

<https://www.univie.ac.at/rektorenteam/ug2002/entwicklung.pdf>. Dostop 15. 7.

2015.

⁴³ Slovenski večeri so postali osrednji slovenistični kulturni dogodek na Inštitutu za slavistiko UD.

⁴⁴ Gl. Jenko 2009.

⁴⁵ Universität 2020, Entwicklungsplan.

ANDREJ LEBEN

Inštitut za slavistiko Univerze v Gradcu

andreas.leben@univie.ac.at

Aktualna situacija slovenistike na Univerzi v Gradcu

Univerza v Gradcu je ena treh avstrijskih univerz, na katerih je mogoče študirati slovenščino na vseh stopnjah visokošolskega izobraževanja (bachelor, master, doktorski študij filozofije) ter kot dvopredmetni pedagoški študij, slovenistične programe pa nudi tudi odderek za prevajalstvo in tolmačenje. Kljub dobri vpetosti v univerzitetne in zunajuniverzitetne strukture, razvitemu sodelovanju z univerzami in raziskovalnimi ustanovami v tujini in razvejeni raziskovalni dejavnosti se tudi graška slavistika sooča z dejstvom, da število prijav v študijske programe upada, od 529 v letu 2012/13 na aktualno približno 400, kar je deloma posledica izteka diplomskih študijskih programov, delež slovenistov pa se je znižal s 13 % na 10 %. Inštitut za slavistiko je zato povečal svoje promocijske dejavnosti in uvedel jezikovne certifikate za bosanščino/hrvaščino/srbščino, ruščino in slovenščino, ki so namenjeni študentom vseh študijskih smeri.

Večina študentov slovenščine slej ko prej prihaja iz Koroške in iz vrst slovenske manjšine, za katero je Gradec tradicionalno izobraževalno središče. Največ se jih odloči za pedagoško smer, ki se bo od letos jeseni naprej izvajala kot šestletni dvostopenjski program ter usklajeno s pedagoškimi visokimi šolami in univerzami na južnem Gradiščanskem, v Gradcu in Celovcu, ki so se združile v t. i. Entwicklungsverbund Süd-Ost (Razvojno združenje Jug-Vzhod), medtem ko se število vpisanih v nepedagoške študijske programe slovenščine, zlasti na drugo stopnjo, v zadnjih letih giblje na dokaj nizki ravni. Razlogi za to so nemara povezani z vsebolj negotovimi poklicnimi perspektivami, kajti varčevalni ukrepi javne roke prizadevajo tudi tiste znanstvene, kulturne, medijske in druge ustanove, kjer bi slovenisti sicer lahko našli zaposlitev. Dotok

študentov iz Koroške in njihovo usposabljanje za učitelje slovenščine bosta predvidoma tudi po reformi najpomembnejši steber za izvajanje slovenističnih študijskih programov, vendar je še posebno z ozirom na bachelorlorski in masterski študij potrebno, da bo v prihodnje uspelo povečati zanimanje za slovenščino tudi med absolventi graških in drugih štajerskih srednjih šol, kjer prijave k pouku slovenščine naraščajo, ter med študenti drugih študijskih smeri, ki jim poznavanje slovenskega jezika, kulture in literature utegne koristiti kot dodatna kvalifikacija.

LITERATURA

- ALIČ, Tjaša in VUČAJNK, Tatjana, 2014: Pouk slovenščine v obveznem šolstvu na avstrijskem Štajerskem. Ludwig Karničar, Andreas Leben (ur.): *Slowenen und Graz – Gradec in Slovenci*. Gradec: Inštitut za slavistiko (Slowenistische Forschungsberichte 4). 383–390.
- BERICHT des Instituts für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz für, 2014. Gradec: Inštitut za slavistiko.
- KARNIČAR, Ludwig, 2007: Die Perspektiven der Slowenistik in Graz. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 53. 255–261.

MIRAN KOŠUTA

Oddelek za humanistične študije Univerze v Trstu

kosuta@units.it

Slovenistika na Univerzi v Trstu

Univerzitetno slovenistiko v italijanskem predmejestvu udejanjata danes vseučilišči v Vidmu in Trstu, drugje v Italiji pa imajo zanj le delni institucionalni posluh še univerze v Neaplju, Rimu in Padovi.

Kali univerzitetnega poučevanja slovenščine so v Trstu pognale med drugo svetovno vojno (s predavanji prof. Umberta Urbanija od akademskega leta 1943/44 dalje), trajneje pa so vzbrstele šele po osvoboditvi, od leta 1945/46, ko so se za predavateljskim pultom na tamkajšnji Filozofski fakulteti zvrstili profesorji Wolf Giusti, Romeo Colognati, Marija Pirjevec, Arnaldo Bressan, Fedora Ferluga Petronio, Marko Kravos, Miran Košuta, Majda Kaučič Baša, Matej Šekli, Andreja Žele, Milena Mileva Blažič, Robert Grošelj in ob njih, od leta 1969/70 dalje, še lektorji Franc Drolc, Ljudmila Cvetek Russi, Zoltan Jan ter Rada Lečič.

Predmeta slovenski jezik in slovenska književnost so na Univerzi v Trstu sprva poučevali le na Filozofski fakulteti, pozneje še na Pedagoški fakulteti in na Visoki šoli modernih jezikov za tolmače in prevajalce, kjer od leta 1995/96 deluje tudi slovenski lektorat. Potem ko so bile z zakonom 240 iz leta 2010 fakultete v Italiji ukinjene oziroma spremenjene v oddelke (Dipartimenti), je danes slovenščina programsko prisotna le še na dveh oddelkih tržaške univerze: Oddelku za humanistične študije (Dipartimento di Studi Umanistici) in Oddelku za pravne vede, jezik, tolmačenje in prevajalstvo (Dipartimento di Scienze Giuridiche, del Linguaggio, dell'Interpretazione e della Traduzione). Na slednjem je njen institucionalni položaj ta hip zaskrbljujoče majav: po upokojitvi dolgoletne zaslužne profesorice Marije Pirjevec predmet namreč ne premore več

redno nastavljenega slovenista, ampak le zanj odgovornega rusista, sprotne pogodbene docente in lektorat, za nameček pa je tu slovenščina statusno zdrknila na raven tretjega jezika.

Še šibkejša, pravzaprav mrtvoudno je njeno zdravje v študijskih programih bivše Pedagoške fakultete. Tu je bila namreč slovenščina – skupaj s celotno smerjo Ved osnovnega izobraževanja (Scienze della formazione primaria), ki je diplomante pedagoško usposabljala tudi za poučevanje v vrtcih in osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom Furlanije – Julijske krajine – kratko malo ukinjena sredi vsesplošnega ravnodušja in brez opaznejših protestov političnih dejavnikov ali krovnih in področnih organizacij slovenske manjšine. Bodoči slovenski prvostopenjski učitelji s Tržaškega in Goriškega si morajo zdaj iskati znanja in kruha na univerzi v Vidmu, sredi pokrajine, kjer ni (razen dvojezičnega šolskega centra v Špetru) niti ene same tovrstne slovenske izobraževalne ustanove.

Prešernovsko jasnejša vremena se slovenistiki trenutno pišejo na Oddelku za humanistične študije (bivši Filozofski fakulteti) tržaške univerze, kjer je bil prvostopenjski bolonjski program slovenskega jezika in književnosti znotraj smeri Tuji jeziki in književnosti v akademskem letu 2011/12 nadgrajen še z magistrskim dveletjem, in to s pomočjo evropskega projekta Jezik-Lingua. Letno okrog trideset prvo- ali stranskopredmetnih študentov slovenščine ima tako danes programsko na voljo celoten, petletni izobraževalni slovenistični cikel, izrednega profesorja (ta hip žal edinega redno nastavljenega slovenista na tržaški univerzi), tri pogodbene docente in lektorico slovenskega jezika, ki jo v širokogrudno strokovno pomoč namenja matični Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

V zadnjih letih zaznavnejši odliv domačih slovenističnih univerzitetnikov na bližnja vseučilišča v Kopru, Novi Gorici in Ljubljani zdaj uravnoveša in presega prirastek neslovenskih, zvečine italijanskih slušateljev, kar ojačuje funkcionalno diferenciranost, stopenjsko prilagodljivost in dvojezičnost poučevanja, študente pa opremlja za strokovno udejstvovanje v obeh kulturnih miljejih. Številčna prevlada italijanskih slovenističnih študentov na tržaški humanistiki razmeroma zvesto zrcali tudi narodnostno stanje šol s slovenskim učnim jezikom v Furlaniji – Julijski krajini, kjer je po rodu slovenskih učencev in dijakov danes prav tako vse

manj, deloma slovenskih ali neslovenskih pa čedalje več. Bobu bob rečeno: Slovenci v Italiji se šolsko in univerzitetno ohranjamo s pomočjo Neslovencev.

Do kdaj še?

VIRI

- CVETEK-RUSSI, Ljudmila in JAN, Zoltan, 1999: Slovenščina na univerzi v Trstu – Filozofska fakulteta. Marja Bešter in Erika Kržišnik (ur.): *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik FF UL. 125–133.
- JAN, Zoltan, 1992: Položaj in delo slovenskega lektorata na tržaški univerzi. *Jezik in slovstvo* 38/4. 135–140.
- KAVČIČ, Mihaela, 1999: Slovenščina na univerzi v Trstu – Visoka šola modernih jezikov za prevajalce in tolmače. Marja Bešter in Erika Kržišnik (ur.): *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik FF UL. 135–137.
- KOŠUTA, Miran, 2005: Obmejna brezmejnost. O slovenistiki ob (zahodni) meji in čez njo. Miran Hladnik (ur.): *Vloga meje*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 16). 83–85.
- –, 2007: Dihati slovensko, evropsko, svetovljansko ... Miran Košuta (ur.): *Živeti mejo*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 18). 7–10.
- –, 2009: Rojstvo italoslovenistike. *Jezik in slovstvo* 65/2. 103–105.

Delavnice in ekskurzija

HOTIMIR TIVADAR

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

hotimir.tivadar@ff.uni-lj.si

Pravorečje pri pouku v slovenskih šolah

V tem prispevku bomo poskusili osmisliti učenje pravorečja v osnovnih in srednjih šolah in izpostaviti njegovo uporabnost ter nujnost v sodobnem javnem nastopanju. Govorjeni knjižni jezik je samoumevna danost vsakega sodobnega jezika predvsem v javnosti in se ga naučimo načeloma v šoli. Posebno vlogo pri vzgoji kakovostnih govorcev imamo predvsem slavisti v celotnem izobraževalnem sistemu, zato moramo svoje znanje o pravorečju nenehno izpopolnjevati.

1 SMISEL UČENJA PRAVOREČJA V SLOVENSKIH ŠOLAH

Živi jeziki se zaradi raznolikosti jezikovnih zvrsti in njihovega nenehnega spreminjanja, kar ne nazadnje dokazuje živost in razvoj jezika, pogosto srečujejo z vprašanjem ustrezne kodifikacije in učenja kodificiranega govora, tj. knjižne izreke. V slovenskem prostoru prevladuje izraz »knjižni«, kar je ne nazadnje dokaz navezanosti slovenskega jezika na njegovo pisno podobo, ki je bila v 19. stoletju že sorazmerno jasno kodificirana (Tivadar 2014, Jesenšek 2010). Govorjena podoba slovenskega jezika pa je začetek enotne slovenske kodifikacije doživela konec 19. stoletja, kar se je nadaljevalo v 20. stoletju, v veliki meri uresničilo konec 20. stoletja (več o kodifikaciji govorne slovenščine in odnosu do pisnega jezika v Tivadar 2003, 2010a). Glede odnosa do govora pa je tudi v drugem desetletju 21. stoletja treba spregovoriti v razmerju do narečnega – vsakodnevni in lahko rečemo primarni govor je vsekakor narečje oz. geografsko ter tudi socialno pogojen zasebni govor, ki pa ga v zahtevnejših besedilih načeloma ne moremo dovolj funkcijsko polno uporabljati oz. za to uporabljamo knjižni jezik (Žele 2015). Za zahtevnejša besedila s vseslovenskim

značajem je torej načeloma uporabljan vseslovenski knjižni jezik, ki se ga priučimo v procesu izobraževanja: od vrtca, osnovne in srednje šole, ki se zaključijo z maturo, do fakultet, kjer je preko seminarskega dela lahko jedrno znanje še nadgrajeno. Kljub težjemu preverjanju in manjši objektivnosti je ustno preverjanje na fakultetah zelo pomembno.

1.1 »Neproblem« enotnosti in stabilnosti govorjene knjižne norme

Slovensko pravorečje se je kot obvezen del v vseh sferah javnega življenja začelo pojavljati šele po letu 1991, kljub izboljšanju statusa večine govorcev slovenščine v okviru obeh Jugoslavij glede na prejšnje državne tvorbe – med letoma 1919 in 1991 je bila še posebej v državnem in vojaškem smislu slovenščina zastopljena oz. manj prestižna kot »državna« srbohrvaščina (prim. Toporišič 1991: 155–165, Stabej 2015) in tudi zato se je v splošni javnosti ustvaril vtis boljših govorcev s srbohrvaškega območja (Javeršek 2013, Tivadar 2015). Šele z osamosvojitvijo oz. že kakšno desetletje prej je slovenski javni govor postajal prestižni izraz, kar se je potem odražalo tudi v razvoju medijskega govora (Tivadar 2008), o prestižnosti pa pričajo tudi mnoge retorične šole in izobraževanja govora v okviru nacionalne RTV (Rutar 2012). Kljub kritičnemu pogledu mnogih strokovnjakov za govor (prim. Šeruga Prek in Antončič 2003) prav množica retoričnih šol in govorjenih medijev dokazuje zanimanje za pravorečje in nakazuje pozitiven trend glede učenja in ustreznega statusa slovenskega pravorečja.

Glede na narečno raznolikost je slovensko pravorečje samo po sebi težavno določiti, še težje pa je potem ta pravorečna pravila dosledno upoštevati. V zadnjih 100 letih – od ustanovitve ljubljanske univerze leta 1919 – se je na Slovenskem oblikoval sorazmerno enoten govorjeni knjižni jezik. Njegova osnova je (če izvzamemo reduciranje samoglasnikov in tudi različne soglasniške asimilacijske procese) na eni strani govor jezikovno-ekonomsko-političnega osredja z Ljubljano kot prestolnico in njegov sorazmerno enotni osrednje-slovenski jezik s pretežno »gorenjskim« glasoslovnim sistemom, ki se je že v preteklosti oblikoval kot glasoslovna osnova knjižnega jezika, kar se nadaljuje tudi v sedanjosti, ko je vpliv središča na oblikovanje knjižne norme največji. Na drugi strani pa glede na procese poenotenja slovenskega knjižnega jezika – tako pisnega kot govorjenega jezika – in tudi nesporno dejstvo pisne priprave

vsakega javnega govornega nastopa nikakor ne moremo zanemariti vloge pisnega jezika, ki vpliva na odsotnost prej omenjenih samoglasniško-soglasniških asimilacijskih procesov, ki jih v knjižni izreki načeloma ni oz. jih je bistveno manj kot v osrednjeslovenskem govoru. Če k temu dodamo še opismenjevanje (od 1. razreda osnovne šole) in poslušanje ter pogovarjanje v vrtcu, kjer se začenja vzpostavljati javni govor, sta združevalna vloga pisnega jezika in njegov vpliv na pravorečje del tudi sodobnega slovenskega jezika. Na slovenskem regionalno in tudi čedalje bolj socialno razslojenem slovenskem prostoru je bila sicer določena stopnja »neenotnosti« normalna že v preteklosti, globalni razvoj in mobilnost govorcev pa je to samo še bolj izrazil. Jezikoslovci, še posebej slovenisti, se bomo morali še toliko bolj zavedati svoje spremljevalne in ne diktatorske vloge, moramo biti v sožitju z naravnim razvojem jezika, ki ga načeloma opisujemo in kvečjemu previdno usmerjamo, naravno reguliramo (Tivadar 2010b) – knjižnojezikovni normi pa dopuščamo prožno ustaljenost (Mathesius 1932 v Nebeská 1996: 28). Najlažje to svojo vlogo opravimo s kakovostnim poukom v šolah in vrtcih.

2 NUJNOST DOBREGA ZGLEDA UČITELJEV IN RAVNATELJEV

Osnovni del pouka v vrtcih in v nižjih razredih osnovne šole je dober zgled – vsak učitelj že s svojim govornim nastopom v razredu in na šolskih prireditvah, slovenist pa še toliko bolj pri branju pravljič, pesmi, odlomkov in drugih gradiv pri pouku slovenščine, oblikuje model javnega govorca. Kasneje se potem to nadgradi tudi z ozaveščanjem knjižne norme preko govornih nastopov učencev in konkretnim učenjem pravorečja – tako teoretično (učenje glasoslovnega sistema) kot tudi praktično – s primeri (poslušanje in komentiranje različnih knjižnih besedil). V idealnem šolskem sistemu, h kateremu moramo težiti, bi moral biti slovenist tudi opora drugim učiteljem, da bi bil govorni nastop učiteljev (in posledično učencev) pri vseh predmetih in na vseh prireditvah pravorečno in jezikovno ustrezen.

2.1 Pomen motivacije učencev za pravorečje

Problem lahko predstavlja motivacija učencev za učenje slovenske knjižne izreke, saj se načeloma govorcem, ki jim je slovenščina materni jezik, dodatno

učenje govora ne zdi nujno potrebno. Pri upravičevanju učenja pravorečja si lahko izjemoma pomagamo tudi z negativnimi zgledi (npr. poslancev in drugih politikov), vendar moramo pri tem ohraniti spoštljiv odnos, ki je temelj vsakega nastopa v javnosti. Tudi učence lahko opozorimo na njihove lastne napake v izreki. Predvsem pa jih moramo spodbujati pri govoru v slovenskem jeziku tudi na najzahtevnejši ravni, tj. knjižnem govoru. Dodatna motivacija je tudi primerjava s tujimi jeziki, ki lahko služijo kot ponazoritev, kako je treba tudi v slovenščini upoštevati kakovostni govor, knjižno izreko v javnosti. Učenje tujih jezikov (tudi na Slovenskem!) namreč ne poteka preko dialektov oz. sociolektov, ampak preko kakovostne in natančno določene knjižne izgovorjave, pa če govorimo o italijanščini, nemščini ali globalni angleščini ... In obvladanje kakovostne izreke je pri jeziku z majhnim številom govorcev, kot je slovenščina, kvečjemu še pomembnejše. Poleg tega je seveda treba spoštovati tudi vse druge neknjižne zvrsti, ki pa ne morejo prevzemati vseslovenske sporazumevalne in nacionalne reprezentativne funkcije knjižnega jezika.

2.2 Vpliv realnega javnega govora

Zaradi množice različnih govorjenih medijev na Slovenskem je prisotnih mnogo različnih, tudi od knjižnega jezika precej oddaljenih, lahko rečemo nekakovostnih govorcev v javnosti. In prav šola mora opozoriti na te odklone in učencem, še posebej pa dijakom predstaviti pozitivne zglede ter opozoriti na slabe govorne prakse. V množici medijskih osebnosti namreč lahko še posebej na nacionalnem radiu in televiziji, pa tudi na komercialnih medijih, najdemo tudi dobre govorce, tako v izraznem (pravorečnem) kot vsebinskem smislu. Na osnovi tega realnega govora potem gradimo naš pravorečni pouk.

2.3 Pravorečje in govorne vaje pri pouku slovenščine

Vsak profesor slovenščine načeloma obvlada osnove slovenskega glasoslovja, ki jih mora prenesti na svoje učence. Sedanji učni načrti sicer opredeljujejo glasoslovje v manjši meri, kot bi bilo potrebno – manj kot 5 % (več o tem Tivadar 2015). Zato je potrebna zavestna odločitev za nenehni »govorni trening« in ustrezno (neagresivno) opozarjanje na kakovostno izreko tako pri

recitacijah in drugem interpretativnem branju, kot tudi pri ustnem preverjanju in drugih javnih nastopih.

Na letošnji slavistični delavnici bomo predvsem ponovili osnove slovenskega glasoslovja in izmenjali izkušnje, kar pomeni obojestransko korist in znanstveno-strokovno rast vseh nas.

Za pravorečne vaje lahko služijo tako pesmi (tudi pete, npr. zimzelene popevke), kot tudi krajše zgodbe, ki jih lahko onaglasimo z naglasnimi znamenji in označimo variante fonemov, ki se razlikujejo od osnovnih (»črkovnih«) variant fonemov – npr. lípa in bíl [-u]. Učenci tudi pripravijo različne govorne predstavitve, ki naj načeloma ne bodo ocenjevane, vsekakor pa naj bodo primerno (torej ne preveč strogo) opozorjeni na neknjižne prvine v svojem govoru. Ocenjevanje govora (pravorečja) pa naj bo v končni fazi tudi del ocenjevanja, saj je na ta način dan pomen tudi temu delu pouka slovenščine. Poleg tipičnih pravorečnih napak – napačno naglasno mesto, neknjižni izgovor fonemov in njihovih variant (narečna zaznamovanost), (ne)smiselno poudarjanje – morata biti ustrezno vrednotena tudi npr. monotona intonacija in pretirano poudarjanje, ki je pogosto izumetničeno, hiperkorektno, posledica tudi slabih zgledov govorjenih medijskih postaj. Ob kakovostni – tudi pisni – pripravi na govor ter izvedeni govorni vaji že doma (tudi pred ogledalom) so vse napake sorazmerno enostavno popravljive. Seveda pa to zahteva dodaten trud in usmeritev pouka slovenščine v smer govora. Saj je govor v nas, kot bi rekel profesor retorike in fonetike Ivo Škarić (1988), le vase se moramo zazreti in ga bomo našli.

LITERATURA

- JAVERŠEK, Mateja, 2013: *Retorično-govorno izobraževanje v Sloveniji in na Hrvaškem. Diplomsko delo*. Ljubljana: Oddelek za slovenistiko FF.
- JESENŠEK, Marko, 2010: Slovenski knjižni jezik med središčem in obrobjem – normativnost in/ali partikularizem. Irena Novak Popov (ur.). *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 21). 13–22.
- NEBESKÁ, Iva, 1996: *Jazyk, norma, spisovnost*. Praga: Karlova univerza.
- RUTAR, Simona, 2012: *Pregled izobraževanja govorcev v medijih (RTV Slovenija vs. retorične šole)*. *Diplomsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

- STABEJ, Marko, 2015: L'État, ce n'est pas moi. Hotimir Tivadar (ur.): *Država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Ljubljana: Znanstvena založba FF (SSJLK, 51). 27–36.
- ŠERUGA PREK, Cvetka, ANTONČIČ, Emica, 2003: *Slovenska zborna izreka. Priročnik z vajami za javne govorce (knjiga in zvočna zgoščanka)*. Maribor: Aristej.
- ŠKARIČ, Ivo, 1988: *U potrazi za izgubljenim govorom*. Zagreb: Školska knjiga.
- TIVADAR, Hotimir, 2003: Aktualna vprašanja slovenskega pravorečja. Stanisław Gajda in Ada Vidovič Muha (ur.): *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa*. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej; Ljubljana: Filozofska fakulteta. 281–299.
- –, 2008: Pravorečje, knjižni jezik in mediji. Mateja Pezdirc Bartol: *Slovenski jezik, literatura, kultura in mediji*. Ljubljana: Znanstvena založba FF (SSJLK, 44). 24–35.
- –, 2010a: Slovenski jezik med knjigo in Ljubljano. Irena Novak Popov (ur.): *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 21). 25–35.
- –, 2010b: Gradivna utemeljenost opisa slovenskega govorjenega (knjižnega) jezika. Andreja Žele in Vojko Gorjanc (ur.): *Izzivi sodobnega jezikoslovja*. Ljubljana: Znanstvena založba FF.
- –, 2014: Nacionalno v slovenskem jeziku. Marko Jesenšek (ur.): *Slovenski jezik na stičišču več kultur*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti. 266–279.
- –, 2015: Vloga govora in njegovo poučevanje v slovenskih osnovnih in srednjih šolah. *Jezik in slovstvo*. [V tisku].
- TOPORIŠIČ, Jože, 1991: *Družbenost slovenskega jezika*. Ljubljana: DZS.
- ŽELE, Andreja, 2015: Do kod sežeta dejanska raba in funkcijskost slovenščine? Hotimir Tivadar (ur.): *Država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Ljubljana: Znanstvena založba FF (SSJLK, 51). 37–42.

MOJCA SMOLEJ

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

mojca.smolej@ff.uni-lj.si

O težavah pri pouku skladnje

Izpostavili bomo dva različna, a obenem medsebojno tesno povezana elementa: (1) teorijo besednih vrst na Slovenskem in (2) teorijo psevdohipotakse v povezavi s problematiko stavčnočlensko analize in teorijo S-struktur.

1

Razumevanje **besednih vrst** in njihovo dobro prepoznavanje je ključno oz. izhodiščno za skladijsko analizo oz. stavčnočlensko analizo, zato se bomo najprej ustavili pri pregledu trenutnega stanja besednovrstne teorije na Slovenskem. Že bežen pregled sodobnih jezikoslovnih priročnikov (npr. SSKJ2, Slovenska slovnica, Slovar členkov) in avtomatskih označevalnikov (npr. korpus JOS, Skladijski razčlenjevalnik, oblikoslovni označevalnik Obeliks) pokaže, da si nasprotujejo glede besednovrstnih opredelitev.

To se lepo vidi že pri preprostih primerih, kot je npr. stavek »*Da te ni sram!*«. Navedeni priročniki in označevalniki namreč besedo *da* besednovrstno opredeljujejo različno. Pojavljajo se tri različne besednovrstne oznake: členek, veznik in veznik v členkovni vlogi. Nejasnost je večinoma posledica večfunkcijskosti določenega leksema. Npr. beseda *da* je primarno besednovrstno opredeljena kot podredni veznik. Pod določenimi pogoji veznik *da* delno izgubi svojo primarno funkcijo izražanja podrednega skladijskega odnosa in zadobi novo funkcijo izražanja modifikacijske vrednosti. Primarna funkcija besede *da* se tako zakrije, vendar še vseeno ostaja prisotna, saj je del modifikacijske vrednosti besede *da* tudi izražanje navezovanja na kontekst.

Med samo delavnico si bomo v povezavi s problematiko besednih vrst ogledali tudi nekatere avtomatske označevalnike za slovenski jezik.

2

Stavčnočlenska analiza nemalokrat predstavlja vir težav, saj sama teorija stavčnočlenske analize ni postavljena na trdnih in jasnih merilih.

Med delavnico bodo izpostavljeni nekateri težji primeri stavčnočlenske analize. Pomagali si bomo s teorijo **psevdohipotakse**, ki kaže, da je v jeziku vse polno ekspresivnih stavčnih struktur, ki vstopajo v priredna ali podredna razmerja s pred ali za njimi stoječimi stavčnimi strukturami le na formalno skladenjski ravni, na pomenski ravni ostaja to razmerje (smiselno) neizpolnjeno oz. prazno, lahko pa prihaja tudi do neprekrivnosti pomenske oz. globinske ravni s strukturno/površinsko ravno.

Stavčnočlensko bomo analizirali avtentične primere, kot so npr.:

- Če kdaj, potem prav leta 1988 ni bilo razloga za beg iz Slovenije.
- Če se na glavo postaviš, ne dam.
- V mjuziklu *Poletje v školjki 2* so pootročeni najstniki – nihče v tem filmu ne pije, kadi ali preklinja, kaj šele, da bi užival kake substance ali pa mislil na seks! – zbežali v ples.
- Preden greš na izpit, glej, da vse še enkrat ponoviš.
- Če je bilo lani 100 študentov, jih je letos le še 40.

3

Ker **teorija S-ov** še vedno zapolnjuje nekaj strani osnovnošolskih in srednješolskih učbenikov, prav tako pa tudi nekaj strani *Slovenske slovnice* (2004), se bomo ustavili tudi pri razumevanju S-teorije, predvsem pa si bomo zastavili vprašanje, kakšen je smisel in doprinos obravnavane teorije k spoznavanju zakonitosti skladnje slovenskega jezika. Tudi tu bomo analizirali težje avtentične primere oz. primere, za katere obravnavana teorije ne ponuja rešitev.

ALOJZIJA ZUPAN SOSIČ

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

alozija.zupan-sosic@ff.uni-lj.si

Sodobna slovenska književnost

Sodobna slovenska književnost je pester in nedokončan proces, na katerega so vplivali (in še vplivajo) politični premiki, družbene preobrazbe in literarna dogajanja, npr. osamosvojitve, nastanek nove države Slovenije, tranzicija, evropeizacija, digitalizacija, spletno mreženje, promocija uspešnic. V slovenski književnosti na koncu 20. in začetku 21. stoletja je narodnostna identiteta prepustila prednost osebni identiteti in spleenu postmodernega subjekta, odetega v novoveški hedonizem, kar je izoblikovalo naslednje značilnosti: prilagojenost bralnemu horizontu, rahljanje meja med kvalitetno in trivialno književnostjo ter oživljanje zanimanja za različne žanre in literarne učinke. Sodobna slovenska književnost (1980–2015) spada namreč v širši družbeno-kulturni pojav, imenovan postmoderna, za katero je značilen literarni eklekticizem; obdobje torej ni enotno, saj v njem soobstajajo različne smeri (npr. (post)modernizem) ter sinkretizem zvrsti, vrst, žanrov, oblik, načinov, stilov in poetik, med katerimi prednjači realistična tehnika (npr. transrealizem).

Kljub temu da je sodobna slovenska književnost naša stara znanka, saj nas spremlja že skoraj pol stoletja, se včasih še obnašamo, kot da je nepovabljen gostja, in namesto da bi nas razveseljevala s svojo drugačnostjo, nas spravlja v nelagodje. Delavnica z naslovom Sodobna slovenska književnost bo poskušala približati nekaj (npr. odlomek iz romana *Prišleki* L. Kovačiča ter pesmi J. Detele, B. Korun in M. Komelja) sodobnih besedil tako, da bo najprej pojasnila temeljne značilnosti sodobne književnosti na splošno, nato pa s primerjalno analizo izbranih besedil ponudila možnosti za razmišljanje, razlaganje, primerjanje in opomenjanje. Delavnica bo upoštevala želje učiteljev slovenščine, da se

pri različnih seminarjih vključijo tudi besedila, ki so v učnem načrtu, in tako pomagala odpirati nove perspektive »šolske interpretacije«.

Sodobno književnost še vedno označujemo z izrazi, s katerimi so jo poimenovali ob njenem rojstvu, tj. na prelomu prejšnjega stoletja in na začetku 20. stoletja: razosebljanje, jezikovna magija, ustvarjalna domišljija, dehumanizacija, urbanost, izrekanje neizrečenega, sugestivnost in disonančna napetost. Ker se sodobna književnost običajno izogiba komunikativni udobnosti in se odpoveduje humanosti v tradicionalnem smislu, tj. doživetju, sentimentu, velikokrat celo (pesnikovemu) jazu, lahko vzbuja v bralcih negotovost, nelagodje ali celo odpor. Čim prej bomo priznali to njeno značilnost, tem lažje jo bomo sprejeli kot dobrodošlo gostjo. Nelagodje pri branju ali interpretaciji književnosti je običajen pojav, ki ga je treba reflektirati ter analizirati drugačnost in (celo) tujost sodobne literature. Književnost namreč omogoča bralcu razumevanje tuje izkušnje, možnost razpiranja drugemu in odprtost do Drugega. Oza-veščanju drugosti (tujosti) bomo v literarni delavnici pridružili še razliko med bralčevo identifikacijo in literarno empatijo. Najlažje to razliko ponazorimo z razliko med empatijo in simpatijo, pojasnjeno kot razliko glede na prevlado čustev ali razuma, čeprav je za oba pojava značilna prepletenost obeh, npr. čustev in razuma. Če je empatija sposobnost, da se v mislih postavimo na mesto drugega in razumemo situacijo, ne da bi se pri tem nujno čustveno vživeli in se z njim strinjali, je simpatija ravno obratno; sposobnost podoživljati čustva drugega, ne da bi se nujno tudi razumsko postavili na njegovo mesto. Pri empatiji delujejo tako čustva kot razum, medtem ko pri naivni bralni identifikaciji prevladujejo čustva v smislu simpatije, kar je pripeljalo celo do napačnih bralnih napotkov ali t. i. afektivne zmote, po kateri naj bi brali ali razlagali samo like, ki so nam simpatični oziroma književnost, ki nam je všeč.

MARJAN DOLGAN

Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU

Vznemirljiva literarna Ljubljana

Avtor *Literarnega atlasa Ljubljane* bo občinstvo popeljal s Trga francoske revolucije po Vegovi ulici na Kongresni trg ter v Valvasorjevo in Tomšičevo ulico. Vmes bo med drugim izvedelo: Kje je kmetijstvo izvedlo največje posilstvo gledališča v zgodovini slovenske književnosti? Kje so hranili skrivni fond D? Kdo je bil zgrožena priča aretacije v NUK-u? Kdo je zahajal v Pekel? Kje je pandemij in kdo ga je opisal? Kdo je oprezal za mladim dekletcem pred Nunskim samostanom? Kje je policija vohljala za književnikom z mikrofonom in kdo ga je našel? Katero stavbo krasi »češpljev kompot« in kateri oblastnik je naskočil književnike v privesku stavbe?

Priznanja Slavističnega društva Slovenije

Priznanji za posebne dosežke na pedagoškem področju

JOŽICA JOŽEF BEG

Jožica Jožef Beg, profesorica slovenščine in diplomirana bibliotekarka, poučuje slovenščino v različnih programih na Šolskem centru Novo mesto. V svoji 31-letni karieri je na pedagoškem in raziskovalnem področju ustvarila bogat in raznovrsten opus.

Svoj prvi učbenik z naslovom *Slovenska književnost* je izdala leta 1997 pri DZS in od takrat tudi sicer sodeluje z DZS, Izobraževalno založništvo, saj je bila recenzentka učbenikov in delovnih zvezkov za književnost v programih poklicno-tehniškega izobraževanja, prenovljenih učbenikov za književnost v programih srednjega poklicnega izobraževanja ter učbenikov in delovnih zvezkov za jezikovni pouk v programih srednjega poklicnega izobraževanja. Je tudi soavtorica učbenika *Slovenski jezik* in prenovljenega učbenika za književnost *Slovenska književnost za programe nižjega poklicnega izobraževanja*, učbenika in delovnega zvezka *Slovenski jezik* za pouk slovenščine v programih poklicno-tehniškega izobraževanja ter priročnikov *Slovenščina 1–5* iz zbirke *Obvladam* (2012–2014).

Pri poučevanju posebno skrb namenja metodam in oblikam dela ter sledi novostim v pedagoški stroki. Že od nekdaj je posebno pozornost posvečala medpredmetnemu povezovanju in svoje izkušnje uporabila tudi pri delu v srednji šoli – še pred prenovo srednješolskih učnih načrtov 2008. Cilj takšnega dela je spodbujanje bralnih interesov in navad.

Primeri takšnih projektov so:

- *Srednji vek – viteštvo (snemanje učne ure o viteštvu in prizora Kako se je dal don Kihot poviteziti, 2006/2007),*
- praznovanje 500-letnice rojstva Primoža Trubarja (koordinacija dogodkov na Šolskem centru Novo mesto, somentorica pri nastajanju publikacije *Primož Trubar in njegov čas v zrcalu sodobnosti, 2007/08),*
- polurna učna ura z igranimi prizori *Gledališče v antični Grčiji, 2008/2009,*
- »prevajanje« *Kuharskih bukev* Valentina Vodnika v sodobno slovenščino, 2009/10,
- Domače branje malo drugače – snemanje prizorov iz prebranih del (žanrska besedila), 2011/12, 2013/14.

Projekte je predstavljala tudi v javnosti: na seminarjih študijske skupine za slovenščino, na simpoziju Posodabljanje gimnazijskih programov, obsežnejši prispevek za priročnik za slovenščino, ki ga izdaja Zavod RS za šolstvo. S predavanjem je sodelovala na slavističnem kongresu 2012 v Kopru; jeseni 2014 pa na simpoziju Obdobja.

Poleg pedagoškega dela se je v letih 2009 in 2011 ukvarjala s sistematičnim raziskovanjem mladinske književnosti med narodnoosvobodilnim bojem in o tem objavila članek v *Jeziku in slovstvu* (2011).

Pomembno področje njenega dela je razvijanje bralne pismenosti in kulturne zavesti pri dijakih, kar se odraža tudi v raziskovalnem delu na področju didaktike književnosti. Julija 2015 je zaključila tretjestopenjski doktorski program slovenščine na Filozofski fakulteti z zagovorom doktorske disertacije *Razvijanje ključnih zmožnosti pri književnem pouku v gimnaziji*. V času študija je objavila članke v zborniku SdS in simpozija Obdobja, *Slovenščini v šoli* ter v znanstveni monografiji *Svetovne književnosti in obrobja* (Studia litteraria).

Sanja Kostanjšek

DANICA RANGUS

Danica Rangus je uspešna profesorica slovenščine na osnovni šoli Center v Novem mestu. Da je tako, pričajo njeni učenci, ki jim posreduje kakovostno znanje in jih motivira za ustvarjalne dejavnosti, tako da so pogosto dobitniki priznanj in nagrad. K njenim pedagoškim presežkom že leta sodi tudi mentorstvo študentom slovenistike na pedagoški praksi, ki vsako leto znova hvalijo njeno pedagoško odličnost in požrtovalnost.

Posebna pedagoška dejavnost, ki jo je avtorica nadgradila tudi z raziskovalnim delom v diplomski nalogi Jezikovne počitnice: model poučevanja zamejskih otrok v Sloveniji (Maribor 2003) in objavami v strokovnem tisku, je sodelovanje v projektu Jezikovne počitnice, ki se že desetletja odvijajo za mlade koroške Slovence v Novem mestu.

Skupaj z Vladimiro Korošec, avtorico znanega gimnazijskega delovnega zvezka Stezice do besedne umetnosti, sta po tem zgledu sestavili delovni zvezek Stopinjice v svet književnosti (2009) za osnovnošolce zadnjega triletja, kakovostno gradivo, ki prek domiselno oblikovanih miselnih vzorcev posreduje obravnavo besedil ter sistematičen pregled literarnoteoretskih pojmov in literarnozgodovinskih obdobj, s čimer tudi osnovnošolcem omogoča na enostaven način pridobiti poleg recepcijske sposobnosti še temeljno sistemsko literarno-kulturno znanje.

Danica Rangus je bila od leta 2006 do 2015 predsednica Slavističnega društva Dolenjske in Bele krajine. Po njenim vodstvu je bilo to pokrajinsko društvo eno najbolj delavnih v okviru Zveze društev SdS. Spodbujala je druženje med slavističnimi društvi iz različnih pokrajin, posebno Goriške, organizirala literarnozgodovinske ekskurzije in različna strokovna predavanja. Odlično je znala vzpostaviti in ohranjati stike med ljudmi.

Ker je Danica Rangus tudi rusistka, je pedagoško in organizacijsko dejavna tudi na tem področju. Aktivno sodeluje v Društvu Slovenija-Rusija, v katerem je članica upravnega odbora. Za področje Dolenjske in Bele krajine organizira

obisk slovesnosti pri Ruski kapelici pod Vršičem in skrbi za popularizacijo ruskega jezika in kulture.

Kot učiteljica ruščine je sodelovala pri več državnih in mednarodnih projektih, povezanih s tem jezikom. Na šoli, kjer poučuje, vodi rusistični krožek in skrbi za to, da na šoli izhaja glasilo v ruščini. Za učence je uvedla rusko bralno značko, gimnazijce pa pripravlja na letno vsedržavno tekmovanje v znanju ruščine.

Danica Rangus se z uspešnim vsestranskim pedagoškim in organizacijskim delom na svoji šoli in v širši skupnosti odlikuje kot strokovno temeljita, ustvarjalna in komunikativna osebnost, za katero je prav, da ji ob željah za nadaljnje uspehe priznanje za uspešno pedagoško in organizacijsko delo na področju slovenistike in rusistike izreče tudi Slavistično društvo Slovenije.

red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Priznanja najboljšim dodiplomskim študentom

MARTINA EYER

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Martina Eyer se je v diplomskem delu Dediščina latinske somatske in živalske frazeologije v slovenščini lotila doslej neovrednotenega razmerja med frazeologijo v latinskem in slovenskem jeziku. Latinščina ima posebno mesto pri odnosu slovenskega prostora do prevzemanja tujejezičnih prvin, klasični jeziki namreč niso bili predmet jezikovnega purizma. Različne zbirke latinskih pregovorov, sentenc, rekov ipd., tudi s slovenskimi ustreznici, so redno nastajale tudi pri nas, nobena med njimi pa ni plod jezikoslovnega dela niti ni bila s tega vidika preverjena, zato diplomsko delo Martine Eyer nekaj pove tudi o tem.

Čeprav je delo glede gradivnih virov omejeno na eno zbirko (S. Banič: *Latinski pregovori, izreki in izrazi*, 2. izdaja, 1996) in slovar (J. Pavlica: *Frazeološki slovar v petih jezikih*, 1960), je bilo slovarsko preverjeno s SSKJ in Kebrovim *Slovarjem slovenskih frazemov* (2011), glede rabe pa korpusom *Gigafida*.

Raziskava frazeologije je usmerjena na dve vrsti frazemov, ki spadata med obsežnejše posebne skupine, to so frazemi s sestavinami, ki poimenujejo dele telesa in živali. Namen avtorice ni bil natančneje spremljati poti posameznih frazemov do slovenščine, temveč odkriti, kako podobni in koliko prekrivni sta latinščina in slovenščina v okviru izbranega frazeološkega gradiva. Izhajala je iz dveh hipotez: prvič, da bo prekrivnost med latinskimi in slovenskimi frazemi velika, in drugič, da bo prekrivnost pri živalskih frazemih manjša kot pri somatskih. Iz omenjenih virov je zbrala 576 frazemov (56,6 % somatskih in 43,4 % živalskih) in jih razvrstila v 3 skupine: popolnoma prekrivni (somatski 12,3 %/živalski 11,2 %), delno prekrivni (54/72,49) in neprekrivni (33,7/16,4). Podrobnejša raziskava je bila nato namenjena skupini delno prekrivnih frazemov. S tem je bilo glede na stopnjo ustaljenosti – le-ta je bila določana glede na (ne)prisotnost enot v slovarjih (SSKJ, SSF) in korpusu Gigafida – mogoče to skupino frazemov razdeliti na tiste, ki so bliže popolni prekrivnosti, in tiste, ki so bliže neprekrivnosti (oz. neprisotnosti v slovenščini). Točka delitve so bili frazemi, ki izkazujejo enako »sliko« (»miselno predstavo«), a jih lahko pričakujemo v več različnih variantah, morda celo (še) brez dokončno ustaljene (jezikovne) oblike – v tem primeru je avtorica poskušala ugotoviti, po kateri poti prihaja do (morebitnega) ustaljevanja (praviloma seveda prek angleščine). Z dodatno raziskavo je avtorica analizirala še pogostnost posameznih frazemskih sestavin v primerjanih frazemih.

Diplomsko delo Martine Eyer je izvirno delo, pri katerem je študentka pokazala veliko mero samostojnosti, v iskanju možnosti za primerjavo tudi inovativnost. Ker gre za slovenistično diplomsko delo, je jezikovna in slogovna neoporečnost samoumevna.

red. prof. dr. Erika Kržišnik in doc. dr. Matej Hriberšek

PIA ŠLOGAR

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Pia Šlogar, diplomantka bohemistike in polonistike na Filozofski fakulteti UL, je med študijem dosegala nadpovprečne rezultate na različnih ravneh. V času študija je redno pomagala pri pripravi različnih projektov: Slovanskih večerov in čajank, večeru poezije v Radovljici ob dnevu spomina na Rozko Štefan, simpoziju o Czesławu Miłoszu, sejmu Liber.ac itd. V okviru obštudijskih dejavnosti je bila pobudnica uspešnih projektov: urednica in lektorica oddelčnega časopisa *Slavko* (še vedno deluje kot zunanja sodelavka), ustanovna članica in generalna sekretarka Društva študentov slavistike Filoslav (2012–13) in demonstratorka na oddelku za slavistiko (2010–12).

Svoje znanje je nadgrajevala z obiski poletnih jezikovnih šol v Pragi, Lublinu, Varšavi, Częstochowi, Torunju in Olomoucu, maja 2012 pa je pridobila certifikat na ravni B2 iz znanja poljščine kot tujega jezika. Bila je na dveh študijskih izmenjavah: v Vroclavu (2011/12) in na Univerzi v Gdansku (2013/14).

Že na začetku študija je predstavila prevod poezije Pavla Zajíčka (2010), nadaljevala pa s prevajanjem poezije češkega avtorja Miroslava Holuba pri prevajalskem projektu pod vodstvom Jane Šnytove, v okviru katerega je izšla zbirka *Nesrečno srečni* (2012). Prevajalske izkušnje je nabirala v okviru *Prevajalnice* (JSKD Slovenija), delo je leta 2013 obrodilo izid zbirke *Gostilniške in vaške zgodbe* kantavtorja Václava Koubka.

Septembra 2015 je z dvema diplomama študij zaključila z odliko. Izjemno visoko raven je dosegla na področju poljskega jezika in književnosti. Za diplomsko delo *Ekspresivno zaznamovane besede v kašubščini, zbrane na podlagi pogovorov, izvedenih med mladimi Kašubi* pod mentorstvom Marie Wtorkowske ter somentorice Małgorzate Klinkosz je decembra 2014 prejela Prešernovo nagrado FF Univerze v Ljubljani. Z diplomskim delom, ki je napisano v slogovno zgledni in strokovni poljščini, je segla na povsem neraziskano področje

jezikovnega fenomena pogovorne kašubščine. Delo je oprto na najnovejših lingvističnih metodah in je za poljsko ter kašubsko jezikovno okolje inovativno ter poleg raziskovalne nosi tudi praktično vrednost, saj je avtorica s svojim izvirnim, tehnično preiščljenim pristopom in preglednim slovarjem spodbudila k širšim diskusijam ter odprla možnosti za nadaljnja raziskovanja tega izredno slabo raziskanega področja.

Oktobra 2015 bo vpisala na doktorski študij na Filološki fakulteti Univerze v Gdansku. Svoje ugotovitve redno predstavlja na državnih in mednarodnih konferencah ter objavah v priznanih kašubskih ter poljskih publikacijah (*Językowy, literacki i kulturowy obraz Pomorza, Acta Cassubiana*). V akademskem letu 2014/2015 je aktivno sodelovala na treh mednarodnih konferencah v Pragi, Opolu in Lizboni ter treh poljskih konferencah.

Na Univerzi v Gdansku je tesno povezana z lektoratom slovenščine, prav tako pa od februarja 2015 izvaja lektorat kašubščine.

doc. dr. Maria Wtorkowska

MOJCA MARIČ

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru

Magistrsko delo Mojce Marič z naslovom *Diskurzivne strategije konstruiranja etničnih identitet v slovenskem medijskem diskurzu: paradigmatški zasuk po letu 1991* se umešča na področje kritičnih diskurzivnih študij. Avtorica uporabi diskurzivno-historični pristop h kritični diskurzivni analizi, kakor ga je razvila Ruth Wodak, da ugotavlja spremembe v diskurzivnih strategijah v historičnem in družbeno-političnem kontekstu.

Avtorica proučuje politične jezikovne manifestacije, konkretno jezikovna in diskurzivna

sredstva, s katerimi jezik odraža in sočasno konstituira etnocentrične ideološke predpostavke v diskurzu. Ker je raziskovanje jezika in politike predvsem inter-oz. transdisciplinarno, avtorica diskurzivno teorijo povezuje s sociološkimi koncepti, teorijo ideologij, politično teorijo in historično analizo. Polje delovanja, ki ga avtorica izbere za analizo, je medijski diskurz. Kot gradivni vir uporabi časopis *Delo*, in sicer analizira izbrane članke iz dveh časovnih obdobj; prelomnico ji glede na ekonomske in družbeno-politične spremembe povsem upravičeno predstavlja formalna samostojnost Slovenije leta 1991. Avtorica namenja osrednjo pozornost analizi reprezentacije družbene realnosti, aplicirane na primer t. i. tretjega sveta, in ugotavlja, da je *Delova* retorika, vezana na reprezentacijo držav, ki jih Zahod z neokolonizacijo spreminja v »tretji svet«, v prvih dveh desetletjih izhajanja časopisa predvsem protiimperialistična, po letu 1980 zaznava vpliv zahodnih koncepcij, vpeljava evfemističnega leksikalnega para *pomoč – razvoj* in kategorizacijo držav v *razvite* in *manj razvite*, v diskurzu po letu 1991, ko je prišlo v slovenski politični ekonomiji do neoliberalnega obrata, pa opaza prevladujočo neoliberalno retoriko. Diskurz po letu 1991 prav tako izkazuje, kot ugotavlja avtorica, ideološko izenačitev Evrope z Evropsko unijo in kategorizacijo držav v *evropske* in *neevropske*, utemeljeno na notranji hierarhični delitvi na zgodovinsko in civilizacijsko središče ter periferijo. Kolo-kacija *neevropske države* je, kot avtorica dokazuje s pomočjo Balibarjeve in Wallersteinove politične teorije, v slovenskem medijskem tisku uporabljena kot sredstvo ločevanja in hierarhičnega umeščanja držav, hkrati pa tudi nezavednega pristajanja na lastno periferno pozicijo znotraj notranje evropske delitve.

Magistrsko delo Mojce Marič odlikujejo bogato interdisciplinarno teoretsko znanje, kritična jezikovna zavest in zavezanost družbeni spremembi. Delo predstavlja, če uporabimo besede Normana Fairclougha, transdisciplinaren dialog med kritično diskurzivno analizo in »novo sociologijo kapitalizma«. Z izsledki, ki jih prinaša, je pomembno za področja (kritične) diskurzivne analize, sociolingvistike, medijskih študij in političnih znanosti, in to tako v slovenskem kot mednarodnem prostoru.

doc. dr. Branislava Vičar

ANA JURKOVIČ

Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem

Ana Jurkovič je v magistrskem delu z naslovom *Slovenščina za vsak žep: Računalniška aplikacija za začetno učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika* oblikovala teoretične koncepte in smernice za izdelavo računalniške aplikacije za učenje slovenščine na ravni A1, ki sledi didaktičnim načelom in komunikacijskemu modelu poučevanja jezika. S tega zornega kota si je tudi zastavila hipoteze, ki se nanašajo na vprašanje, ali je interaktivne računalniške aplikacije mogoče oblikovati za samostojno učenje SDTJ ali pa so le dodatek pri poučevanju. Obenem jo je zanimalo, ali je računalniško aplikacijo mogoče oblikovati za učenje začetnikov. Predstavila je temeljne koncepte s področja metod učenja in poučevanja, nato pa prešla k tematiki poučevanja SDTJ; pri tem je podrobneje opisala komunikacijski pristop, medkulturno učenje, didaktična načela in testiranje. V osrednjem delu naloge je na osnovi omenjenih teoretskih konceptov predstavila korake pri izdelavi računalniške aplikacije za učenje tujega jezika, ki bi služili pri izdelavi podobnih aplikacij na področju didaktike drugega/tujega jezika v domeni jezikoslovcev. Ta del naloge odlikujejo na eni strani velika pozornost, namenjena vključevanju teoretskih spoznanj, na drugi strani pa zelo sistematično opisani koraki in dileme pri izdelavi konkretne aplikacije. Teoretični in praktični del sta tako zelo smiselno povezana, posebej dragoceni del magistrskega dela pa je tudi že izdelana poskusna verzija aplikacije, ki je v sodelovanju z računalničarjem bila izvedena zelo profesionalno in izvirno. Tudi izdelana računalniška aplikacija kaže na odlično razumevanje teoretskih spoznanj in pomena njihovega vključevanja v samo izdelavo aplikacije. Obenem pa je aplikacija izdelana z izjemnim posluhom za potrebe neposrednega učnega procesa in učečih se in je plod že tudi kar številnih pedagoških izkušenj.

Ana Jurkovič je bila ves čas svojega študija dejavna še na več drugih področjih, ki so v zvezi s študijem in fakulteto, saj je bila predstavnica letnika, tutorica, pobudnica ustanovitve Lektorskega krožka UP FHŠ in moderatorica Googlove skupine Lektorski krožek UP FHŠ. Pomagala pri izvedbi informativnih dnevor, sodelovala pri oddelčnih dogodkih (Tomšičev študentski simpozij, Od listanja do klikanja), delovala vsestransko povezovalno. Več let je pod mentorstvom mag. Vladke Tucovič sodelovala v skupini študentk, ki so dijakom in študentom tujcem nudile brezplačno pomoč pri učenju slovenskega jezika, za kar je prejela tudi priznanje na razpisu Naj prostovoljka leta 2011 in 2012, ki ga podeljuje Mladinski svet Slovenije. Poleg tega si je izkušnje nabirala že tudi kot učiteljica slovenščine za tujce na jezikovni šoli Nista in na Tehniški šoli Koper.

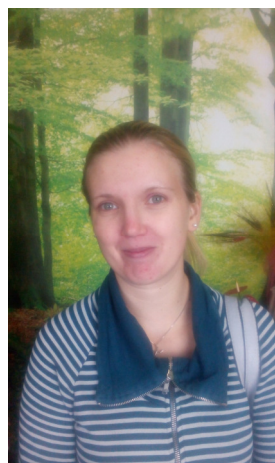
Študentka Ana Jurkovič s svojim delovanjem, ki vedno vključuje navdušenje za stroko, med študijske kolege in sodelavce vnaša veliko mero optimizma in pozitivne energije.

izr. prof. dr. Vesna Mikolič

MARJANA GABRIJELČIČ

Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici

Slovanski predponski glagoli ostajajo aktualna tema, v zadnjem času še posebej z vidika razumevanja odnosa med besedotvorjem in skladnjo ter preverjanja različnih modelov skladnje naravnega človeškega jezika. Marjana Gabrijelčič, diplomantka prvostopenjskega programa, v diplomskem delu *Slovenska glagolska predpona ob- s pomenom vztrajanja v luči leksikalno-nadleksikalne delitve in hierarhije predpon* obravnava slovensko glagolsko predpono ob- v rabi s pomenom vztrajanja v stanju. Obravnava izhaja iz trditev v mednarodni literaturi, ki med slovanskimi glagolskimi predponami

prepozna dve oziroma tri večje skupine, v eni različici tega pristopa pa predpone še podrobneje razvršča v jasno urejeno skladenjsko hierarhijo. Drugi slovanski jeziki produktivne predponske rabe s pomenom vztrajanja v stanju očitno ne poznajo, zato ne preseneča, da ta raba z ozirom na omenjeno delitev in skladenjsko hierarhijo še ni bila uvrščena. Študentka je v nalogi slovenske glagole z vztrajalnim ob- sistematično podvrgla vsem testom, s katerimi so bile razvrščane druge predpone. Ugotovila je, da se vztrajalni ob- glede na večino testov obnaša kot nadleksikalna predpona, natančneje pa kot najnižja nadleksikalna predpona. Hkrati je ugotovila, da pri obnašanju vztrajalnega obzasledimo tudi nekaj značilnosti, ki so, če je ob- najnižja nadleksikalna predpona, nepričakovane in s tem potencialno postavljajo pod vprašaj zanesljivost nekaterih predhodno predlaganih testov. S poskusom opredelitve in razvrstitve vztrajalne rabe predpone ob-, kot tudi z ovrednotenjem zanesljivosti predhodno uporabljenih testov, je diplomska naloga prispevala nov kamenček v mozaik prizadevanj za ustrezno razumevanje in modeliranje slovanskih predponskih glagolov. Študentka je z delom usvajala veščine sistematične uporabe empiričnih jezikoslovnih testov in interpretacije dobljenih rezultatov/podatkov v okviru formalnega jezikoslovnega modela, pa tudi samega predstavljanja podatkov in njihovega pomena znotraj predpostavk privzetega modela. Pri iskanju relevantnih podatkov je izkazala suverenost tako pri pripravi zgledov za preverjanje s pomočjo jezikovnih sodb kot tudi pri uporabi jezikovnih korpusov, brez česar je danes težko opravljati kakršnokoli jezikovno slovenistično delo.

doc. dr. Rok Žaucer

LAURA BRATAŠEVEC

Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici

Laura Brataševc je v magistrskem delu z naslovom *Reprezentacije materinstva v izbranih delih slovenske dramatike po letu 1975* obravnavala štirinajst izbranih dramskih del, ki so nastala na Slovenskem po letu 1975. V dramskih besedilih se

osredotoča na različne reprezentacije mater in materinjenja, ki so v izbranih literarnih delih potisnjene v ospredje besedila ali pa so pomembne za razvoj zgodbe. Z raziskavo ugotavlja, v kolikšni meri je prikaz mater stereotipen in na kakšen način (če sploh) prihaja do odmika od tovrstnega reprezentiranja materinjenja. Pri tem posega tudi v slovansko mitologijo, saj je stereotipnost in arhetipskost materinskih likov, ki se pojavljajo v nekaterih analiziranih besedilih, prisotna tudi pri ženskih mitoloških likih oziroma pri nekaterih slovanskih boginjah.

Njeno magistrsko delo ima 89 strani, od tega jih je 18 namenjenih Uvodu, v najobširnejšem tretjem delu (ki zajema strani 18 do 56) je predstavljen lik destruktivne matere. Avtorica podrobneje analizira dramska dela Vinka Möderndorferja, Daneta Zajca, Andreja Rozmana - Roze, Rudija Šeliga, Dragice Potočnjak, Saše Pavček in Simone Semenič.

Avtorica je na inovativen način podala analizo materinstva v slovenski dramatik po letu 1975. Pri tem je primerno uporabila veščine in znanja, ki jih je pridobila med študijem. Kandidatka se je še posebej izkazala v poznavanju in uporabi feministične literarne teorije pri analizi dramskih del. S svojim magistrskim delom je dokazala tudi, da jih zna uporabiti v literarnovedni praksi, prav tako pa tudi, da pozna osnovno, pa tudi sodobno literaturo o tematiki, ki jo je obdelala. Magistrsko delo kaže na poglobljenost in samostojnost pri raziskovanju, pri katerem avtorica uporablja obravnavani tematiki primerne teorije in metode.

Laura Brataševac je izsledke svoje raziskave nadgradila in jih objavila v izvirnem znanstvenem članku v reviji *Jezik in slovstvo* (Tematika materinjenja v izbranih dramskih delih Simone Semenič. *Jezik in slovstvo* 2/60. 39–49).

doc. dr. Alja Adam in izr. prof. dr. Katja Mihurko Poniž

Podporniki 26. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2015:

Filozofska fakulteta
Univerze v Ljubljani

SLOVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI IN UMETNOSTI
Inštitut za slovensko literaturo
in literarne vede ZRC SAZU

26. Slovenski slavistični kongres je finančno podprl
Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Organizatorji 26. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2015:

Zveza društev
Slavistično društvo Slovenije

SLAVISTIČNO DRUŠTVO
LJUBLJANA

Slavistično društvo
Ljubljana

Organizacijski odbor 26. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2015:

Andreja Žele
Petra Jordan
Matjaž Zaplotnik
Vita Žerjal Pavlin

